

↓C€PIYXZ≠V
KOPASZHEGY

BODOR MIKLÓS LÁSZLÓ

Szerző: Bodor Miklós László
Minden jog fenntartva

Borító terv:
Bodor Miklós László

2014.

KOPASZHEGY

A falu felett magasodik időtlen idők óta.

Izzasztó, meredek oldalára szeretek felkapaszkodni.

Olykor megpihenek, amikor ziháló lélegzettel felérkezem. Leülök a csúcán álló hatalmas kereszt tövébe, míg a szellő leszárítja az izzadságot, és a szív felháborodott lüktetése szokványosra csökken.

A hegy némelykor befogad, és a Szél szavával mesélni kezd.

Beszédjüket nem mindenki érti.

Tovább adom az olvasóknak, hátha közelebb kerülnek a hegyek, patakok, vizek világához.

Bodor Miklós László

Márianosztra 2014-02-02

A bádog kecske

A váratlan vendég

Lakásunk bejáratához négy lépcső vezetett.

A vén körfolyosós ház földszintjére – ahol laktunk – nyáron délelőtt odasütött a Nap.

Szerettem a felső lépcsőfokon ülni, és hagyni, hogy a napfény végig simítson.

Akkor is ezt tettem. Kezemben Daniel Defoe regénye, a Robinson Crusoe.

Elmerülten olvastam.

A kapu alól unokanővérem férje lépett az udvarra. Egy csodálatos, pirosan, és nikkelesen csillogó kerékpárt tolt.

Amikor meglátott visszahőkölt, aztán amikor tisztázta magával, a tényt: észrevettem, mégis továbbjött.

A biciklit a falhoz támasztotta, nekem zavartan a bajsza alatt mormogva köszönt, mikor utat engedtem, besomfordált a lakásunkba.

Felébred a gyanú

Két dolgot nem értettem.

1.A fűvészkertnél laktak. Az a Zichy Jenő utcához elég messze van. Miért jött kerékpárral, holott tudtommal nincs is bringája?

2.Bandi a fiatalabb rokonok közül való volt. Esküvőjük óta tegeződünk, baráti viszonyban vagyunk. Mitől ez a zavartság?

-Eh! Ő is csak egy felnőtt! – legyintettem. Tizenhárom évesen a kiskamasz hajlamos egyetemlegesen hülyének érezni a felnőtteket.

Ennyiben is maradtam volna, ha odabentről nem hallatszott volna ki nevelő anyám-egyben nagynéném és a váratlan vendég fojtott hangú sutyorgása.

Nem értettem, miről pusmognak, de Robinson a szigetével együtt hirtelen nagyon messzire távozott...

Rövid úton elzavartak a sarki tejcsarnokba egy liter tejért.

A kis bolt ajtaján kilépve, még láttam unokabátyámat amint kilép a kapun – gyalog –sietősen távozik a Bajcsy Zsilinszky út irányába. Ott járt az 53- as villamos,

amivel a Ludovikáig szoktunk menni, ha hozzájuk igyekeztünk látogatóba...

- Különös! – gondoltam

Még különösebb volt, amikor hazaértem, szomszédunk, épp visszaadta nénémnek a pincekulcsot.

Jó szomszédok voltak, de a pincéből télen is én szoktam tüzelőt felhozni. Most pedig nyár volt...

A kétkerekűt sehol nem láttam.

-Itt valami titok lappang, amiből engem ki akarnak hagyni! – sejlett fel bennem

Baljós előjelek

Aztán másnap, ünneplő ruhám volt kikészítve az ágyam mellé, és a szomszéd bácsi szuszogva cipelt fel valamit a lakás ajtaja melletti csigalépcsőn, ami a pincébe vezetett.

Ki akartam nézni, de nem lehetett.

- Előbb mosdás, fogmosás, öltözés!- kaptam a katonás vezényszót.

Mit tehettem? A mosdást még meg is kellett ismételni, mert a felsőbbtség önkénye úgy döntött, mivel a szappan száraz maradt, a mosakodás nem volt tökéletes.

Végül csak rám került a fehér ing, a térdzokni, amit utáltam, no meg a sötétkék rövidnadrág.

Utóbbi kissé szűk volt. Ünneplőnek szánva ritkán feszítettem benne. Kinőttem, és mégis újszerű maradt...

Így együtt ezt a választékos pompát a pokol előszobájának éreztem. Tapasztalatom szerint, ilyen öltözékben focizásról, az utcán fejelésről (ebben mester voltam,

verhetetlenül!), lábteniszezésről szó se lehetett!

Eszembe jutott, ma van a születésnapom.

- Végül minden rabság véget ér.- gondoltam beletörődően

A meglepetés

Az ajtón kilépve megfeledkeztem a díszes ornátusomról, a négy lépcsőfokról egyetlen ugrással termettem az udvar kövezetére.

Még valami harci ordítást is hallattam örömömben, a virágládáknak támasztva ott ragyogott a tegnap látott bicikli!

Összes sérelmem elenyészett.

Azért az öröm korai volt.

Amint a „kecske” szarvaihoz kaptam. Azonnal ki akartam próbálni, újra visszatérítettek a szomorú fiúsorsba:

-Majd ebéd után! Így nem mehetsz sehová, mert ebédig úgy fogsz kinézni, mint egy frontharcos, aki a hadifogság elől egy disznóólban keresett búvóhelyet, vesztes

csata után!- szólt a megfellebbezhetetlen parancs.

Nem volt más lehetőség. Meg kellett várnom az egyenként ide szállingózó rokonokat. A háromfogásos ebédet. A születési torta megsemmisülését! Nagybátyáim,

nénéim, egészségemre történő új, meg új koccintásait, fülhúzásokat. Némelyik kétfelől egyszerre, ne tudjam enyhíteni azzal, hogy arra bólintok a fejemmel... Eltűrve

unokatestvéreim, irigykedő, kárörvendő vigyorát.

-Már rég bringázni szeretne, menni! Maradjunk még! – szólt macska ravaszságú unokahúgom

Végül, csak elment mindenki. Még nem volt késő a délután. Így mindennapi viseletre átvedlés után végre felülhettem a csillogó csodára. Kerékpározni már korábban meg tanultam.

Így aztán valóságos diadalmenetben értem ki a Szabadság térre.

Hamar összeszoktunk a drót számárral.

Még azon a nyáron elkarikáztam egy barátommal, és kettőnk szíve hölgyeivel Csillaghegyen keresztül Leányfaluig, és ott a kompon áthajózva, a szigetet átszelve a pesti oldalon vissza.

Iskolai szünet lévén, csak egyik-másik osztálytársamra lehetett ráhozni a sárga irigységet.

Aztán ahogyan elérkezett az augusztus vége tája, mind többen tértek vissza a nyaralásból, mind több sorstárs rágt a miattam szüléi fülét, a kerékpár miatt.

A nagy bukás

Tényleg művészei lettünk a kerekezésnek apránként. Barátom is komoly járműtulajdonos lett, együtt jártunk ki a Hősök terére. Ott aztán veszély mentesen lehetett összekapaszkodva tekerni a pedált az Andrássy úttól a Damjanich utcáig majd megint vissza. Elengedett kormányval fagyizni. Előkelően unott, közömbös arccal, összekapaszkodva páros-nyolcasokat írva... A kortársak elismerő, vagy fagyos pillantásai közepette.

Akkori szívem hölgye, egy napon azzal a javaslattal állott elő, bemutatna barátnőinek.

Az esemény fontosságát átérezve, szokott hanyag eleganciámat feladva, nem törődve a biztosan kijáró nyaklevesekkel, kiloptam a szekrényből legjobb hosszú ujjú fehér ingemet, „gála” nadrágomat, azután szokatlanul csendesen osontam ki tükörfényes bicajommal a házból.

A nagy eseménynek, előzetes megbeszélés alapján a TV székház háta mögött, a Zoltán utca -Nádor utcasarkon kellett bekövetkezni.

A Szabadság téren elhaladtam az Amerikai Követség mellett. Átvágtam az emlékmű mögött. Bekanyarodtam a Zoltán utcába.

Itt felgyorsítottam. Szívdöglesztő sebességgel, előkelő ívben kívántam érkezni a randevú helyszínére.

A három szeplős, süldőlányka már ott volt. Fagylaltot nyaltak kéjesen.

Az udvari cercle rendben lebonyolíthatónak tűnt.

Jó érzéssel nyugtáztam, hogy érkezésemet elismerően tágra nyílt szemekkel fogadják!

Ekkor történt a baj! Isten megbünteti a hiúságot!

A Nádor utca középvonalában egy csatorna fedél gusztustalankodik. Közepén egyenes hasíték segíti a nehéz öntvény-korong kiemelését.

A hasíték épp olyan széles, amibe egy kerékpár gumija belesüppedjen, ha a jármű iránya megegyezik a rés állásával.

Megegyezett...

A kerék beledöccent, talán ki is jött volna belőle, ha a kormányt békén hagyom. De én nem akartam elveszteni a sebességet. Csavartam egyet a kormányon. Ezzel a mozdulattal el is veszítettem egyensúlyomat, egyben a kerék meg is szorult egy pillanatra. A bringa makrancos paripaként feldobta farát.

Én keresztülrepültem a „gépen”! A fék karja végigszántott a lábamon, véres csíkot hagyva maga után. Hason csúsztam a poros aszfalton, egészen a járdaszegélyig, ahol a három leányzó várakozott.

Szép fehér ingem nem viselte el a súrlódást, cafatokban fityegett rólam. Karjaim, mellem, combom lehorzsolódott: Arcom is csupa kosz lett. Fektemben megkapaszkodtam a járda szélében. Felnéztem a lányokra, elhalóan azt mondtam:

- Szervusztok. Megjöttem.

És ez nem volt elég! Csörömpölve, csattogva, az aszfalton csikorogva utolért a bringa. Aljas vigyorral rám telepedett. A kerekei még zümmögve forogtak. Máskor szerettem ezt a hangot... A frissen olajozott lánc befejezte összekenése amúgyis csaknem tökéletes munkáját.

A leányzók visszaköszöntek-e? Nem emlékszem.

Csengő kacagásukat ma is hallom...

Egyikük nevettében még a fagylaltot is rám ejtette.

Azt hiszem, nem kell mondanom, nem közülük került ki később a feleségem! Otthon persze, amikor tépett valómban betámolyogtam, további tortúrák vártak. Elsőbben is két nyakleves a tönkrement ruháért. Ezeket a sebek megtisztítása követte. Alvadt vér lesikálása. A sebekből por, apró kavicsok, kipiszkálása. A sebek fertőtlenítése csípős jóddal. Ragtapaszok testszerte történő felragasztása. Közben újabb pofonok ígéretése, ha netán sziszegni, mocorogni, bögni merek...

Végül a biciklitől való eltiltás hosszú hetekre.

A bukás utóélete

Majd ötven éve történt. Nemrégiben arrafelé jártam. Vadászjegyemet váltottam ki a közelben lévő irodában.

Eszembe jutott az eset.

Nem sajnáltam az időt rá, odamentem az eset helyszínére. A lányok nem voltak ott...

Azóta fájós lábú nagymamák lettek. Nem fagylaltoznak, mert félnek a diabétesztől.

Különben is: a cukrászda helyén egy Bank üzemel. Ráadásul tél van, január.

Csak a csatorna fed lap lapul a kereszteződés közepén. Sőt még a nyílás is ugyanabban a szögben áll. Nem ette meg rozsda, pedig kívántam neki ilyesmit is. Mást is kívántam, de azt nem való papírra vetni...

Fiúk! Mai kiskamaszok, ha arra van találkátok, figyeljete a rosszindulatú csatornaszemre!

*

A binokli

Barátom, szokása szerint, késik. Ilyenkor sebbel – lobbal érkezik, és hadarva, heves taglejtésekkel akarja megmagyarázni, miért.

Egy barátság kezdete

Tudom az okát. Folyamatosan túlvállalja magát, minden téren. Minden munkáját elvégzi tisztességgel, de a vállalt időre soha semmivel nem készül el. Kisiskolás korunk óta ismerjük egymást. Egy házban éltünk kiskölyök korunkban. Egy padban ültünk a suliban, amíg szét nem ültettek bennünket. Az órára nem figyeltünk, egymást szórakoztattuk inkább. Hamar különválasztott a zord tanítónői akarat. Engem száműzött két paddal hátrébb, a terem legtávolibb padsorába. Őt ott hagyta, az első padban fiatal, szép, de kegyetlen oktatónénk, mert úgy jobban látja, mit is művel! Páros héten délelőtt jártunk iskolába, másik héten délután. Korábban egyik napon hazafelé mondtam, hogy ha megnövünk, akkor elveszem feleségül Gyöngyi nénit.

– Jó, akkor én is! – mondta a barátom.

– Azt nem lehet, ha egyszer már hozzám jött – akadékoskodtam.

– Miért ne? – érvelt: Egyik héten a te feleséged lesz, amikor délutános, akkor az enyém.

– Úgy jó lesz – törődtem bele hatévesen.

Nem vettük észre, hogy édesanyja mögöttünk jött. Hallótávolságon belül figyelte, miért is tart oly sokáig hazafelé tartó utunk. Házassági tervünket kipletykálta a házban. Családjaink s a szomszédság is jót nevetett rajtunk. Miután a tanítónői kar mindmáig legszebb – ám sajnos részvétlen – tagja elválasztott bennünket, hazafelé haragosan közöltem:

– Én nem fogom feleségül venni!

– Tudod mit? Én sem! – felelte szertelen barátom, majd kifejtette az okát is.

– Azt az árulkodós, szeplős, mindig lógó taknyú Eislert ültette mellém.

Így azután tanítónőnk valószínűleg férje és két leánya mellett morzsolta le a felcseperedésünket követő évtizedeket. Két évig rajonghattunk érte. Elhelyezték más iskolába, és egy valódi Szörny Ella lett helyette az osztályfőnökünk. Én egy év múlva más iskolába kerültem megalázottan, minden tanártól rettegően... Ez már nagyon régen történt.

Évek múlva, jelen időben

Ülök a kocsiban. Várom. Fortyogok, mint egy vulkán. Mérgesen várom! Háromnegyed órás késéssel rohan ki kapujukon. Haja csapzott. Puskája a kezében, hátizsákja, keresőtávcsövének tokja, kamerájának szíja kibogozhatatlan csomóban. Fűzős csizmát vett. A madzag kígyózik utána. Nincs megkötve. Természetesen meg akarja magyarázni a késést, de leintem...

A várakozást utálom. Ám mindig egy órával korábbra teszem a találkozás idejét a valóban szükségesnél. Most is. Ismerem a cimborámat.

Időben vagyunk, amit mérgesre erőltetett ábrázattal titkolok. Beültetem az anyósülésre, és ha volna kézi bilincsem, oda cövekelném a váltókarhoz. Amíg holmiját eligazgatom, a csomagtartóban addig vissza akar szaladni a lakásba ezért, azért, amazért, de hajthatatlan vagyok, nem engedem.

Ha visszamenne, elkésnének.

Holmijaim a csomagtartóban szép rendbe téve várták társam poggyászát. Puskáját az enyém mellé a legmélyére tettem. Csizmája a pótkerék mellé került, azonban hátizsákja hevederei, a távcső tokjának, vállra is akasztható hőpalackjának, no meg kameratáskájának (ami nélkül egyikünk se képzelhető el...), szíjai olyan elképesztő, szétbogozhatatlan gubancban tekeregtek, hogy széjjelbontásukat feladtam. Az inkák ipu csomó-levelei jutnak eszembe...

– Éjszaka tekergeted ezeket? Mert maguktól nem tudnának ilyen zűrzavaros tömkeleget képezni! – morgok. Válaszol valamit, de tudja, hogy igazam van, nem élezi a helyzetet.

Poggyászunkra rácsapom a fedelet, és magam is beülök a vezetőülésbe.

Elindulunk, megérkezünk. Míg kitöltöm a vadászmester házánál a „beírókönyvet”, van ideje megvenni, amit otthon felejtett. A tárcájának kihalászása közben örömmel tapasztalja, hogy telefonja, amiért hiába könyörgött, hogy visszamehessen: zsebében lapul! Vannak még apró örömek az életben.

Még a délutáni Nap aranyló fénye ragyogja be erdei lakom szobáját, mikor kitárjuk a zsalukat. Büszke vagyok utazásszervezői képességemre, és évek alatt kialakult szigoromra az indulás környékén. A házacskáig kocsimmal nem lehetett feljutni. Országútra termett, bár száraz időben a hepe-hupán is feleröltetem. Ma sáros, kátyús a földút, meg se próbáltam feljutni.

A puskákat, kamerákat elsőként vittük fel, a többi holmiért már felváltva ballagtunk le a falu utolsó házánál hagyott kocsiiig. A tornácra kihozott asztalt, székeinket rendezgettem. Látom feljönni vadásztársamat. Egyik csomagja kicsúszott kezéből a szemem láttára. Csúf hangot adott. Tompa

puffanás, némi csörömpölő felhanggal... A messzelátó tokjának csatja nem volt rácsattintva. A védőtok kinyílt, a „kukucs” kicsusszant, és csúnya hangot adott a járólapra érkezve!

Mély a gyász!

A Nap vöröses fényű korongja megkapaszkodott a Csák hegy peremén. Kíváncsi volt, hogy miért vált olyan gyászosra a hangulatunk. A súlyosan beteg távcsövet hol vigyázatlan gazdája forgatta keserű arckifejezéssel, hol én csavartam ki kezéből. A tárgylencse pereme horpadtan nézett vissza. Megrázva olyan csörgő hangot adott, mintha belül legalább két üvegtárgy kocódna egymáshoz és a tubus oldalaihoz. Szemünkhöz emelve, a jobb oldali rendszer hibátlan képet adott, de a bal... a bal oldali szemlencsébe vetett pillantás egy vásári kaleidoszkóp képét idézte, melyet egykor, a Terézvárosi búcsúban könyörögtem le apámtól vándoráros pultjáról.

– Mindig a „baloldal” a bajok forrása! – sóhajtottam. Kifejezve a haldokló keresőtávcső állapotának meghatározását.

– Nagyapa messzelátója. Úgy szerette! – kesergett kenyeres pajtásom.

*

Az öreg Zeiss valóban nagyapjának jószerivel egyetlen megmaradt vadászati segítőtársa volt. A nyugdíjas járásbíró Rimaszombatból '44-ben költözött lányáékhoz. Veje SAS- behívóval a frontra távozott. Itt érte őket az ostrom. Az öregúr, otthon maradt lányának, nászasszonyának, támaszaként kuporgott az óvóhelyé előlépett szenespincében. Az udvar felől durva, idegen hangok, vaktában leadott lövések hallatszottak. A nők, még a kislányok is eltűntek a lim-lomok alatt, leleményesen kitalált, bevált búvóhelyeiken. Barátom anyja, nyakában a látcsővel bújt az egyik heverő alá... Nehezen fért el. Áldott állapotban volt, hatalmas pocakkal. Mindenórás a barátommal.

– Nyemci, szoldatü? – lökte be az ajtót az első orosz, akit láttak a pince kényszerű lakói.

A felszabadítók semmilyen katonát nem zsákmányolhattak. Haragjukban italt kerestek. Megelégedtek volna pár „bárisnyával” is. Azt se kaptak. Feltörték az emeleteken még úgy-amennyire épen maradt lakásokat, és meglették az elrejtett órákat, s többek között az öregúr begyűjtés elől elrejtett vadászpuskáját.

– Puskát még vehetünk, ha ennek vége lesz! Fő, hogy Ti épségben vagytok! – nézett végig az öregúr az előbújt, szénnel, korommal elrútitott arcú asszonyokon. Száraz szemmel túlnézve a romos falakon, a sivárrá tett, kifosztott országon.

Elemér bácsinak, barátom nagyapjának soha nem lett többé puskája. Az új rend még nyugdíját is elvette. Barátom szüleinek háztartásában élt haláláig. Olykor, így júniusban, szeméhez emelte a megmaradt „binoklit”... Értékes, szép darab. Gondosan kezelte mindig. Régi Zeiss gyártmány, belevésve a

magyar kereskedő és a megvásárló, büszke tulajdonos neve: Dr. Szombathy Elemér doctor juris. Hajnalban és este tájt, amikor a körfolyosós ház falának repesz- szaggatta odvának szélére kiültek a kiscsókák, és a padlás-ablak vakszemein, ki- és benyilallott a vörös vércse, élelmet hozva fiókáinak. Amikor körülötte sertepertéltünk, átadta nekünk is. Hadd gyönyörködjünk. Hadd tanuljuk a használatát.

– Egyszer a tiéd lesz – simogatta meg unokája mindig kócos fejét.

Kezemben forgatva a sérült távcsövet, mindez eszembe jutott. Mintha a magam örökségét gyászoltam volna. Sztelen, öregedő barátomnak, a naplementében pirosra festett, csillogó könnye cseppent a sokat látott szerszámra. Kezében a sérült, kedves családi emlékkal, voltaképp most temette el nagyapját. Magam is elérékenyültem.

*

Pár napos vadász-szabadságunkra költöztünk faházamba. Barátom kezéből kicsusszant csomagjainak egy része. Távcsövének tokja kinyílt, és a családi ereklyeként őrzött műszer csúf csattanással zuhant a kölappal fedett járdára. Nagyapja vadászfelszerelésének egyetlen, máig megmaradt darabja tört össze. A sírás kerülgette a meglelt korú férfit. Nagyapját ismertem, magam is szerettem. Én is elérékenyültem.

Felcsillan a megoldás

Az ijedtség, meghatódottság először bennem oldódott. Gondolkodni kezdtem. A keresőtávcső mindkettőnk munkájához elengedhetetlen! Cimborám egy családi rendezvény fényét akarja emelni vaddisznósülttel. Lőnie kell egy süldőt. Nekem a sorsolás juttatott egy közepes minőségű bakot. Majd júliusban akarom meglőni, üzekedéskor. Már meghívtam másik vadásztársunkat, aki segít a hívósiptot használni. Mestere a hang utánzásának, én pedig csak épp, hogy kontárolom a hívás tudományát. Ahhoz, hogy meglőhessem, már most ki kell nyomoznom a tavaly látott hatos agancsú idei mozgását. Fel kell derítenem egy érett agancsúnak a váltóját is, egy német bérvadász számára. Drága az élet, kell, a Társaságnak a lő díj, amit számlánkra utal vadászfala büszkeségének elejtéséért.

Egy messzelátóval ketten nem boldogulhatunk! Otthon mindkettőnknek van másik. Sovány vigasz! Hazamenni érte, a mai benzin árak mellett nem engedheti meg magának egyikünk sem.

Pillanatig eszembe jutott, hogy megpróbálhatnám szétszedni, és megjavítani esetleg, de rögtön elvetettem. Már koránál fogva is nagyobb érték annál, hogy célszerszám nélkül nekifogjunk a bizonytalan műveletnek.

– Mi lenne, ha egyszemesként használnám? Az ép csővel is lehet keresgélni – reménykedett társam.

– Az lenne, hogy a mozgatáskor a törött vagy akár csak elszabadult alkatrészek összekarcolja az épen maradt lencsetagokat, prizmát, vagy a matt fekete tubust. Felejtsd el! – hűtöttem le őt.

Fogtam telefonomat, és felhívtam a vadászmestert. Elmondtam neki, miképp jártunk. Megkérdeztem, hogy nincs-e valami ötlete? Esetleg a faluban lakó kőfaragó vadászpajtásunk be van-e írva a területen bárhová?

– Nincs, nem fog vadászni. Mordályának ütőszege elpattant, a fegyver a váci fegyverművesnél lesz három hétig.

Tudtam a hívószámát, felhívtam, és készségesnek mutatkozott. Amennyiben átmegy valamelyikünk érte, kölcsönadja az övét.

Cimborám ugrott, mint a szöcskék világbajnoka. Elrohant, akár egy gyorsvonat. Sokára tért vissza, kissé bizonytalan járással és törkölyszagot árasztva. Ezt a lehetőséget sejtettem, jótevőnknek jó szíve, vendégszeretete és torkának áteresztő képessége legendás...

– Legalább valami jó vörösbor ittatok volna! – morogtam.

– Azt is ittunk. Meg sört is. Meg pogácsát, és megint pálinkát – nyugtatott meg akadozó nyelvvel. Csak legyintettem, és ágyba parancsoltam a gaz, korhely frátert.

Másnap i fejlemények

Még éjszakai sötétség borult a Börzsönyre. Reggelit készítettem. A gyertya pislá fénye az ablakhoz csábított egy törpe kuvikot. Figyelte a műveletet, szólt, mikor elég a csípős paprika adagolása! Tapintatos torokköszörülés hallatszott a tornác felől. Vadőrünk, Gábor érkezett váratlanul. Hírét vette a látszó balsorsának. Leakasztotta saját tartalék eszközét a fogasról, és három falut felferve vénséges terepjárója hangjával, füstjével, elhozta. Jókor jött! Újabb három tojást ütöttem fel, további szép szelet szalonnát is aprítottam, és hozzácsaptam a készülő remekműhöz.

Kenyeres pajtásomat az illat ébresztette. A kis házikó ámbitusán, falatozás közben kezdett virradni a körtefa mögött az égbolt. Ők, Gáborral ketten együtt indultak, rám maradt a mosogatás öröme. Roppantul sajnáltam, és csak azért nem éreztem Hamupipőkének magam, mert távozásuk után egy pohárka vörösborral köszöntöttem az ezerszínű, ezerhangú hajnalt. Megtehettem, puskát nem akartam vinni a leskelődéshez. A fényképezőgép, messzelátó viselése pedig lehetővé tette a hegy levének mértékletes élvezetét a bársonyos szellő simogatta pitymallatban.

*

Bezártam a házat, és csendesen lépdeltem a még harmatos fűvel benőtt, házamhoz vezető úton. Fekete fejkendő idős asszony tűnt fel a kanyarban. Kis fonott kosár volt a kezében, és nyakában egy zöld, gumibevonatos távcső

himbálózott. A vesszőkosár jelezte, hogy gombázni indult Kati néni. A látcső viszont úgy illett hozzá, mint fejemre egy fehér pettyes, piros kendő. Felnevettem.

– Jó reggelt, Kati néni! – köszöntem rá.

– Adjon a Jóisten magának is – válaszolta.

– Hallottuk a káruk hírét. Unokám rám akasztotta ezt a ménkü nehéz holmit, mikor munkába menet a buszhoz indult, én pedig a legelőre gombát szedni – nyomta kezembe a látcsövet.

Nekem pedig eszembe jutott a babona, hogy asszonnyal találkozni vadászat előtt nem szerencsés. Pár köszönő szót váltottunk, együtt érző társunk szülője karjára akasztotta a „garabót”, és ment gombát „lőni”. Visszafordultam, hogy a házba felvigyem az összetartozást kifejező kölcsön-adományt. Közben végig reménykedtem, hogy a balhiedelem remélhetőleg csak fiatalabb asszonyszemélyekkel való szemközt kerülésre vonatkozhat. A másik két optikai eszköz mellé tettem az új szerzeményt, és végre elindulhattam bakot keresni.

*

A paprét előtti ösvényen rőt színű folt mozdult.

A kis róka már két hete hajléktalan volt. A kotorékból, ahol anyja megszülte, és eladdig szülei táplálták, számára váratlanul, három testvérével együtt az öregek kiverték. Az anyányira nőtt, kamaszos, tapasztalatlan kölyköt egy korán kelő dongó zengte körül. A vörös frakkos ifjonc ügyetlenül kapkodott utána. A pimasz rovar sokáig kitért előle. Vigyorogva figyeltem az egyenlőtlen küzdelmet. A távobjektív közelre varázsolta őket. A dongó végül rajtavesztett. Egy csattintással elnyelte a hegyes orrú lurkó, és anélkül, hogy észrevett volna, beugrott a rudas erdő fái közé.

Úgy lehet, hogy a fehérnéppel való találkozás vadászat esetén, nem csak fiatal, pozsgás, ropogós húsú, kíváncsiabb egyedekre vonatkozik. A rendelkezésünkre álló két nap alatt nekem nem sikerült a számomra lehető bak útját kivizslatnom. A német vadász érett bakjának váltóját azonban kifigyeltem. Mihály, Kati néni németül tudó unokája kísérte a vendéget. Eredményes lövést követően, rövidke után keresés után hozták terítékre.

Barátom családi vadvacsorája nem maradt el. Meglőtte a tavalyi emsét. Remek sült lett belőle. Nagyszerű fájdalomdíjat kapott, a földhöz teremtett látcsőért. Végül is nem ő futott össze asszonyszeméllyel vadúzás közben!

*

Hazatérve nehezen sikerült olyan látszerészt találni, aki elvállalta a régi látcső javítását.

A szép fényes optikai szalonok öltönyös-nyakkendőös férfi alkalmazottak, illetve a tenyéryi szoknyás, tizensok centis sarkú, körömcipős, hollywoodi külsejű, eladó hölgyek csak csinos fejüket rázták. Készségesen ajánlottak új távcsöveket.

Végül a világhálón találtunk egy idős mestert. Ő hosszú előadást tartott a Galilei, Porro, Tetőél prizmás, más néven Schmidt-Pechan távcsövek lelkivilágáról, majd elvállalta a számunkra értékes eszközgyógyítást megelőző vizsgálatát. Pár nap múlva jó hírrel szolgált. A lencsetagok ragasztása nem sérült, a prizmák nem csorbultak. A térköz-tartó konzolokat egyengetni kellett, és két hét múlva barátom úgy vette át, hogy még bőr bevonata is patinásan, de fényesre fiatalítva ragyogott. Becsületére válják, remekül műtötte meg!

Számlája ugyancsak borsos összegre rúgott. Mégis zokszó nélkül fizetett barátom. Igaz, hogy feleségének a javítási költség felét vallotta be, másik felét, a közös emlékekre tekintettel én állottam. A családi erekllye vadászfalának dísze lett, íróasztala felett. Tudtommal soha többé nem vitte magával az erdőre.

Barátom szíve tavaly megállt. A test motorja felmondta a szolgálatot, nem bírta tovább a túlhajszott életmódot. Két lánya, felesége és én, a barátja gyászoljuk. Családtagjai nem vadásznak. Halála előtt a távcsövet rám hagyományozta. Családja rábólíntott akaratára. Ma az én „ünneplő” keresőm, fegyverszekrényem polcán mosolyog rám, és emlékezik előző gazdáira is.

*

A Cavinton

Egy réges-régi „verseny” leírása következik alább.

A versenyről, akkoriban nem tudósított az újság, sem egyéb tömegtájékoztatási eszköz.

A túrát hivatalosan nem írták ki, a verseny feltételeit nem rögzítette sem írott, sem élőszóban ismertetett szabályzat.

A részt vevőkről nem készült felsorolás, ismertető.

A versenyzők nem is bánták...

A viadorok nem voltak sokan, mindössze egy páros alkotta a „népes” mezőnyt.

Az első hely így biztosítva volt számukra.

A díjkiosztó sem volt túlzottan ünnepélyes. Néhány veretes, szenvedélyes mondat volt csupán, azt is a csapat egyik tagja „osztotta” a másik számára: tekintve, hogy Szervező Bizottság se volt.

Egy szerdai napon két munkától-élettől nagyon elnyűtt ember megbeszélte, hogy péntek este találkoznak a Börzsöny, egyik kies völgyében megbúvó vadászházban. Esznek, amit főznek, vadásznak, fényképeznek, megpróbálják kipihenni a mögöttük lévő hét fáradalmait, hogy a következő hét új nehézségei elviseléséhez erőt gyűjtsenek.

Egyikük barátom volt, a másik jómagam.

Megbeszélésünk szerint pénteken, este hétkor kijön értem Zebegényben a vasút állomáshoz. Onnan egyenesen a Kupola-hegyi magaslesre megyünk. Aztán ha megjönnek a disznók, meglőjük, ha nem jönnek (ez a valószínűbb eset...), vagy ha az őszi szelek gallérunk alá bújnak, a hideg ujjaikkal, 's haza zavarnak, korán lefekszünk. Mindkettőnkre ráfér egy kiadós alvás. Nyitott ablak mellett a Börzsöny közepén meghúzódó völgy egészségesen csípős őszi levegőjét szívva, békés hortyogás közben.

Reggel aztán én a kamerát veszem a nyakamba, ő ismét a puskáját, kiélvezzük az álomra készülő erdő örömeit.

Rám ekkoriban nagyon nehéz napok jártak.

Azonos határidőre három nagy létesítmény terveit kellett elkészítenem.

Elvált ember voltam. A hét végét általában kiskamasz korú fiammal töltöttem, aki ezen a hétvégén anyjával elutazni készült.

Pénteken, kora délután azért átkerekezett hozzám.

Szokás szerint elrohant az idő. Örültem, ha kisfiammal lehetek. Láttam félszemmel, hogy már indulnom kellene a pályaudvarra, hogy a megbeszélrt vonatra szálljak, de nem volt szívem távozásra nógatni a gyereket.

Barátom tartotta szavát.

Az állomáson látta a Dömösi rév állomás felől a kanyarban feltűnő szerelvényt.

Megnézte az érkezőket. Évek óta vadászott a környékbeli hegyek között. Ismerőst is lelt a leszálló utasok között. Engem viszont hiába keresett. Háromnegyed óra múlva érkezett a következő vonat. Addig strázsált az állomáson. Hogy azzal se érkeztem, dűnnyögve magára csapta kocsija ajtaját. A vadászházba érkezve aztán „örömmel” állapíthatta meg, hogy a kályhában a tűz kialudt.

Vadászat helyett gyűjtőst aprított, nem lehetetlen, hogy némelyik hasáb helyére engem képzelt...

Az alatt átkísértem a fiamat anyja házáig. Visszaérkezve kikaptam a bekészített hátizsákot az ágyam alól (azért dugtam oda, hogy kisfiam ne „vegye észre magát”, ne akarjon elmenni!), és robogtam a Nyugatiba.

Éjjel tizenegy óra volt, amikor a vonatról szálltam.

Hat kilométer gyaloglás állott előttem.

Áthaladtam a vasúti híd alatt. A falu errefelé terjeszkedett. A kőbánya előtti új utcásor ekkor még csak kezdeménye volt a mai állapotoknak.

Néhány ház már állt. Lakták is, de kerítésekre még nemigen futotta az új telepeseeknek.

Kutyáik viszont már voltak. Ezeket sötétedéskor elengedték.

A finomabb, megengedőbb lelkületű házőrzők csak ércesen megugattak a képzelte kerítés vonalában, de néhány túlbuzgó négylábú rendfenntartó szakközeg bizony kiment az útra. Ezeknek feltett szándéka volt lábszáram egy-egy darabjával visszabújni még festékszagú házikójukba.

Valahogyan azért épségben, egészségben megúsztam a velük való viaskodást. Találtam egy husángot. Azzal vagdalkoztam a hangok irányába. Nem sokat láttam. Közvilágítás nem volt, vagy épp rossz lehetett.

A házakat elhagyva elértem a kőbányát. Itt pislákkolt pár lámpa, hogy az éjjeli őr lásson valamit. Elmaradt a kis kápolna is, amit a Márianosztrára tartó zárándokok emeltek. A vallásellenes hatalomnak nem került a szeme elé. Így megmaradt. Mindig került friss virág a Mária kép alatti vázába.

Az út eredetileg szépen volt burkolva, de mióta az erdészetek hatalmas teherautókra cserélték pattogó szekereiket, bizony siralmas állapotba került.

A sötétben egyik kátyúból a másikba léptem. Örömet az okozott, ha a gödörben csupán víz loccsant, nem, pedig buggyanó sarat ért a bakancsom... Mikor kihúztam a lábam, cuppant. A cuppanásról nem szerelmes csók hangja sejlett fel bennem...

Végül a kutyák ellen beszerzett göcsörtös bot segítségével, azért ha lassan is, de vergődtem célom felé.

Itt kuvik sivalkodott rám, amott süldőkorba cseperedett vaddisznó emse hörrent, máskor őz riasztott mély, kutyaszerű böffenéseivel.

Zseblámpámat akármilyen takarékosan is villantgattam fel, egyre pislább fényt adott.

Eszembe juttatván a Perion feliratú elem gyatra mivoltát.

Mindezen kalandos élmények közben azért fogyott az út alattam.

Barátom egy darabig, már mérgében is virrasztott miattam, végül elnyomta az álom. Körülbelül akkor lehetett, mikor megérkeztem.

Hagyott kissé kopogni, végül gyertyát gyújtott, morogva beengedett.

- A baloldali ágyon alhatsz! – igazított el szükséztől

- Az úgy volt... - kezdtem volna magyarázkodni, de leintett:

- Nem érdekes. Most vetkőzz le, vagy ne is vetkőzz le, mert mindjárt kelni kell.

- A földolog, hogy hagyj aludni kissé! – szólt a szükséavú, de határozott eligazítás.

A szalmazsákban, alattam, megbolygatott egér motozott. Nem érdekelt. Fáradt, álmos voltam. Nem akartam mást, csak durmolni. Minden áron.

Pirkadat körül tényleg felkeltünk.

A hajnali erdő feledtette velem a kialvatlanságot. A kezdeti szürke homály a kora őszi erdő pompázatos színeivé varázsult át. Sok hajnalt láttam életemben. Remélem, még látok is párat. Két egyformában még nem volt részem! Szép a csendesen gyönyörű, havas téli. A zsendülő természet tavaszi virradata is csodálatos! A tüzes nappalt ígérő nyári pirkadat is szép, mint érett asszony ébredése. Mégis legcsodálatosabb a kora őszi hajnal.

A patak sárga hídjánál elváltunk egymástól.

Laci ment puskájával a magasles irányába. Én, pedig a magam feje után egy ösvényen a kőgörgeteges emelkedő felé vettem az utat. A kövek közül foltos szalamandrák bújtak elő. Szemlélésükkel töltöttem időmet.

Lassan feljutottam a tetőre. Kinyíltott előttem a nosztrai medence.

Ekkor csodálkoztam rá először a Nosztrai kálvária kápolnijára. Akkor még nem tudtam, hogy egyszer annak szomszédságában fog állni a kis faházam. Amelynek falai között annyiszor megújul majd a lelkem. Ahol annyi erőt gyűjtök majd a holnapok elviselésére...

Készítettem pár tájképet.

Aztán csak ültem egy vihar-döntött fa törzsén. Élveztem a bágyadt Nap aranyló fényét. A soha máskor, mint szeptember végén, október elején ilyen kék eget. Lomha köd tápázkodott fel a völgyből. Ritka volt, áttűnő, szinte mozdulatlan. Ősi ógörög pásztor idillek hangulatát, békét sugárzott minden.

A madárszó pánsíp hangját idézte fel bennem. Cseppet se csodálkoztam volna, ha állatait terelgetve a sárguló lombok alól előlép a kecskelábú félisten gunyoros mosolyával, rám biccent. Tömlőjéből fűszeres drecinával kínál, majd szűrinxét trillázóan fújva tova halad.

Helyette puskaszó dörrent barátom leshelye irányából.

Az idillt sajátos-mód nem törte össze. Hiszen a vadászat is az erdő része.

Kivártam, míg ismert rövid füttyével magához hívott.

Odaérve szorgos zsigerelésben találtam. Szerencsére már a végén tartott a véres munkának. Vadászni magam is szeretek, mégis, szívesen átengedem, az elejtett zsákmány belső szerveinek eltávolítását.

Zsenge második éves süldőt lőtt.

Leszállítottuk a vadat a kocsihoz. Ágakkal szétpeckeltük a testet, a csomagtartóban be is fedtük a legyek ellen. A kocsi árnyékos, hűvös helyre állítottuk.

Még megsütöttük a májat. Ettünk, az edényeket elmosogattuk. Majd - kedvetlenül - összeszedtem holmijaim közül, mindazt, ami eszembe jutott. A siheder korú zsákmányt a hűtőházba kellett vinni haladéktalanul. Fagyasztó kamra a negyedik faluban van, visszajönni már nem érdemes.

Barátom, és vendéglátóm úgy döntött, hogy inkább Domony völgybe menjünk aztán. Ott még horgászik, én, pedig fényképezem a tavon úszkáló szárcsákat, vöcsköket.

Szép, szép a vizek, tavak élete. Szeretem is mód felett, de most inkább visszaültem volna a kidőlt fára, és ott vártam volna be a napszálltát.

Ám, én itt vendég voltam. Kényszeredetten szedtem össze fotó felszerelésem apró, de drága darabjait.

Valahol a harmadik határban csühögött alattunk a Trabant.

Ez a dolog régen történt, még a mobiltelefonok uralkodását megelőző időkben.

Megállt egy telefonfülkénél. Megbeszélte, hogy megy a Domony völgyi tavak egyikéhez horgászni.

Amikor visszaült a vezető ülésbe, hátra fordultam, megnézni. Nem lesz-e véres az egy szem átmeneti felöltőm?

A felismerés már-már sikolyszerű volt:

- Laci, ott maradt a kabátom! – nyögtem fel.

- Hmmmm! Grrrrm! – mordult fel barátom.

Már annak a falunak utcáin jártunk, ahol a vadátvevő hely volt. Egy pillanatig azt hittem ott rögtön megfordul. Aztán arra gondolt, hogy a lőtt vadnak mihamarabb a hűtőkamrába kell jutnia. Folytattuk az utat. Leadtuk megboldogult áldozatunkat.

Mindeddig nem esett több szó a vadászházban felejtett szokmányomról.

-Tégy ki a vasút állomásnál. Visszamegyek a házhoz. Elhozom a kabátomat, mert már szükség van rá, és nincs másik. – mondtam félénken

- Szállj be! Visszamegyünk! - mondta tömören

- De hát, most már várnak a tó mellett... - próbáltam érvelni.

- Majd oda is eljutunk! – mordult rám.

Így lett. Minden rekordot megdönthettünk volna. Kreszről, sebesség határról nem esett szó. Zúdultunk, nem is robogtunk!

Kinyitottuk a házat.

A fogas üres volt!

- Na neeee! –nyögtem fel.

- Hát akkor hol lehet az a nyomorult klepetus? – kérdezte barátom is.

Elsőbben is átvizsgáltunk minden zugot. Háromszor is! Ilyenkor össze-össze is ütköztünk a szűkös helyen.

A kabát sehonnan nem került elő. Nem értettem! Az erdőre kimenve nem volt rajtam. Éjszaka, mikor érkeztem, rajtam volt, barátom is emlékezett rá, mert még le is esett a fogasról, amikor levettem...

- Nem vitted ki mégis a kocsiba? –kérdezte vészjóslóan.

De mindjárt bele is sápadott a kérdésbe.

Kimentünk a kocsinhoz.

Határozott mozdulattal felhajtotta a hátulsó ülés támláját. A disznó nem a legendásan nagy példányokból való volt, de azért kellett neki a hely. A hátsó ülés támláját le kellett hajtani.

Alatta ott nevetett gúnyosan a képünkbe a kabátom, meg a két horognyél...

- Én nem...- kezdtem mentegetőzni

- Nem! Nem te voltál! Nem. – vágott a szavamba Laci.

- Láttam, hogy „ólommadarasan” szeded össze a holmidat.

- Meg is értettem, de a disznót el kellett vinni a hűtőkamrába, mert megromlik hamar.

- Mielőtt lebernyegedet beraktuk volna, biztonságba akartam helyezni, mielőtt összepiszkolódik. Eltettem a két ülés közé. Aztán ráhajtottam a hátsó ülést. Végül megfeledkeztem róla én is.

Akkor már kórusban nevettünk saját magunkon.

Valahol Galgamácsa környékén szólalt meg.

- Hétfőn első dolgom lesz, hogy a vérnyomáscsökkentő mellé felíratom a Cavintont is!

- Nekem se árt!- feleltem

Aztán kirobbant belőlünk újra a kamaszos nyerítés:

- Legyen ennek az útnak a neve „Cavinton Rally”.

Azóta, ha valamit elfelejtünk, felesleges többlet-munkát, izgalmat okozva magunknak, annak a neve is: Cavinton túra.

Sajnálatosan, ahogy növekszik éveink száma, mind gyakoribbá válnak a túra újabb, meg újabb fordulói.

*

A csokoládé szivar

Mottó: "Amit a legkisebbel tesztek, azt énvelem teszitek".

Szutyorgós, télvégi késő délután volt. Nem biztos. Lehetséges, hogy inkább, szemerkélő, apró szemű hideg esős novemberi délután történt. Annyi bizonyos, hogy meg voltam fázva, szúrt a mellkasom. Húzódoztam, mégis el kellett menni velem a körzeti orvoshoz, aki meghallgatta csillogó, hideg tölcséres műszerével a hátamat. Meg is kopogtatta, majd elküldött a rendelőbe, amit mindenki OTI- nak mondott, bár akkor már SzTK volt a neve. Ott még egyszer elvégezték ugyanazt a vizsgálatot, majd a régi, zakatoló röntgen gépbe gyömöszöltek. Annak tompa, fehér kalodája ugyancsak hűvös volt. Kialudtak a fények a szobában. Tompán felzúgott a berendezés, aztán két kattanás, és az újra felfénylő homályból felhangzott a várt engedelem, és kiléphettem a készülékből. Mindjárt el is vágódtam, mert megfeledkeztem róla, hogy befelé menet egy zsámolyra álltam.

Azután már csak a lelet elkészültére vártunk, majd a kapott papírlappal újra a rendelő előtt várahoztunk, 's végül megkaptuk az orvosi megállapítást. Rossz ízű sűrű folyadékot írt fel a kövér orvostudor,'s azt naponta háromszor kénytelenkedtem nyeldekelní. Sőt, ágyban fekvésre ítelt a gyógyító hatalom. Az időigényes orvosi kórmeállítás megegyezett a második emeleten lakó Aranka néni kórisméjével. Ő rám nézett, homlokomra helyezte agyondolgozott, sovány kezét, és ugyanazt a betegséget határozta meg, csak ő magyarul nevezte meg...

*

Az Andrássy út neve akkoriban Sztálin út volt, bár senki nem hívta úgy. Itt vezetett hazafelé nevelő anyám.

Ahol ma az Írók Boltja kínálja könyveit, akkor is könyvesbolt volt. Ott vettem összekuporgatott zsebpénzemből a ma is meglévő első mesekönyvemet. A nevezetes mű - a Madarász Emil által feldolgozott - a korszellem által megkívánt módon vonalassá tett négy népmesét tartalmaz. Tabojdok a címe.

Az Ifjúsági Kiadó 1951. évben adta ki. Itt a téka nyitvatartási idejében kockázatos volt velem sétálni...

A bolt ekkor már zárva lehetett, mert rövid kézitusa árán tovább lehetett terelni.

A kellemetlen szipogós időben behúzott nyakkal siettek hazafelé az emberek. Kevesen jártak az utcán. Némi forgalom csak az akkor még létező Éva eszpresszó, meg az Ádám büfé miatt akadt. Akkor még nem tudtam, később mondták el, hogy a bibliai őszanya nevét viselő presszó a kivételezett sportolók délutáni-esti törzshelye volt. A bordájától megfosztott első férfi nevére elnevezett „műintézet” pedig a kisebb pénzü alkohol-barátok kétes hírű második otthona. Ezek a vendéglátóhelyek nem vonzottak, ma is simán, előkelően félre fordított fejjel megyek el a hasonlóak mellett.

A Liszt Ferenc tér, és a Nagymező utca közötti szakaszon akkoriban működött még egy édességbolt is. Ennek kirakata ki volt világítva. Az üveg mögött csábító színes finomságok csillogtak. Főhelyen egy gyönyörűen csomagolt szivar pöffeszkedett.

Ma már tudom, hogy ez években valódi kakaóbabból főzött csokoládé talán nem is készült az országban. Ha mégis, az csak a köznép számára zárt, csak a párt felső vezetői, és azok kegyeltjei számára külön igazolvány felmutatására nyíló üzletekben, valamint a külföldi rokonok, ismerősök által küldött dollár-csekk alapján vásárolható IKKA üzletek választékát képezte.

Ami az üzletek polcain volt, az nugát, és répacukor készítmény volt. A gyermeki ízlelő mirigyek ezeket is finomsággá magasztalta.

Térjünk vissza a kirakat díszéhez: a szivar ott pompázott a kavics-cukrok, Tibi csokoládék, Negrók (a torok kéményseprője), és savanyú cukrok élén.

Egyszerűen nem tudtam elszakadni tőle.

A jeges dara ritkásan permetezett ránk. Jutott belőle a lazán feltekert sál mellett a nyakamba is. Apám nővére nevelt ekkoriban. A háború előtt Irgalmas rendi apáca volt. Alkalmi munkából, fehérnemű javításokból éltünk. Tudtam, hogy a kívánságok, és a lehetőségek között mély szakadék húzódik. Kicsit koravén gyerekként sok mindent megértettem az élet keménységéből.

Most viszont a kiskölyök buta önzése, a színes fóliába csomagolt édességből kisomolygó kisördög legyőzött mindenmegfontolást. Ángyom előbb némán, gyengéden próbált odébb terelni. A sikertelenség miatt fojtott hangon igyekezett a szép eszemre hatni. Majd kissé felemelte a hangját. Nekem már patakzott a könnyen, és sírtam jól hallhatóan.

Erre felfigyelt egy járó-kelő.

Magas, szikár idősebb férfi volt. Jól szabott, bár viseltes ruhát viselt.

Udvariasan köszönt. Rám nézett, és átható tekintetében szomorú megértés csillogott.

- Ne haragudjon a kisiúra, asszonyom. Gyerek még. Nem értheti, mi veszi körül. – mondta nyugodt békés hangon

- Engedje meg, hogy megvásároljam neki azt a szivart. – kérte még

Szelíden megfogta a vállamat, és hüledező nevelőanyámmal mit se törődve, beterelt a boltba. Az eladó levett a polcról egy példányt a vágyott kincsből. Nagynéném ez alatt az üzlet előtt ácsorgott szégyenlősen.

Kiléptünk.

Nagynéném szólalt meg először.

- Restellem, de most nem tudom megadni, de elküldjük az árát. – szepegte
- Ne szégyellje magát asszonyom! –nyugtatta jótevőm
- Ne küldje sehová. Szerencsésebb vagyok talán, tőlem még nem vettek el mindent. Nekem is van két unokám... Meg aztán magam is voltam gyerek, és nem felejtettem el mindent.

Végül hozzám fordult:

- Majd, ha felnősz, megadod valakinek, aki ugyanígy, mint Te most nekem, az utadba kerül. – nézett rám

Távozóban megemelte kalapját, és mire megköszöntem volna, nyugodt, egyenes lépteivel elsétált tova a gyér fényű utcán.

*

Felnőttem

Rohanó, zaklatott életutat jártam be. Forgott velem az óriáskerék. Voltam fenn, és voltam lenn is. Az élet rendje szerint, megjártam a magam harcmezőit. Éreztem magam győztesnek, és olykor vesztesnek is.

Olyan volt, mint egy zúgó, mindenén átrohanó vonat.

Egyik megállónál, ahol a „jegyem” szólt leszálltam.

A vonat megindult, kihúzott az állomásból. Pár lépést tettem vele, hogy integessem a rajta maradt szeretteimnek, és az ott kajánkodó ellenfeleimnek. Aztán a kerekek felgyorsultak, a vonat elhúzott mellettem. Mind kisebb lett, majd eltűnt.

Elzúgott mellettem is az élet.

Néha, mikor magamnál elesettebbek kerültek utamba, megleptem őket egy-egy „csoki szivarral”, és tovább mentem magam is, mint kisgyermekkorom higgadt öregura.

*

Hazafelé tartottam egy késő délutánon.

A Határ úti aluljáróban a szokott, szürkearcú tömeg sietett otthona felé.

Ráncos arcú, hajlott öregek, kigyúrt testű fiatalok, fáradt arcú családanyák súlyos szatyrokkal, és rátarti lányok, közszemlére kitett mellekkel, combtőig érő mini szoknyásan, kopogó túsarkokon.

A fedett térség egyik oldalán a fal mellett hajléktalanok gubbasztottak. Szemközt árusító fülkék kínálnak szendvicset, pizzát, édes, és sós süteményt, frissítőket.

Egyik boltocska előtt elhanyagolt külsejű kisgyerek állt. Átszellemült arccal nézte az üvegezett szekrény mögött párálló ennivalót. Láttam, hogy nagyokat nyel, láthatóan éhes.

Gyors számvetést készítettem magamban.

-Van- e tárcámban elég pénz? Elő kotortam egy szelet pizza árát. A kisfiúhoz fordultam.

- Melyiket kéred?

A gyerek, csak egy pillanatig habozott, aztán rámutatott egy szalámis sült tésztára.

Az eladó kis papír tálcára tette, és a maszatos kis kézbe adta.

A gyerek, mondott valamit, amit akár köszönésnek is fel lehetett fogni, aztán a szemközti falnak támaszkodó meghatározhatatlan korú asszonyhoz szaladt.

A nő mellett egy kiskutya is hevert.

A gyerek még nem kóstolta meg a megszerzett élelmet.

Tört süteményéből a ficánkolni kezdett kiskutyának, anyjának is, és csak ezt követően harapott a magáéba éhes mohósággal.

„- Majd, ha felnősz, megadod valakinek, aki ugyanígy, mint most Te nekem, az utadba kerül. „- nézett rám a rég elmúlt, mégis élő emlékek távolából egy vad-idegen öregember.

*

A dinamós lámpa

Gyerekkoromban, a háború hordalékaként volt egy dinamós zseblámpánk. Valamelyik rokon hagyta ránk miután leszerelt, és nem kellett leadnia.

Marokra fogva, nyomkodva addig világított, míg a beleszerelt kis dinamó pörgött. Tempósan nyomkodva folyamatos fénye volt.

Sok évig használtuk. Nemrég egy - természetesen kínai bolt kirakatában láttunk egyet. Ez nem lemez házban kínálta magát, hanem különböző színű műanyag burkolat fedte.

Néhány nyomás után a benne levő piciny akkumulátor jóvoltából akár félóráig is sugározták a fényt az elején lévő LED.- ek. Többet is vettünk - jó ajándék lett belőlük.

Aránylag rövid használati idő alatt elromlottak. Szinte ugyanakkor mondták fel a szolgálatot.

- Ne dobjuk ki! Javítsd meg. Végül is mérnök vagy, nem igaz?- hangzott a szózat.

Szófogadó, papucs-nagyapaként nekiültem. Kerestem a hibát, szakadt vezetéket, kidurrant kondenzátort, megbarnult ellenállást, bármit. Az akkumulátorig eljutottam. Azt szétszedni nem lehet. A három kis fémfogácsa egy közös műanyag tokba van bele öntve!

Írány a kis elektronikai "szatócsbolt", ahol már többször ért kellemes meglepetés, lehetetlen dolgot keresve:

- Nekem nincs. Talán Újpest-Megyer határán a Fóti út - Karpfenstein u. saroknál.

Unokám szemén láttam, hogy ha imponálni akarok, akkor kocsiba ülök, át kínlódok a városon. Megszerzem!

Közben okosabbik énem rám szólt:

- Egyszerre nyuvadtak meg. Törődj bele, ennyi volt. Éltek, működtek, meghaltak. Mint Te mindjárt gutaütés miatt, itt a közlekedési dugóban berregve, dühöngve.

Akku ott sem volt. Új címet kaptam. Fogcsikorgatva oda is elmentem.

Néztem hasonló gomb akkut az ismerős órásnál.

- Ha rám hallgat, tényleg kidobja azt a vackot. A benzin a kocsijába, a nyugtató, amit a huszadik hely után be kell kapnia, és az ideje drágább! Vegyen egy újat!- mondta a mester

Végül 300 Forintért kapott a kislány egy új lámpát. Ugyanolyan színűt, mint a kidobott elődje.

- Látod Papa! Csak meg tudtad csinálni. Nekem is azt mondod. soha ne add fel! - ragyogtatta rám a tőlem örökölt (!) barna szemeit, rajongóan.

Kedves olvasók! Szerintetek ti bevallottátok volna az igazságot?

A felhívott koca esete

Vadászni többféleképpen lehet. Ismerünk megszállott vadászokat, akik gyalogszerrel cserkelnek ungon-berken. Mások a jó kényelmes leszállványt szeretik inkább... Szó, mi szó nem is rossz az. Üldögelni a szép kényelmes padon megnyúló árnyékok, méltósággal úszó felhők fényjátékát nézve hallgatni a különféle madarak karénekét. Lábunknál a termosz hűvös limonádéval, hogy egyéb folyadék nehogy eszembe jusson, ha netán megszomjúhoznánk...

Van, akinek szíve a téli hajtásokra gondolva ver sebesebben, és van, aki kocsival közelíti meg a tavaszi vetésben dézsmálkodó vadat, majd átellenes oldalon csendesen leszállva, jó takarásból célozza meg a koci mozgására ügyelő bakot.

Kinek ez, kinek amaz. A pap, a papné, avagy a lánya...

Mi, a barátommal cserkelni szeretünk. A világ persze változik. Az emelkedők évről-évre meredekebbek, a lejtők mind csúszósabbak, lesznek és új, meg új szerkezetek vesznek körül, amelyek első hallásra rendkívül hasznosaknak tűnnek, de egyszersmind egyre komplikáltabbak is.

Egyik alkalommal barátom egy tenyérbe mászó kis készülékkel jött vadászni. Hasonlót láttam már a gyerekeimnél, és tudtam, hogy azzal telefonálni lehet.

- Az orvos lányomtól kaptam. - magyarázta szabadkozva, mert rengeteg dologban különbözünk, ám a legkülönbélebb "modern" dolgok markáns elutasításában teljesen egyezünk.

- Azt mondja a "gyerek", hogy jó az, ha nálam van. Jöhet rosszullét, vagy akármi. Akkor aztán csak néhány gombnyomás, és már úton is van a segítség...- szabadkozik, mintha már mondtam volna bármit is a csillogó-villogó bigyóra.

Ekkor már az otthoni családi ebédet is több ízben megzavarta zsenge korú magzataim telefonja.

Ennek megfelelően utáltam is a berregő dobozt kellőképpen. Fiatalabb munkatársaim is egyre gyakrabban kapkodtak zsebükhöz, ha onnan zümmögés, csipogás, vagy fejhangú gépzenére fakadt a készülékük.

A magam részéről kellőképp utáltam ezt a találmányt, mert munkatársaim eligazításakor, igen határozottan kellett megnyilatkoznom, hogy ha velem tárgyalnak, akkor kapcsolják ki a "bunkofonjukat", mert kölcsönkérem, és szétrágom a szemük láttára.

Ám bármennyire utáltam, ember tervez, főnöki óhaj végez alapon az én zsebembe is került munkaköri okokból telefon. Így hát ez esetben is látcső, puska, hátizsák, puska, és az ezerzsebű mellényben okos telefon társaságában indultunk utunkra.

A kocsi ezúttal a régi hodállynál maradt. Az idő fiatal még, én sőt viszek a galambosi dagonyánál levő sózóhoz, barátom pedig Vár laposánál szimatol körül, hogy aztán a vad kelése idején az öreg szilfa melletti magaslesnél találkozunk.

*

Július volt naptár szerint. A suták illatukkal bolondítják a máskor rejtőzködő bakokat, akik elfelejtik az alapvető regulát: Látni, de nem látszani.

Nekem az idén nem jut bak.

Természetes hát, hogy a Gombás oldal kaptatójánál összefutottam egy régóta ismert jó-közepes bakkal, amint hevesen udvarolt egy kecses kis sutának.

Meghúztam magam, egy terjedelmes szeder szoknyája alatt.

A suta kényeskedő futással menekült a felgerjedt bak elől.

A bak loholt utána, majd mintegy megleélve a meddő igyekezetet, megállt. Száját félig nyitva tartva kapkodta a levegőt, és sajátosan mély, halk torokhangot adott, amit afféle férji morgásnak is fel lehetett fogni...

- Futkosson utánad az a taknyos malomvölgyi bak! Annak a kölyöknek még újdonság az ilyesmi! - mondhatta a kimerült bak.

A suta megrettent. Érezte, hogy túllőtt a célon, „lőtávolon belül” engedte párját. A bak előbb jó nagyot csapott taktikázó hitvесе kíváncsabb fertályára, és hátulsó lábaira emelkedett mögötte, de a suta újfent kiszaladt alóla.

- Ne izélj már asszony, mert elverlek, mint jég a vetést! - mordult a bak, és párja után eredt

A suta már nem gondolta komolyan a húzódozást, mert ezután már csak egy szabályos kör vonalán kergette magát, végezetül finom kis nyüsztő hangokat adva, némileg lekuporodva engedett a baknak.

Nekem valahogy az volt az érzésem, hogy pontosan az történt, amit a suta akart.

Sőt, szerintem a suta jobban kívánta a végkifejletet, mint az időt rabló, fárasztó rohangálásban már eleve alaposan kifáradt bak. Azért a baknak megvolt a győzelem illúziója, de ezzel talán más élőlények is valahogy így vagyunk?

Nem akartam megzavarni őket, közel voltak a területünk határához.

Nehogy átrémüljenek a szomszédhoz!

Végignéztem az őz-lagzit, melynek végén a bak még le is feküdt pihenni. Majd amikor elvonultak csipegetve, hátulsó lábukat meg-megrázogatva, magam is folytattam utamat.

*

Megérkeztem a szóóhoz. Hátizsákomból a nehéz sőtéglákat elhelyeztem a kimélyített fatönkbe, és mert elfáradtam, mint az iménti bak, lassan felballagtam a magaslesre szusszanni.

Nem akartam itt semmit se löni. A puskát nekitámasztottam a leshely palánkjának. A messzelátót balkezem ügyébe akasztottam szíjánál fogva. Arra még emlékszem, hogy a zsebtelefonon megnéztem a pontos időt.

Láttam, hogy még nem kell a barátommal megbeszélte helyre indulnom. Az erdőbe érve, első dolgom a telefont kikapcsolni, most erre a mozdulatra nem emlékszem. Aztán elszakadt a film, ahogy mondani szokás.

Álmomban – talán az öznász meglesése okán? - magam is udvaroltam ész nélkül. Fiatal voltam álmomban.

Valami hajón voltunk többedmagunkkal, aztán egy erdőn hasítottuk a szelet kerékpáron, és valami nagy vízesésre is emlékszem. Kuszán folytak össze az események.

A lány talán elfelejtett menyasszonyom volt, mert fehér ruhában tekerte a pedált. Csipke uszály lengett utána, és a lány korrogva rőfögött!

*

Erre már felébredtem, és a leszálló Nap fényében a szóó körül egy kisebb konda jött-ment! Idei malacok, és tavalyi süldők felett parancsnokolt egy hatalmas, életerőt sugárzó szép koca. Felkapaszkodott a szóóra. Orrával megtúrta a frissen belerakott téglákat, hogy csak úgy koppantak a tuskó belső falán. A süldők a régen kicsurrant és megszáradt sőt nyaldosták, vagy a legkisebbek egymást gyomrozták játékosan.

Valahol messzebb kakukk szólott, gerle bűgött és bár a sok eső miatt elszaporodott szúnyogok panaszosan zengedező hada zengte karénekét: azt hiszem ebben a pillanatban én voltam a legboldogabb ember az egész világon. Megfeledkeztem én biz mindenféle egyéb dologról.

Még az se volt nagy baj, hogy a bicikliző fehérruhást nem értem utol álmomban...

Szürcsölve ittam a látványt. Nem voltam már vadász, nem voltam idelopakodott ember, aki kivált a természet nagy egészéből, és bűdös, zajos, mérgezett városi világot rondított a tiszta, és igaz, valóságos, és tökéletes élet helyébe.

Erre a pár percre visszafogadott mindnyájunk anyja, a végtelen és befogadó Természet.

És ekkor váratlan, és mint alább elmondom: hihetetlen dolog történt! Valahol a magasles alatt magas fejhangon megszólalt egy váratlan hang. Visszakerültem a másik világunkba, és felismertem, hogy ez a hang a telefonomból jön. Az álmomban volt fészkelődés közben lerúgtam a leshely padjára tett, és sajnos ki nem kapcsolt pokolgépet.

Az a padló deszkái között átférve lepottyant a szellős magasságból.

Csodák-csodájára baja nem esett, a csalán felfogta, most csiporogva zengi a betáplált dallamot.

A telefonomon fácskakakas dürgőhangja figyelmeztet arra, hogy valaki beszélni szeretne velem.

Addig morogtam, ha megszólalt a készülék, amíg valamelyik gyerek átjátszotta a telefonba a hanglemezről felvett hangot.

- Hátha így jobban elviseled. - Vigyorgott rám a „merénylő”

És most jön a dolog hihetlenebb, de – becsszóra - igaz része: A szózn csemegéző konda megdermedt, a koca a hang forrása felé fordult, és feltartott orral megindult felé.

Szinte a kakas szavára emelte lábait, és lesunyt fülekkel, "vigyázz menetben" odaóvakodott a les közelébe, egészen a sípoló, rezgő alkalmatosság mellé. A masina emelkedő hangerősségűre volt állítva, így apránként erősödött a hangja. A koca mély hörrenő hangot hallatva fújt egyet, majd amikor a következő kakatolás már számára zavaróan hangosra sikerült, sarkon fordult, és méltatlankodva elrohant.

Magával ragadta az eddig tanácstalanul várakozó rokonságot.

Máig se tudom mi lett, volna, ha a csengető hang erőssége nem lépi túl a koca ingerküszöbét!

Talán felveszi a hívást?

*

Lemásztam a létrán. A hívást fogadtam. Barátom volt, aki mérgesen érdeklődött, hogy mi a fészkes fenét művelek? Jó órát várt a megbeszélthelyen, tovább ment, és meglőtt egy szép kis süldőt, ki is zsigerelte és jó volna, ha kegyeskednék felemelni a hátsó felemet. Segítenék a zsákmányt lehúzni a régi bányához vezető útig, ahová már be tudunk menni kocsival, mert a melegben megromlik a hús! A telefon alján van egy hosszúkás vajat, itt lehet a töltőhöz, meg a gépkocsiba szerelt ki hangosítóhoz csatlakoztatni. Ahogyan a kakasülőről lepottyant, ezek teletömődtek földdel, gazzal. Míg a hűtőkamrához értünk, én a kocsit vezetem, cimborám egy tövissel, piszkálgatta ki a finom kis érintkezők közül a beleszorult földet! Ezzel együtt az esetet a mai napig nem hiszi el, mert szerinte ilyen ordas hazugságot még egy vadásznak se volna szabad kitalálni.

A társaságban pedig szállóige lett a telefonon felhívott koca esete.

*

A hulló csillag esete

A kis faház szerényen húzódik meg, a hegyoldalban. Pontosan úgy, ahogyan valaki megálmodta valamikor régen.

Azazhogy...

Valaki, aki megálmodta, 's reám hagyta a felépítés feladatát.

Kicsi ház, félig az erdőbe bújva, de kikukucskálva azért a világra.

Bájos - nyolcszög alaprajzú - kápolna szenteli meg a tájat a szemközti dombon állva, mögötte - mellette hegyek, legelők, szántók, a közöttük lévő völgy végén fénylik s Duna.

Hegy, völgy, nagy víz kicsi darabkája, az Isten háza: a Világ tárul ki előttem.

Felettem az ég csillagos végtelensége és élő csend...

Az égen valahol ott kél a Hold, de a mögöttem lévő hegy még takarja előlem. Mégis ott van biztosan, mert ezüst fénye végig- ömlik az alvó tájon. A Hold ma csak keskeny kiflijét mutatja, első negyedben jár. Kevés fénye hagyja tündökölni a többi csillagot, égitestet.

Nem messze vaddisznó család, távolabb szarvasok neszeznek és a szobában szuszogva alszik a fiam.

Mindez együtt: A boldogság maga.

A Rend!

Alszik, akinek aludnia kell, és útjait rója, akiknek az rendeltetett.

Ülök a parányi teraszon, hallgatom, hörpölöm ezt a gyönyörű éjszakát.

Valami mégis hiányzik, bár nem adok nevet neki, mert talán nincs is neve.

Asztalomon nem ég gyertya, és nem is kell, mert a holdfény éppen elég, és én amúgy is inkább csak befelé nézek.

Váratlanul fény villan szemközt az ég felső harmadában.

Ragyogó csóvát húzva, ferdén jobbra haladva a Föld felé rohan egy csillag.

Sebes röpte mintha lassulna, határozott íve mintha elbizonytalanodna és a pillanat tört része alatt eltűnik, mielőtt földet érhetne.

- Hulló csillag! - susogom csak úgy magamnak

Aztán elnémulok, mert az arcodat érzem felsejleni az iménti csillag helyén az ég alján,

- Ilyen voltál- szólítalak meg a távolságon keresztül

- Jöttél. Mosolyod, évődő hangod, hangod, asszonyos kacérságod, kislányos szertelenséged bevilágította a z életem.

- Nono!- Nem beleszédülni! - csitítottam magam eleinte

Aztán: persze hogy beleszédültem. És milyen szívesen tettem! Nem nehéz elfogadni a boldogságot annak, akit nem kényeztetett az élet
Teljes lélekkel merültem a szerelembe, aminek a létezésében már nem is nagyon hittem.

Pedig van.

Illetve: volt!

Ültem a sötétben. Fázni kezdtem a hirtelen támadt dermesztő hidegben.

*

Saját elmúlásomként átéltem az elhamvadt égből zuhant csillag törmelék halálát.

Anyja, a távoli bolygó épp megszülte, amikor valamiért darabjaira hullott.

Fiai otthonukat veszítve szerte hullottak a csillagközi végtelenbe.

Évmilliók óta róta útját milliárdnyi társával együtt. Némelyek valahol a térben egymásnak csapódva újabb kis égitestté egyesültek.

Nem akadt társa.

Magányos útján rátalált a mi naprendszerünkre.

Meglátott egy kék bolygót, amely magához szívta talán csak merő szeszélyből.

A meteorit azt hitte szeretet, melegség várja! Siettében felhevült, majd izzásba jött.

Rohant e gyönyörű bolygóhoz, amely hol kéken, hol zöldben ragyogott.

Rohant megbűvölve, boldogan.

Megszólította a légkörébe csábító ismeretlen bolygót:

- Feltűntél az égbolt tetején.

Rohantam feléd 6000 Kelvin fokos tüzet fogtam.

Az egymást-érés boldogsága már tudatossá kezdett válni, amikor, az iménti, sziporkázó, hulló csillag semmivé enyészett.

Az út végén az izzás már fájt, de ekkor már nem bánta azt sem.

- Szép vagy! Fájdalmat okozol, de akkor is jó a közeledben lenni, -szólt az Üstökös a Földhöz.

Aztán fénye kihuny, megsemmisült. Egy darabkája elérte az óhajtott kacér kék égitestet.

A lehullott meteorit pattogva gurult a hegyi legelőn, meglapult egy hant mellett. Elérte a vágyott földet. Kihűlt lassan, és emlékezik.

Talán belül a magja őrzi e pillanatnyi boldogságot.

Akkor éjjel, ott a teraszon ülve ennyi történt: szinte semmi. Csak lehullott egy csillag.

A csillag nyom nélkül eltűnt.

Azaz mégsem!

A párnámon megleltem egy szálat a hajadból.

Ereklyeként őrzöm.

Évek mulya majd unokáim böngészik féltett könyveimet. Shakespeare legszebb szonettjénél egy hajszálat találnak majd,

- Hagyd ott!- mondja a meleg barna szemű lurkó, lefogja nővére kezét, aki ki akarja majd hajítani onnan.

- Nagyapánk utolsó szerelméé volt!- magyarázza nővérének

- Mesélt róla egyszer kinn a nyaraló teraszán egy este.

Egy csillag futott le az égről. Magához ölelt fél karjával...

Akkor mondta el...

Azt mondta: három hétig egyszer, nagyon rég... boldog volt!

Mikor szakítottak hulló csillagot látott januárban, és az óta mindig szomorú volt, ha csillaghullást látott.

A nagylány keze megáll, öccsére néz majd, aztán a hajadra.

- Barna volt, bár nem sötétbarna. - állapítja meg

Beleolvas a szonettbe:

"Az, vagy nekem,..

Elmosolyodik, helyén hagyja az emléket.

Ránk gondolnak majd, és egy hulló csillagra.

Ami valamikor nem volt egyéb, mint egy alaktalan kódarab valahol az űrben.

Anyjára emlékezett halványan, a szétrobbant bolygóra, amelyből kiszakadt egykor és az óta egyedül róttá útját a csillagközi térben időtlenül.

*

A kihagyott kaland

Tizenhárom éves voltam. Hetedikbe jártam. Ültem az iskola előtti korláton, lógattam a lábam. Szakkörre mentem, korán érkeztem.

Az én időmben nem voltak vegyes osztályok. Iskolánk épületének bal oldala a fiúk, jobb oldala a lányok idomítására szolgált. Nagyjából középütt üvegezett deszkafallal elválasztva. Külön tantestülettel, igazgatóval. Csak a negyedik emelet volt teljesen a lányoké.

Unatkoztam. Ez akkoriban a környezetemre nézve veszélyes állapot volt.

Unalmam elűzése néha iszonyú nagy stikliket eredményezett.

Vártam a többi szakköri tagot.

Nézegettem a lányiskola kapuján ki-be járó lányokat.

Mellém horgonyzott le két nyolcadikos fiú.

Egyik lányról, aki felénk haladt egyikük vaskos-népiesen megjegyezte, hogy milyen kapcsolatba szeretne kerülni vele.

Csinos volt a csitri.

Nekem elszállt az unalmam.

Eldöntöttem, hogy a két nagyobb fiút ugratni fogom.

Amikor a bakfis odaért, rámosolyogtam, köszöntem neki. A lányka meglepetten visszaköszönt. Azelőtt soha nem láttuk egymást.

- Ismered?- kérdezte a nagyobbik

- Persze. A nővérem. - feleltem nagy komolyan

A fiúk megsemmisülte.

- Jaj, apám! Ez gáz!- suttogta a társának

A két lakli a bokájáig vörösödött.

Rövidesen két osztálytársam érkezett.

A lányiskolából újabb "hölgy" érkezett.

A két kamasz újra kifejezte tetszését, ugyanolyan ordenaré módon. Ezt akkoriban a férfiasság csálhatatlan megnyilvánulásaként értékeltük.

A lányokat még lenéztük, de már néztük...

Vérszemet kaptam. Megismételtem az előbbi mutatványt.

Ez a kislány is viszonzta a köszöntést.

A két elképedt kölyök döbbenten rám meredt.

- Ez is a testvéred?

Bólintottam, de sajnós a két osztálytársam egyike, aki jól ismert, mutáló hangon felnyerített:

- Nincs is tesid!

Olyan nevetés tört ki belőlünk, hogy az épület sarkában senyvedő sajmeggy ágáról rémülten rebbentek el a félig érett fényes, fekete bogyókat szemezgető galambok.

A két lakli nekem akart esni, de az egy év korkülönbség kevesebbet nyomott a javukra, mint az egy fő túlerő, a mi részünkről!

A két srác is lehiggadt.

- Jól átvértél! - vigyorgott egyikük.

Másnap már a saját osztálytársaiknak ők mesélték vidáman, hogy milyen jól felültettem őket.

Minden esetre, a következő szakköri napon ismét együtt várakozva, a szembe jövő leányzók közeledtén nyomatékosan figyelmeztettek, hogy ha az is a húgom volna, akkor felpofoznak, még ha az osztályfőnökkel karonfogva jönne is szembe velünk.

Ősszel tánciskolát szerveztek a két iskola tanárai.

Már jó ideje tapostuk a lányok lábát, az alapvető táncok lépéseit ismertük. Egy-egy félórányi időre szabad tánc műsor volt a program.

Hölgyválaszt hirdetett a tánctanár.

Álltam ártatlan - gyanútlanul a majomszigeten néhányad magammal.

Rémülten látom ám, hogy felém tart egy lány! Megállt előttem, leheletnyi meghajlással, előírásosan felkért. Megizzadt az üstököm, zavaromban a saját lábamban akartam hasra esni.

Az odébb ácsorgó nyolcadikosok pukkadoztak a röhögéstől...

Aztán oldódott a zavarom. Néztem a szemébe. Nagyon szép szemei voltak, és a tekintete feledtette korábbi zavarodottságomat. Eltűnt a zsúfolt, kavargó terem. Csak a Herkulesfürdői emlék zenéje, és mi ketten léteztünk.

Szinte egész este egymással táncoltunk. Ha valaki lekérte, arra horgasan néztem, láthatóan ő is neheztelt új partnerére. Közben „önagysága” is keresett szemével, biztatóan, és alig vártam, hogy valaki más kérje le, hogy újra visszakérhessem.

Óra után hazakísértem a kislányt.

Szerettem volna megfogni a kezét, de nem mertem.

- Első nap, meg minden. Még ad egy pofont, és otthagyl!- gondoltam

El akartunk búcsúzni egy puszival, de feltűnt mögöttünk az egyik lóvá tett nyolcadikos.

- Ácsi! - mondta.

- Elég, ha kezét fogtok. Ő ugyanis nekem tényleg a húgom.

Aztán vállával megasztajtott miheztartás végett, míg belépett a kapun.

- Nanana! Egy pusztit engedélyezek. - szólt vissza kegyesen a válla felett

- Mire felérek, az ajtóig, érj utol! Különben apu jön le érted.- szólt még a hűgához, aztán eltűnt a lépcső fordulójában.

Abból a táncból hamvas gyerekszerelem lett. Iskola után, az uszodából, edzésről jövet találkoztunk. A lányka még be is iratkozott az egyik kis egyesületbe. A kedvemért!

Kijártuk az általános iskolát. Mindketten máshová iratkoztunk be gimnáziumba.

Nehezebb volt az időt egyeztetni. Elmaradtunk egymás mellől. Harag nélkül.

Azóta évek teltek hosszú sorban.

Mi elköltöztünk a város másik végébe.

A puszi melegét más puszik, később csókok feledtették.

A régi diákcsínyt is rég elfelejtettem.

Egy munkámmal kapcsolatos tárgyalás miatt, a környéken lévő irodába igyekezve arra vitt az utam.

A hajdani játszótér alatti mélygarázsból jöttem fel.

A park járókelői között egy korombéli, jó karban lévő asszonyra lettem figyelmes. Két-három év körüli kislányt próbált elterelni egy tócsa mellől. A baba mindenáron bele akart tapicskolni a pocsolyába. Határozott kis teremtés

volt. Tudta mit akar, és tudott küzdeni az elképzeléséért. Nyivákolva erőlködött, hogy nyakig fröcskölje magát, meg a vele birkózó asszonyt.

En ilyenkor egy kicsit mindig a gyerekek szurkolok, kivéve, ha a saját unokámmal kell megvívnom...

Most is kaján vigyorral néztem a mérkőzést.

Közben azért nem csak a gyereket néztem, hanem a nőt is, aki elszántan, mégsem gorombán küzdött a tökmaggal,

- Nem mai csirke, de még azért jól néz ki!- gondoltam

Aztán ahogy az arcára pillantottam, valami sejtésem támadt. Végül összeakadt a szemünk. Arckifejezésemén még ott volt, hogy a harcban a kicsinek szurkolok.

Némi haraggal nézett vissza, de egyszersmind büszkén is. Azok a szemek egyszerre nagyon ismerősek lettek.

Felhangzott bennem a réges-régen elhullámzott keringő dallama.

Ösztönösen, hangosan kimondtam a nevét!

Gyorsan lapozott az emlékei között. Ő is nevemet mondta, kérdő hangsúllyal.

- A lányod? –kérdeztem, pedig tudtam, hogy majdnem lehetetlen.

- Mindig igazi úr voltál!- szólt kacéran, és felnevetett.

- Köszönöm, hogy kinézed belőlem, de nem a kislányom. Persze, hogy az unokám. A negyedik!- húzta ki magát némi göggel

Mindenki jól érezte magát. Mi a találkozásnak örültünk. A pici lány is örülhetett: a nagymama ellenállása egy másodperc-töredéknyire megtört, sikerült a pocséta közepébe taposni!

Megbeszéltük, hogy elintézem a dolgom, ami kis szerencsével nem tart soká, aztán beülünk hajdani fagyizásaink színhelyére: egy kávéra. A prücsöknek pedig rendelünk egy szelet tortát, őszibarack-szörpöt. A cukrászdában, az Örökmécses előtt, ami csodaképpen még ma is megvan. Nem lett belőle Akármilyen Bank, vagy bármi más.

Hamar végeztem a dolgommal.

- Úgyse lesznek ott!- hitetlenkedtem, mégis arra indultam az Aulich utcában Találkoztunk.

- Karcsival mi van,- kérdeztem bátyjára, miközben kávémat kevergettem.

- Tavaly temettük. A szíve vitte el. Semmi nem volt neki elég! Szép házat vettek. A gyerekeik - három született náluk - mind ki lettek házasítva. Mindenük megvolt, de úgy érezte, neki még mindig hajtani kell!

Visszaemlékező lett a szeme tükre. A gyász mellett némi vidám fénnel:

- „Akkoriban” mocskul visszaélt a titkunkkal a nyavalyás! Sokszor megszarolt, hogy beárul apámnál, a találkozásainkról. Ilyenkor galádul megzabálta a felajánlott mogyorós csoki-részemet.

Igazi testvérek később lettünk. Mikor családot alapítottunk. Én előbb, ő mikor végzett, a saját talpára állhatott.

- Mindig dolgozott!

- Elfáradt, pihennie kellett volna, de nem hitte el. Könyörögtünk neki, hogy álljon le. A harmadik infarktus vitte el.

- Te, hogy vagy? Mi lett veled?

- Kösz, jól vagyok.

- Érettségi után egyetemre mentem, de nem fejeztem be. Férjhez mentem. Már harminc éve. A férjem jó ember.

- Lett három gyerekünk. Felneveltük őket. Kettő diplomás. Egyik tanár, másik mérnök. A lányom – ő az anyja neki - nézett a sütit majszoló maszatos pici lányra, közgazdasági technikumba járt. Most könyvelő egy csomó ember adóügyeit.

- Mindhárom gyerekünk családos.

- Most már jobban ráérek.

- Pásztorolom az éppen náthás unokát. Most ő a soros.

Néha, amikor látom a neved egy-egy kép, vagy cikk alatt az újságban, interneten, eszembe jut a talpraesett kiskölyök. Aki felültette a bátyámat. A bátyámat, aki olyan volt, mint egy haramia vezér.

Néha röhögtünk ám rajtad, amikor nem merted megfogni a kezem. Pedig mennyire erőlködtem, hogy összeverődjenek, ahogy mentünk egymás mellett.

- Nagy mamlasz voltál, ami azt illeti!

- Mikor velem találkoztál mindig piros füllel esetlenkedtél. - mondta a képembe szentelen mosollyal

- Találkoztál volna velem, egy-két évvel később! Nem voltam később olyan pipogya. - vigyorogtam rá.

- Jobb így!- felelt.

- Akkor, talán most nem így ülnénk itt. - mondta.

Igazat adtam neki.

Azon kaptam magam, hogy visszapörögtem az időben. A presszó kényelmetlen székén egy ügyefogyott, tizenéves piros fülű kamasz ült egy bakfissal szemben.

Beszélt oldottan, igaz barátként. Én csak hallgattam, örömmel. Mert amilyen hófehéren tiszta, becsületes volt a kapcsolatunk az első kölyökszerelem idején, úgy tudtunk most minden hátsó gondolat nélkül, régi barátokként együtt lenni. Átmenetileg felelevenült régi érzéseink nem sértették senki érdekeit, érzelmeit.

Más-más házasságban élve, mégis büntudat nélkül. Kettesben. Az unokája volt az erény pásztorunk.

Én is elmondtam magamról, amit érdemes volt.

Megittuk kávékat. Unokája arcocskájáról gyakorlott mozdulatokkal ledörgölte a csoki mázat.

Kávénk elfogyott, ráérő időnk úgyszintén, elköszöntünk.

Bátyja már nem lephetett meg, mégis puszi nélkül búcsúztunk. Ő a férjét, én a feleségemet éreztem a hátam megett...

Meg a tiszta életünk.

Hazafelé a dugókban vergődve, kátyúkon döcögve azon gondolkodtam, hogy az ilyen emlékek miatt volt érdemes végigélni, át - meg átharcolni ezt a nyavalyás életet.

*

A népnevelő, és az apáca...

Az alábbi eset 1952 nyarának vége táján történt.

Első olvasmányom az Egri Csillagok volt. Az évben volt a sikeres várvédő ostrom ötszázadik évfordulója.

Azt kértem születésnapomra, hogy Egerben nyaralhassak.

Kérésem teljesíthető volt, mert az Irgalmas Rend betiltása előtt nagynéném felszentelt nővérként a rend egyik nevelő intézetében egy egri leánykát is tanított. A lány azóta felnőtt, és ott, Egerben élt férjével.

Egy levélváltással eldőlt, hogy ott, náluk tölthetünk két szép hetet.

Hoztam egy sokáig őrzött jubileumi kiadványt az ötszáz évvel azelőtti visszavert török ostrom emlékét megörökítendő könyvecskéből.

Címlapján volt a lángokban álló várat védő hős asszonyok képe.

Szép vasárnap délelőtt volt.

Nemrég érkeztem haza. Apámmal a délelőtti kismisén voltunk.

Nagynéném a konyhában az ebéd előállításával foglalatzkodott.

Apám három évig volt hadifogságban, valahol Németországban. Ott esett alakulatával amerikai fogságba. Hazatérése után anyámtól elvált, és kézen fogva ballagtunk a jászberényi vasútállomásra.

Egy tehervagonban utaztunk Budapestre, nővéréhez. És ő befogadott kettőnket.

Nagynéném felnőtt koromig gondomat viselte.

Lakásunkhoz négy érdes, kopott lépcső vezetett fel az udvarról.

A harmadik lépcsőre terített pokrócon ülve hátamat a felső lépcsőfoknak támasztva, térdemre fektetett könyvet olvastam. Talán a Robinson Crusoe volt soron, nem tudom biztosan.

Régen történt.

Apám ugyancsak olvasott a szobában. Szokása szerint belealudt olvasni valójába.

A lépcsőre ebben az órában odasütött a Nap. A kellemes meleg jól esett.

Béke honolt a körfolyosós, a háborús bombatalálattól csak részben helyreállított bérházban.

Valahol rádió szólt.

„Szénát hordanak a szekerek.” – zengte az unásig hallott dalt egy bariton énekes. Az ének nem volt hangos, csak épp jelezte, hogy éli a ház a szokott nyugalmas vasárnapi életét.

Robinsont épp nagy veszteség érte, mert a hajóroncs, melynek túléléséhez szükséges eszközeit tutajával kényszerű otthonához hordozta, a hirtelen támadott szélben végleg a tenger alá merült.

Az izgalmas fejezet olvasását két idegen érkezése zavarta meg.

A kapualjból az udvarra, egy nagyon kövér ember, és egy csinoska – korombeli – kislány érkezett.

A túltáplált férfi nézegette az ajtószámokat, és előttünk állapodott meg.

Míg a lakások ajtajait keresgélte, módom volt megfigyelni mindkettőjüket.

A férfiöltönyt viselt. A zakó a hónalj táján izzadt, nedves volt. Nadrágja élesre vasalt, sárgás-barna cipője fényesen csillogott. Vöröses nyakán fényesen csillogott az izzadság.

Eltette kis jegyzet füzetét, és megszólított. Amint keze szabaddá vált, láttam, hogy ujján hatalmas pecsétgyűrű csillogott. Kézfején, és inge mandzsettája alól kilátszó csuklóján a bőr szeplős, és sűrű vörös szőr burjánzott rajta

-A szüleid itthon vannak, kisfiam? – kérdezte közel hajolva. Szájából parányi nyálcseppek érték arcomat.

Bosszantott, hogy megzavart olvasmányomban, de úgy neveltek, hogy a felnőttekkel tisztelettudóan kell viselkedni. A „folyékonyan beszélő” embereket ösztönösen ellenszenvesnek találtam már ekkoriban is.

–Nagynéném a konyhában főzi az ebédet. – feleltem

–Beszélni akarok vele. – szólt a kövér ember.

Fesztelenül rálépett a pillanatnyilag ülőpárnaként előléptetett pokrócomra, és a nyitott ajtón át belépett a lakásunkba.

Még viasszszólt az ajtóból.

– Addig játsszatok szépen. – szólt, mint aki otthon van.

Ebben a házban semmi nem volt titok.

A váratlan vendég érkezése előtt, a szomszédok jöttek-mentek életritmusuk szerint.

Amint a férfi megjelent, mindenki behúzódott otthonába.

Elnéptelenedett az udvar, el a folyosó az emeleteken. Bezárultak az ajtók.

Még a rádió is elhallgatott Gyüre bácsiéknál.

A ház majd' lakatlanná némult.

Megismétlem: 1952.- t írtunk.

Talán nem kell többet mondanom.

A kislány nem volt olyan ellenszenves, mint a férfi.
Ültünk egymás mellett a lépcsőn, és nézegettük a képeket könyvemben.

- Szabadság! – köszönt a férfi, amint a konyhába érkezett.
- Kit tetszik keresni? – hallottam nevelő anyám hangját.
- Jó helyen járok! – kedélyeskedett a jövevény.
- Miben segíthetek? – kérdezte nénikém. A hangszín vihart sejtetett.

Ismertem ezt a hanghordozását, és én a magam részéről, ilyen alkalmakkor fedezéket kerestem.

- Népnevelő vagyok. - hangzott a válasz
 - Isten hozta! – szólta nagynéném, és némi visszavonulás volt a hangjában.
- Bár az elfoglalt ember ingerültsége az erre fogékony, tapasztalt családtag fülében felfedezhető volt.
- Én erre a hang árnyalatra roppant érzékeny voltam.
- Ilyenkor, ha a gerjedő harag nekem szegeződött, legenyhébb esetben is szidás, súlyosabb esetben egy nyakleves lehetősége látszott gyorsvonati sebességgel közeledni.

- Az elvtársak úgy határoztak, hogy a klerikális reakció bukott eszmerendszere ellen a meggyőzés békés eszközével harcoljunk.
- Úgy hallottuk, hogy maguk nem tették még magukévá a lenini-sztálini elveket. Mi, aki már ideológiailag fejlettebbek vagyunk – köztük én – vállaltuk, hogy saját szabadidőnk rovására felvilágosító munkát végzünk.

Szövegét egy szuszra, szinte gépiesen mondta. Én ott a lépcsőn ülve nem sokat értettem a szózuhatagból, egy részét újdonság-értéke miatt jegyeztem meg, más részét azért, mert később családi, baráti összejöveteleiken felmenőim többször előadták...

Mivel a bentről kihallatszott mondatok értelmét nem értettem, megkérdeztem a vele jött kislányt:

- Mit mond az apukád? – mert természetesnek tartottam, hogy a fejlett tudatú dagadt lény az apja.
- Ez a bácsi nem a papám. - felelte
- Az én apukám abban a házban házmester, ahol ő is lakik. Tavasszal költöztek az első emeletre, amikor a Kopáry méltóságos urakért eljött éjjel egy teherautó. Az ő lakásukat utalta ki neki a Tanács.
- Ha nem az apukád, akkor miért jöttél vele? – kérdeztem
- Megkérte a papámat, hogy amikor „nép nevelni” megy, akkor engedjen el vele. Azt mondta, azért, mert neki nincs gyereke, és ha gyerekekkel megy valahová, akkor nagyobb a bizalom az emberekben.

Kis szünetet tartott, és bizalmasan a fülemhez hajolva még hozzátette:

–Otthon a mamám azt mondta apukámnak az ágyban, amikor azt hitték alszom már, hogy: Dehogy bizalomról van szó! Egy helyütt megverték, még a kabátja is elszakadt. Azt hiszi, hogy a gyereke előtt nem bántják az emberek.

A hallottakon jót kuncogtunk, és nem is hallottuk miről van szó odabenn.
Hogy nagynéném kedélyállapota mind viharosabb, azt onnan gondoltam, mert az edények mind hangosabban csörömpöltek keze alatt.
Kár, hogy az ál-atya nem értette az edények csörömpölése, és a lelki vihar közötti összefüggést.
Elkerülhetett volna egy nagyon kellemetlen élményt.

A kezemben lévő Robinson élettörténet régi családi darab volt. Elöttem már két nemzedék olvasta rongyosra. Paget Valter 80 gyönyörűen munkált rajza díszíti. Mi a kislánnyal a könyvet néztük.
Kisfiú voltam, de valami melegség járt át, amint ártatlan, bizalmas érdeklődéssel hozzám bújtt, hogy a képeket jobban lássa.
Nem foglalkoztunk a felnőttek dolgaival.

Azután mégis feleszméltünk. Visszatértünk a Karibi szigetvilágból az alakulóban lévő népi demokráciától sújtott Budapestre.
A lakásból most már ingerült vita hangja szüremlett ki.
–Nézze asszonyom! Tudjuk, hogy apáca volt. Mi lehetőséget akarunk magának adni, hogy megtalálja a helyét fejlődő új világunkban!
–Önnek még fejletlen az osztálytudata.
–Látja, ha most épp két szelet hússal kevesebbet rántana ki az ebédhez, és helyette megvette volna Szabad Nép mai számát, akkor előbbre tarthatna!

Ezt követően roppantul felgyorsultak a történések.
A konyhában felborulhatott egy hokedli.
A vendég kislánnyal épp földre tudtunk ugrani, amikor sebes mozgással megjelent a népi demokrácia elkötelezett túlsúlyos híve.
Arca valódi rémületről árulkodott.
Nyomában feltűnt a máskor mindig kimért, csendes beszédű néném.
Fején a turbán-szerűen megkötött kendő földre csúszott, mert a konyha elválasztó függönyébe beleakadhatott.
Kezében a húsforgató villa hegyén még ott fityegett az épp forgatni szándékolt rántott hús félig sült állapotban. A forró zsír rám is csöppent, de alighanem kapott belőle polgári ideológia gyomlálója is, mert futtában igencsak vakarta kopaszodó, vörös göndör fürtös fejét.

Nagynénémemet megbabonázva néztem.
Úgy nézett ki hajszálra, mint Székely Bertalan képén a haragtól eltelt Egri várvédő asszonyok valamelyike!

Általában kerültem őt, ha haragos volt, most viszont roppantul tetszett.

Nevelő anyám szavait nem idézném.

Szöges ellentétben állt addigi nyelvezetével. Nem is beszélve a tőlem elvárt stíltól.

Mögötte feltűnt az újsággal kezében elszundított, és a zajra, földindulás, égzengésre felriadt apám.

Rövid kézítása után elvette nővérétől a hús villát, a még mindig rajta libegő hús-szelettel.

A biztonságba helyezett táplálékkal visszament a konyhába. Visszaállította talpára a felborult hokedlit. Felsőpörte a kiborult lisztet, prézlit, és csak ezután kezdte csitítani nőtestvérét.

Nem tudom mennyi volt a sorrendiségben a rendszeretet, mennyi az emberismeret, és mennyi a reménykedés, hogy hátha utoléri a menekülőt...

Mikor a pórul járt ideológiai harcos kiért a kapualjból az utcára, megtelt a ház udvara, emeleti folyosója kacagó szomszédokkal.

Nagynéném rátalált megszokott, visszafogott, fegyelmezett önmagára.

Legelsőként is megigazította fején kendőjét. Megkereste az üldözés során elveszített papucsát, és emelt fővel visszatért serpenyőjéhez.

Budapest 2010. április 2.

*

A parti fűzfák összehajolnak

A Tél még tartja magát, mint az öregedő férfi, mikor ringó derekú menyecske a közelébe ér a főutcán.

A vénülő ember kihúzza magát, és behúzza pocakját. A búcsúzó Február, hó rongyait ide – meg oda teríti, hogy fogyatkozó erejét fitogtassa. A folyócska partját hajnalra csillogó jégbe vonja.

Hiábavaló igyekezet ez is, az is. Arra már nincs ereje, hogy a jég átérjen a túlpartra.

A szebb napokat látott nyugdíjasnak előbb-utóbb levegőt kell vennie. Ekkor pocakja újra árulkodóan kidudorodik, válla is a szokott mélységbe zuhan...

A tél palástja alól pedig délre úgyszólván ki barnállik a pépesre lazult sár. A hajnalban még kristályosan csillogó jég vízzé olvadva pedig megindul a második kanyarulatán túl a Dunába.

A fiatalasszony ráadásul udvarias mozdulattal, a nagyapa korú ifjanc hóna alá nyúl, és felsegíti a bolt két lépcsőjén a magát egy pillanatig megifjodni érő vénembert.

A spenót színű kalapot viselő „vénember” a barátom. Egykorúak vagyunk. Sokat nyelek tőle merev derekam, térdem ócsárlása okán.

Az esetet jól látom, a pék termékek polca előtt, takarásban állok. Jól jön ez nekem, amikor piszkál. Majd emlékeztetem, hogy a „lányok” már csak lépcsőjárást megkönnyíteni vannak jelen az életében!

A férfi rengeteg fűszert vásárol a szokásos cikkeken túlmenően.

Szombaton tartják a faluban a régi idők hagyományaként a tél búcsúztatót.

A vadász büszkén újságolja, hogy már tegnap alkonyatkor kinn járt a száraz patak feletti magaslesnél. Alaposan megvizsgálta a nyomokat. Vitt ki morzsolt kukoricát az irtás széli szóróra. A váltó mellett elő is készítette a leshelyet. Ott fogja meglőni a bográcsba szánt süldőt. Szokásosan a vadászok főzik az ünnepi pörköltet a bolondos maszkokba bújt falubéli, és idelátogató távolabbi vendégek számára. Mindenki örömmel is várja, kivéve a reménybeli főszereplő, szóban forgó siheder vaddisznó...

A telet temetni kívánók, mindkét parton vastag, összeérő jégpáncélra vágynak, ami megbírja az embert. Egy nyelvet beszélő rokonok élnek mindkét oldalon. Sokáig voltak elzárva egymástól. Mióta a határok átjárhatóak lettek, szeretnek együtt örülni, és gyászolni. A vidám téltemetést különösképpen szeretik együtt ünnepelni. Ha jég borítaná a folyócskát, egyszerűen átsétálnának. Erre most nincs esélyük.

A télbúcsúztató, más néven „Kiszejárás”, ősi palóc szokás, melyet öreg-fiatal, év-mint év, várva-vár, és megtart, akármi legyen is!

A farsangi hangulat már átjárja a falut, a boltban, a két csinos fiatal nőt különösképpen virgonc hangulatba hozta:

- Elsül még a puskája Jani bácsi? – nyirbálgodik a cserfes fiatalasszony, a boltos lánnyal megerősítve.

- Kéredzkedj el az uradtól lányom, majd meglátod! Gyűhettek ketten is. Bár tavasszal jobb lenne, nehogy felfázzatok – hetvenkedik a zöld kalapos.

Csiklandós kacagás a válasz. A koros ember pedig arra gondol borzongva, hogy nehogy szaván fogja a két bővérű fiatalasszony.

*

Vidoran hallgattam végig az öreg vadász szópárbaját a felvágott nyelvű csinos lányokkal.

Tudom, hogy egyikük az unokahúga, másik ugyan nem rokon, de a keresztlánya...

Egy darabon együtt bandukoltunk. Barátom befordult portájuk kapuján. Addigra megbeszéltük, hogy délután puskásan, csizmásan

találkozunk, és együtt megyünk disznót löni.

Ha nem jönne a konda, akkor sincs baj. A társasági tagok fagyasztó ládáiban bőven van annyi nyersanyag, ami a vendégséghez szükséges. Felírjuk ki mennyit, és milyen részét adta a közösbe, és amikor puska elé kerül a zsákmány, akkor visszakerül.

A kis folyó, vagy csupán nagyobb patak? – partja mentén csipkeszerűvé rongyolódott az éjszaka keletkezett jég. Vastag felhők lepték az eget. Csak képzeletben csillogott a partszegély gyönyörű mintázatú jege. A túlpárt melletti vízen két északi vendég, kerceréce vitette magát lefelé, míg észre nem vettek. Akkor visszafordultak, és árral szemben úszva távolodtak.

A Nap végül csak ráförmédt a dagadt felhőkre, és széjjelkergette maga elől őket.

A hó árulkodott. Nyulak baktattak élelem után járva. Rókák is, vigyázatlan nyulak – ha ló nincs alapon, esetleg egér - után járva. Egyikük korhely természetű lévén nem ment vissza idejében. Az éjszakai vadászat nem

sikerülhetett valami fényesen, mert egy kóbor macska nyomának kibogozásába úgy bele feledkezett, hogy engem nem vett észre idejében. A fényképezőgép finom kattánása vetett véget megkésített vadászatának.

*

Korán indultunk a süldő korai halálára összeesküdve.

A falu végén a meredek kaptató ezúttal még fárasztóbb volt, mint egyébkor. Ez, a háromszáz negyvenhárom lelket számoló falu két várromot is mondhat a magáénak. Egyikük közvetlenül az utolsó ház felett omladozik. Pár falmaradvány, egy alagút bejárata, és az őrtorony csonka romja jelzi. Én sokszor odaképzem a törökök mozgását figyelő katonát a csorba kövekre. Most „helyén volt”, és a fegyelemnek fittyet hányva, ismerősként, barátságosan intett felém. Ezt az erősséget 1581.- ben építtette az esztergomi aga!

Sok vihart értek meg ezek a falak.

Sajnos, az Úr1646. évében baj lehetett az ör éberségével, mert a váci törökök, Bercsényi László várkapitány távollétében rajtuk ütöttek. Az 50 lovast, 100 gyalogos katonát, és az akkor még a mai Ódamásd néven ismert helyen lévő falu színmagyar lakosságát legyilkolták.

Társamra nem ügyeltem, és vállunk összekoccant, rosszallóan rám mordult:

-Már megint álmodozol, ahelyett, hogy a lábad alá néznél?

Prózai lélek, szegény. Nem tehet róla...

Felérkezve behavazott somfák között haladunk. Itt szoktuk a savanykás, üvegesen csillogó, mélytüzű piros, zamatos gyümölcsöket szüretelni. Számban az emlékezéstől összefutott a nyál. Annál inkább, mert a belőlük főzött lekvár is elfogyott.

Ahol az út éles kanyarral a Galla kettős kúpja felé fordul, elérjük az irtás szélében lapuló leshelyünket.

Szemközt velünk az ősi vár: a Zuvár. Alattunk a falu ősi helye, amit ma is Ódamásdnak hív a környék népe. A történelem zűrzavarai miatt az eredetileg családi lakó erősség királyi vadászkastéllyá lett. A tatárjárás idején elpusztított erősséget Türje nembeli Szentgróti Fülöp érseksége idején említik újra. A Márianosztrai pálos kolostor első épületei a Zuvár akkori romjainak felhasználásával épültek.

Vadlesüinktől a Zuvár lapos dombját, Márianosztra kéttornyú templomát, az ősi Damásd falujának helyét, és a Csák hegy kőbányáját egyaránt jól látjuk.

A Nap még magasan áll. A konda, még az Ezer árok sűrűségeiben tart nappali heverdelt. Gyönyörködhetek a tájban, és idézhetem történelmét kedvemre.

Csak szemünk jár, és agyam repül át elmúlt századokat. Ezeket az erdőket különösen kedvelte lilios címerű Lajos királyunk. 1391. –ben egy oklevél, az 1372. –ben itt kiállított korábbi adomány levelére hivatkozik.

Innen Visegrád, és Esztergom egyaránt közel esik, így nem csoda, hogy kedvelt helye volt uralkodóinknak. 1391. és 1503. között tíz várnagy nevét ismerjük. Nosztra pálos atyái büszkén hirdetik, hogy monostorukat 1352.- ben Nagy Lajos alapította. A kegyelet kissé lehalkítja hangjukat, amikor hozzáteszik, hogy hadjáratain szerzett leprája elhatalmasodása miatt lakóhelye is volt az általa alapított kolostor...

A vár tehát királyi vadászkastélyként fénylett a szemközti hegyen, mígnem az anyagilag megszorult II. Lajos király az Esztergomi káptalannak adományozza Damásd várát.

Valamikor 1543. táján a várat a török elpusztíthatta, mert említés pár évig a szandzsák adókönyveiben csak a faluról esik. Mígnem 1570- ben kimarad neve onnan is. Lakosait talán a saját jövőjét sem ismerő szpáhik megölhették, vagy rabláncon Aleppó rabszolga piacain végezhatték életüket szegények.

Hogy az északabbra szorult magyar katonaság ne zaklathassa a fényes Padisah jámbornak alig nevezhető hadinépét. 1581- ben a jelenlegi falu végén épített az Ipoly feletti dombon új palánkvárat a török. Sokáig nem terpeszkedett benn, mert 1594. –ben magyar kézbe kerül. 1630- ig. folyamatosan erősítési munkák folynak. Hadi jelentések szerint 1630.- ban 50 lovas, és 100 gyalogos védi.

Jobban szeretünk magyar végvári elődeink hadi csínyjeire emlékezni, de annak a kontyos is mestere volt. A váci bég nagy túlerővel békeidőben - 1641 évben - rajtaütött, és emiatt Eszterházy Miklós nádor panasszal élt a budai pasánál. A török felgyújtotta az erősséget, és kivonult.

Ez már a török világ alkonyának ideje, de azért, miheztartás végett 1646.- ban, kihasználva Bercsényi László várkapitány távollétét ismét elfoglalta a várat, és az akkor még a régi helyén lévő falut. Magyar részről túlélő ekkor sem maradt, és a vár ekkor végleg elpusztult.

A török, Buda elfoglalását követően végleg eltakarodott.

A néptelen falvakat 1690. évben a visszatelepült régi birtokosok Privigye környéki tótokkal telepítik újra.

Valamilyen okból – talán, mert az Ipoly menti út hadi jelentősége megszűnt - falunk átköltözött a Szob – Márianosztra közötti térségről, jelenlegi helyére.

*

Az új lakosok leszármazottjainak egyike ül most mellettem a kényelmes les páholyban.

Moccanatlanul várjuk a télbúcsúztató alkalmával megfőzni szánt vadat. Váratlanul kisüt a Nap. Megélénkül a madárnép. Nagy csapat északi vendég, fenyőrigók serege szállja meg fákat. Az ágakról potyog nyomukban a hó. Jut belőle nyakunkba is bőven. Soha nem gondolná a városi ember, hogy amikor a rejtett életű árnyékléptű vadra vár, milyen zajos lehet a gallyakról földre érkező fehér pamacsok hangja. Van itt most mindenféle hangja a téli csendbe borult erdőnek. A levegőben, a vendég-madarak szak-szak-sak, hangja, közben-közben „krij” rikkantással fűszerezve, a fákról érkező hógolyók pling-pligje, a nagyobb darabok puffanásai.

-Még egy mamut is észrevétlenül jöhetne most – gondolom bosszankodó befelé somolygással!

Elképzelem barátainkat, akik most a kályha mellett fűtöznek, elnyúlt testtel amint előadjuk, hogy azért nem lőttük meg az ünnepi közös ebédet, mert a rigó csapat, és az általuk okozott hó lavina zajában nem hallottuk meg a disznókat.

A légi csendzavarók végül elszárnálnak az Ipoly túlsópartja irányába, hogy a Burda sűrűségeiben megbúvó vadászok életét tegyék színesebbé.

Társam oldaláról finom surranó hangot hallunk, és még napvilágnál megjelenik két természetes koca, tavalyi gyermekei pedig követik.

Hagyjuk őket jóllakni a morzsolt kukoricával. Majd amikor egy testes süldő szájába kap egy fél csövet, hogy visszanyargaljon vele a sűrűségbe, felemelkedik mindkettőnk kezében a vállba szorított puska

Barátom fegyveréből kilobban a lövés.

Látom, hogy nincs szükség kegyelemlövésre. Biztosítom a puskát, és még el is fordítom félig a zárat. A konda fejvesztve nyargal vissza a biztonságot adó újulatba. Barátom kalapja mellé cserfa gallyból, sebvérbe mártott töret kerül. Hozzáfogunk a zsigereléshez. Csak azt követően kezdjük vakarni fejünket, hogy ugyan merre is vigyük le a zsákmányt az útig, ahová már érte tud jönni a terepjáró a havas-jeges erdő szélére.

*

Reggel a szokott módon érkeztek a környékbeli falvak vendégei.

Többen odajöttek megtekinteni a kondért, amely felett csábító illatok párája lengett.

Eljött a Mágus, hatalmas fekete palástjában, széles karimájú csúcsos kalapjában.

Ott komédiázott az udvari bolond. Őrá nagyon kellett vigyázni, mert egyrészt megpróbálkozott cukrot önteni az épp üvegesedő hagymára, másrészt mindenáron ki akarta kémlelni az utolérhetetlen vaddisznó pörkölt összetevőit.

A magát háborodottnak mímelő udvari mulattatót a többlet pálinkával lefizetett alabárdos poroszló elvontatta, mielőtt alávalóságait végrehajthatta volna.

Követte őket a hóhér combig érő csizmájában, óriási pallosával.

Ott volt a Király, személyesen.

A királynő is megjelent a menetben. Udvarhölgyeinek egy része igencsak örömlánynak tűnt.

És sokan bekormozott képpel álcázva magukat.

És nehogy kimaradjon: ott imbolygott a kajdácsoló, vidám menetben a rúdra kötözött Kiszebaba.

A menet meg-megállt az útvonal-menti házak kapujánál. Bezörgettek a portákra, és ilyenkor ajánlatos volt adni, amit kértek. Kitől pogácsát, fánkot, darab kolbászt, szalonnát. Vagy ruhát Kiszének, hogy a hosszú úton meg ne fázzon.

Ez utóbbit különösen ki kellett adni, mert könnyen bekerülhetett a ház asszonya évszázadokra a rigmusba, mint a valahai Szabó Margit, aki fősვნისებაში megtagadta a buba réklíjét:

Haj ki, kische, haj, gyöjj be, sódar, gyöjj!

Haj ki, kische, kiszőke, gyöjj be, sódar, gömbőce!

Az a Szabó Margit ojjan híres asszony,
ruhát kértünk tőle, a kische nem adott.

Eljöttek a félnapos bolondozásra az egész Ipoly völgyének falvaiból, közlől, távolról egyaránt.

A faluval szemközti Helemba lakosai kemény hidegben egyszerűen át szoktak jönni a folyó jegén. Most a jeget elvitte a Károly napi olvadás. A testvér község népe elgyalogolt a szobi vasúti hídig. Az iskola busz eléjük ment Szobra. hegyeseket gondolva a hídjukat elbontó hatalomra elgyalogolt a vasúti hídig.

Őket mindig különös öröm fogadta.

Az első világháború előtt az Ipolyon, 47 helyen lehetett átmenni. A partok között élő emberi, gazdasági kapcsolat virágzott. A helembai hidat a mesterségesen szított ellenségesség, butaság miatt nem építették újjá, mikor a

2000. évi jégzajlás megrongálta. Az itteni híd tervei készen vannak, az engedély okmányról csupán a nyitrai megyei hatóság aláírása hiányzik.

A két falut évszázadok óta híd kötötte össze. A falu határában Letkés előtt, egy dülő neve ma is Lelédi híd major. Itt is híd hajlott át, hogy Leléd, és Bajta lakosainak könnyítse a közlekedést. Sok család rokoni szálakkal kötődik össze. Még Trianon után is sokuk itt lakva művelte ottani földjeit, vagy fordítva.

Már évekkel ezelőtt megfigyeltem, hogy a két part közötti fák koronája mintegy ölelkezni akar.

A két part falvaiból érkezett emberek testvérként karolják át egymást.

Az Ipoly két partján a fűzek is egymás felé hajolnak makacsul.

Ahol a meder keskeny, össze is érnek. Mert összeforr, ami összetartozik.

Az innen-onnan kapott gúnyával felöltöztetett bábút előbb két egymásra helyezett teknőből eszkábált koporsóba helyezték. A korcsma előtt gyújtott örömtűzön végül elégették. Ami maradt belőle, azt folyónak adták. Az egymás felé hajló fűzek között úszik a Telet jelképező megperzselt bábú a Duna felé.

*

A pót Mikulás

A hegyek vastag ködöt pipáltak.

A kopasz, tetszhalott fák harsány zöld levelekről, ágaikat földig húzó gyümölcsről álmodtak a dermedt téli csendességben. A kertek felásva árválkodtak. A gondosabb gazdák barázdáiban „borozdjaiban” - ahogy errefelé mondják - trágya illatozna, ha mozdulna bármilyen lomha szellő. Még annyi szél se mozdul, ami orrát facsarná a fiúnak, aki kedvetlenül kaptat kényszeredett lépteivel a meredeken felfelé. A falu irányából a prэшáznak kanyargó úton.

- Eridj, kisfiam, 's vigyél egy demizsont is üresen. Töltsd teli a hátulsó átalagból a tavalyi veres borral. Apád, és nagyapád neve ünnepe lesz estvéletkor – küldötte neki a ló izzasztó útnak nagyanyja.

A nagyfiú kedvetlenségét látva, még – oldani azt – hozzátette:

- Ha valamelyőjüket ereszteném neki (netán együtt, mindkettőt) megkezdenék az ünneplést már ott fenn, s a vendégek szomszjasan maradnának – mosolyodott rá a morcossá lett „onokára”.

- Az előszobában, a fogas alá oda készítettem a fonottas mellé egy két literes palackot is. Töltsd meg azt is, és add be a plébánián Magda nővérnek. Úgy tudom, fogytán van a misebor – tetézte meg a megtiszteltetést az öregasszony. A feladatok kiosztása után a sütit vette vizsgálódás alá, ahol a süteménynek kellett készülnie.

A parancs ekként megbízatássá nemesült, és így már jobb szívvvel vette fel bélelt kabátját, fűzte be bakancsát.

*

A dülön felfelé már jobb kedvvel kopogott a cipője sarka.

A dermedt délutánban nem mozdult még egy árva cinke sem.

A fiú számára titkokat sejtető ház ablakán a bezárt zsalu vakon meredt tájra.

Az ajtó fáradtan fordult a csukló pántjain.

Az ablakot fedő fatáblákat nem is nyitotta meg a gyerek. Gyertyát gyújtott, ami csak másodjára sikerült, mert a nedves gyufa elsőb inkább tört fejjel pottyant a földre. A sárgás fény mégiscsak némi életet adott az árva szobának. Hosszú, langyos volt az ősz. A galagonyát, kökényt, somot be is csapta az idő, apró virágai a gyér termésű gallyak tövéen ki is bomlottak. Kivirágzott a tornác melletti mandula is. A hiszékeny növények virágai az óta lefagytak. Ezt a gyertyaláng mondta el a fiúnak. A szoba neheztelt, amiért fiatalabbik gazdája ilyen sokáig magára hagyta. Duzzogva az utolsó fenn jártakor arcra borultan, nyitva felejtett könyvre libegtette a pisla fényt.

- Igaz, úgy hagytam! Jöttem volna én, csak amikor tehettem volna, akkor dolgoztatásra kellett készülnöm. Azután pedig nagy esők jöttek, és mély volt a sár – szabadkozott a legényke a zsörtölődő háznak. Felemelte a dikón hagyott kötetet, és felhelyezte a nyersfából fűrészelt polcra, ahová az való.

A bútorok megbékélten pattantak halkan.

Régi barátság kötötte össze a nemzedékek óta a család tulajdonában lévő házikóval. Az öreg ház, a pince látták első, bátortalan lépéseit. Nagyapja ráncos marka a hóna alatt segítette a mindent látni, megismerni akaró kis emberkét.

A szoba végében lévő ajtó vezetett a hegyoldalba ásott pincébe. Az ajtó mögött három időtlen tölgyfa lépcső vezetett lefelé.

Egykor itt több hordó őrizte a családi birtokocskán termett bort. Hogy ideje korán „el ne párologjon” itt tárolták a gyümölcsfák terméséből párolt pálinkát. Külön edényekben a szilva, a barack, és a hatalmas körtefa terméséből, külön-külön főzött italokat.

Odalenn az ászokfákon egyik oldalt a két átalag: 70 literes tokaji boroshordó. Dédpapa még fél hordónak szólította őket, és jobban szerette ezeket, mert a tisztításhoz időnként fel kellett cepelni helyükről, és az bizony kemény munka volt. Őket gőgösen nézte a náluk nagyobb, régibb gönci hordó. A pince jobb oldalán a boltív alá szerelt rúdon a pálinkás csobolyók lógtak a füles dongákba fűzött köteleken.

A fiú a gyertya fényénél megszívott csővel töltötte tele előbb a kosárüveget, majd a lopóval a leendő misebort a hasas hosszúnyakúba. A szobából nyíló kis kamrába is bekukkantott. Itt megtöltötte zsebét a tálcán várakozó aszalt alma karikákkal, vegyesen néhány ráncos szilvával. hátizsákjába tette a kisebbik üveget. Tett az etetőkbé kevés napraforgó magot. Gondosan eloltotta a gyertyát. Bezárta a házat, és megindult hazafelé.

A városi telek szomszédok által nyáron oda édesgetett macskának megvakargatta a füle tövét. Mivel nem volt nála semmi eleség a szürke – sárga – fekete foltos tigris rokon számára, elbúcsúzott tőle. A macska csalódottan távozott.

*

Mire leért a faluba, már szürkült. A levegő is mozdult, a köd estére megritkult, és mikor a fonottas kotyogós boros edényt letette, már sötétben vitte át a paplakba szánt borocskát.

A plébánián a szokott békés légkör helyett felzaklatott válságstáb fogadta. A tisztelendő úr, a házat vezető nővér, és a fél combig begipszelt lábú idős harangozó, meg annak surmó unokája gyászos hangulatban álltak körül az egyik székre terített piros Mikulás ruhát.

Gábor bácsinak nem ez volt a legszerencsésebb nap az életében.

Reggel felmászott a padlásukra, hogy a galambjai körül ellássa a teendőket.

Visszafelé pedig eltörött alatta a korhadt létrafok.

A déli harangszót elhúzta, de a térde cipőnyira dagadt.

Az orvoshoz elsántikált. A doktor mentőt hívott, a városi kórházban megállapították, hogy eltörött a lába. Körül se nézett, fél combig érő gipszet kapott. Ágynyugalmat is előírtak, de az öregember szerint feküdni elég lesz a sírban, ha eljön az ideje.

Sógora mankójával a hóna alatt el tud sántázni, ahová családja éberségét kijátszva lehetséges... Azonban az évtizedek óta gyakorolt falu-mikulási ténykedésről idén le kellett mondania.

Ki legyen idén a Mikulás?

- András, a rendőr nem lehet, mert a harmadik faluban az őrsön ügyeletes.

- Béla atya, a fiatal káplán hazautazott a szüleihez.
 - A boltos nem lehet, mert még nyitva tartja az üzletet. mikor bezárja, és végig járja a falu kicsinyeit, akkor éjfél lesz, mire végez.
 - A boltos különben is a boltból a bevétellel a városban a Bankba megy. Ha onnan visszaér, akkor pedig a kocsmába – vetette közbe a sérült.
- Bárkit céloztak meg szükség mikulásként, valami okból kiesett, az idő pedig múlt...

Magda nővért – a plébános nővérét – a plébánia házvezetőnőjét, gépírónőjét, mindenesét nem hiába hívta a falu népe a háta megett a „plébánia eszének”. Amint tanácstalanul nézett körbe, megállt a tekintete a nyurga fiún:

- Itt van, ez a Laci gyerek – mondta elgondolkodóan.

A fiú szabadulni, menekülni szeretett volna, de mint a kígyó által megbűvölt béka, moccanni se tudott.

- Még, ha krampuszt csinálnánk belőle! – ellenkezett még a plébános is, bár tudta, hogy húgával szemben véleményének világi dolgokban halvány esélye sincs.

A fiú pár perc múlva egészen helyre Myrai püspök lett. Mutáló hangú ajándékosztó még ügyse volt errefelé. A harangozó unokája lett az egyik krampusz, a többi a vigyázatlanul a közelben kántáló betlehemesek közül került ki. A fiúk nagyon beváltak kisördögnek. A csinosabb kislányok arcát bekenték korommal, amit ők se tudják, honnan kerítettek! A virgácsok is nagyokat csattantak a kellő helyeken.

A pót Mikulás becenév, előnévként rajta ragadt.

Évekkel később az egyik, hajdan bekormozott képű leány, akkor már a felserdült, megházasodott László felesége, ha valamiért csípőre tett kézzel kifogásolt valamit férjével kapcsolatban, gyakran így kezdte szoprán szólamát:

- „Hát idefigyelj, te pót-Mikulás!”

*

A rejtélyes ház

Az utca egyik oldalán, földszintes épületet húztak a lebombázott ház helyére. Nagy kétszárnyú vaskaput szereltek rá. ez a kapu ritkán nyílt meg. Zárt, ablaktalan, autók jártak be rajta. Többnyire civil ruhás sofőrök vezették a kocsikat, de érkezésük idején a kaput egyenruhás emberek nyitották, s mihelyt behaladtak, sietősen újra bezárták. Általában Pobeda, néha óriási ZIM, vagy ZISz márkájú autók szoktak jönni. Közös jellemzőjük volt, hogy ablakaikon függönyök feszültek. Az emberek suttoztak, hogy kifelé nem látnak jönni soha semmit, és senkit...

Vele szemben egy-emeletes épület állt. Ennek is két hatalmas acéllemez kapuja, meg egy kisebb, személy bejárónak épült ajtaja volt. Ezek a nagy kapuk nap közben általában nyitva voltak. Olajos ruhájú munkások szereltek benne meghibásodott, sárosan érkező kocsikat, melyek ugyanolyan piszkosan mentek tovább miután hangos kalapálást követően a munkások kiengedték. Délután a szerelők elmentek. A kapukat bezárták. Ekkor a gyerekek varázsütésre megjelentek, és a két – nagyjából egymással szemben lévő – kapu futball - kapuvá alakulva, ádáz kispályás foci viadal, vagy a gyerekcsapat létszámától függően, kétszemélyes - verre menő - fejelő bajnokság helyszínévé vált. A mérkőzések eredményén ritka esetben törtek ki szenvedélyes viták. A lemez-kapukhoz csapódó labdák világra szóló dörrenéssel jelezték a gólt.

Ha mégis vita alakult ki, akkor a mérges szóváltást a szomszédos házak ablakából kihajoló felnőttek állították le, hasonlóan kemény, veretes szavakkal.

*

Egy délután, amikor az utca páros oldalán a fáradt szerelők bezárták a garázs kapuját, hóna alatt piros labdájával megjelent az első kisfiú. Társait várva leült a járda szélére. A földszintes házzal szomszédos épület alsó ablakában a függöny megmozdult, és az ablak kinyílt. A párkányra gyűrött, sebhelyes arcú ember könyökölt ki. Szemét bizalmatlanul forgatva felmérte az utcán járó embereket, a szemközti ház ablakait. Egy darabig némán figyelte a labda tulajdonos gyereket.

A fiú ráköszönt.

A durva vonású férfi előbb szótlánul méregette, azután viszonzta mély torokhangon.

Szájából ezüstösen fénylő fémfogak csillogtak. Talán barátságosnak próbálta arcát mutatni. Mosolyát a sebhelyes arc, a fémfogsor, és a ferde áll félelmetessé tette.

A szomszédos, földszintes épület elé lefüggönyözött autó érkezett.

A fiú rápillantott.

-ZIM – ismerte fel a hatalmas kocsi típusát.

A kapu azonnal felnyílt. A fekete autó behajtott, és a kapu bezáródott, mint rendesen.

A háta mögött a függöny kilebbent az ablakon. Egy nem látható ember katonás hangja szólt az ijesztő külsejű emberhez.

- Őrnagy elvtárs! Jelentem, behoztuk a palit!

Az ijesztő külsejű ember eltűnt. Az ablak becsukódott.

A fiú még várta társait a járdaszélen ülve. Röviddel később a ház bejárati kapuja nyílt ki. Egy másik utcai ruhás ember nézett ki rajta.

-Ma ne játsszatok a garázs előtt! Menj haza! –parancsolt a gyerekre. Ennyit mondott, aztán a kapu becsukódott. Csattant a zár.
A kiskölyök kedvetlenül felállt, és labdáját földhöz pattintgatva hazament.

Út közben odaért a különös házzal szomszédos épület házmesteréhez.

Megállt. A csemetéhez fordult.

- Jobb, ha más helyet kerestek játszani kisfiam. – szólt a gyerekhez

-A szobánk fala határos azzal a házzal. Néha jajgatást hallunk onnan, és ilyenkor valami hangos zene nyomja el a hangot. –folytatta.

Megsimította a lurkó haját.

- Felejtsd el, mintha nem mondtam volna semmit. –mondta tompa hangon.

Az öregember csendesen elfordult, öntöző kannájából nyolcasokat locsolt a járdára, és nyírfa seprűjével folytatta a sepregetést.

- Ez a szegény ember valamiért nagyon fontos lehetett nekik bevinni!-
dörmögött magában

*

Pár év múlva az emberek megelégték az állandósult félelmet. Egész családok tűntek el éjszaka érkező, leponyvázott teherautók gyomrában. Az általános szegénység, kilátástalanság, a megszállók, és hazai kiszolgálóik féktelen kegyetlensége, zabrálasai miatt átbillent az emberek bénult rettegése.

Néhányan meg tudtak szökni a sztálini tanítások szerint kialakított átnevelő, vagy csak egyszerűen gyűjtő táborokból.

Egyre több derült ki az ÁVH hírhedt kegyetlenségéről és különösen durva módszereiről.

Az Ó utca – Hajós utca sarkán volt egy kis szatócs üzlet. Zsidó gazdáját szerették az ott lakók, a háború idején bújtatta a környék lakossága. Végül azért munkatáborba került, ahonnan hazatért. Kis üzletét a környék lakói megőrizték. Élete összes eredménye volt a kis boltocska, és a komfort nélküli lakás a közelben. Hazatérve boltja, tartós áru készletének az a része, amit a „felszabadítók” meghagytak, visszakerült tulajdonában. Egyik nap bőrkabátos emberek jöttek. Leltárt készítettek, és kiharcolták üzletéből. Ellenállt, ezért azon melegében el is hurcolták. Az üzletre lakat került. Felesége kijárta az előjáróságon, hogy megnyithatta.

Azon kevesek közé tartozott, akit egy év múlva soványan, meggyötörve elengedtek.

Suttogva elmondta azoknak, akikben megbízhatott, hogy az ÁVH-sok a kihallgatások során a legembertelenebb fizikai, lelki kényszert alkalmazták minden letartóztatottal szemben. Általános volt a vég nélküli kifárasztás, verés, gúzsbakötés, összerugdosás, földre teperve talpalás, sóval etetés utáni WC-ből itatás, éheztetés, az őrizeteseik fejére rögzített csöpögtető berendezéssel való sanyargatás, éjjel-nappal bilincsben tartás, alvástól való eltiltás. Zsidó ember létére borzongva mondta el: az egyik legszörnyűbb dolog volt a Rákosi utasítására a papok kihallgatása céljára használt árammal telített feszület, melyet az őrizetbe vett papokkal megcsókoltattak.

Az ÁVH-s pincebörtönökben esetenként kikapcsolták az elektromos szellőzést.

A kezükbe került nők közül jól járt, akit „csak” csoportosan meggyaláztak. Volt, akinek gumibotot dugtak fel alulról!

A pincebörtönök hóhérai között nemcsak férfiak voltak. Az ávós nők között rangot jelentett, ha a fogoly férfiak nemi szervét cigarettával égette valamelyik.

A makacs kihallgatottnak, ha a hagyományos kínzással nem sikerült a került vallomásra bírni, hímtagjába vékony (?) üvegcsövet toltak, majd vad röhögéssel beletörték

A közgondolkodásba ekkor került az éjszakai „csengőfrász”. Az ÁVH pribékjei többnyire éjszaka csöngettek be, majd rontottak a kiszemelt lakásába, a ház előtt többnyire fekete Pobjeda autó várakozott az áldozatra. Saját megunt káderei se voltak biztonságban volt „pályatársaiktól”.

Évekkel a legsűrűbb borzalmak után a kisfiú együtt dolgozott egy idősebb társával, aki már a bölcsék humorával tudott megpróbáltatásairól beszélni:

-Tizenketten zsúfolódtunk a széllel bélelt barakkban. Három párttitkár, négy kirúgott rendőr, két katonatiszt, és mi három „fasiszta” féreg. A háromból egy zsidó mérnök... Rengetegen tűntek el nyom nélkül.

Azért nyomok vannak, és kerülhetnek elő akár napjainkban is.

A kisfiú kalandos kerülőkkel, évtizedekkel később tervező mérnök lett. Egyik munkájának helyszínére telefonon hívta az ott irányító munkatársa.

A hírhedt rendszer egyik volt épületének átépítése során egy nem is sejtett - betemetett - pince helyiségéből kiásott föld tíznél több emberi maradványt rejtett. Ruha nem volt a tetemeneken. Mindez a főváros kellős közepén, az Országháztól légvonalban alig kettőszáz méternyire.

-Rejtélyes ház ez is, és az is ott az utcánkban. Vajon hány ilyen ház lehet? - töprengett miközben az előírásnak megfelelően, a régészek hívószámát pötyögtette maroktelefonjába.

*

Akkor régen, a hatalom urai felismerték, hogy vissza kell fogni a lovakat, mert szakadékba zuhan az eszme!

A legnagyobb létszámú táborokat kiürítették. Sokan kegyképpen még haza is térhettek.

Késő volt. A népharag túlcsordult.

Békés tiltakozás kezdődött.

Az erőszak vallásának hívei a lehető legrosszabb módon válaszoltak.

Bízva az általuk kiszolgált embertelen hatalom erejében, nehéz harcok árán megőrizték hatalmukat.

Bosszújuk rettenetes volt. Sok embert veszített a nemzet közvetlenül az egyenlőtlen harcban.

Mondvacsínált gúny-eljárással más ezreket végeztetett ki. Harminc ezer ember szenvedett hosszabb-rövidebb börtönbüntetést.

És 200 000 ember menekült el az országból.

Hatalmuk érdekében megrontották a Nemzet erkölcsseit.

Három millió magzat nem született meg!

Az önmegvalósítás hamis eszméjének mételyét széjjelhintették, magától értetődővé tették sokak számára.

Ez talán súlyosabb véték, mint a fizikai kínzások, az általuk kialakított alacsony életszínvonal.

Ma, ők és utódaik utóvédharcaikat vívják.

- Elég már a múlt bűneinek felhánytorgatásából!- mondják.

- Felejteni kell, és megbocsátani! A valódi bűnösök már a föld alatt vannak jórészt. A ma élők pedig megbánták.

- Mi – valóban az utódaik – pedig nem tehetünk az apák, nagyapák vélt, felnagyítva harsogott bűneiről!

- Minek állandóan politizálni? – mondják

Csak éppen a megbánásig egy se jutott el közülük. Csak éppen a nagy papik által a házkutatások, internálások során elorzott javait soha senki vissza nem kapta!

A káder unokákat azok helyett képezték ki több diplomás emberekké, akiket, mert nem sikerült híveiké tenni elzártak a tudás lehetőségétől...

Méltóak a nagyapákhoz: képesek hatalmuk megtartása, visszaszerzése érdekében külföldi „elvtársaik” számára hazájuknak, az őket eltartóknak ártó irományokat szerkeszteni.

Amikor ezeket leírom, a szomszéd szobában, a televízió műsorában a jelenlegi miniszterelnök beszédét közvetítik.

Ezeket a mondatait hallja az egykori kisfiú:

„Vannak dolgok, amiket újra, meg újra akárhányszor el kell mondani!”

Bólint.

Leül számítógépéhez, és írni kezd.

*

A titokzatos öregember

Valahol a Börzsöny belsejében szerénykedik egy domb. Meredek kaptató vezet hozzá a Nosztrai Kálvária hegy lábától. Szerény kicsi domb. Neve nincs a térképen feltüntetve. A névvel megkülönböztetett Közép-hegy, és Alsó-hegy között szerénykedik a maga 358 m – es magasságával. Az út mellett, két vén tölgy között fakeresztel jelölt sír csendeskedik.

Régebben gyakran, az idő múlásával egyre ritkábban jövök ide, esti sétáim alkalmával. A sírhoz olykor kertemből, máskor útközben szedett virágot viszek. Megtisztalelem vele az ismeretlen katona nyughelyét.

Ilyenkor általában elüldögélek egy hevenyészett ülőkén. Régi vihar döntött tölgy csonkján, a sír előtt. Itt az árnyékban kuporogva várom ki, míg enyhül a hőség, és akkor ballagok fel a domb tetejére.

A dombról csodálatos kilátás nyílik a Vadállókra, a zebegényi Remetekeresztbércre, a Szent Mihály hegyre, és a Dunára is. Látszik innen a Dobogó kő, a Föld szíve, és az Ipoly túlsó partján túl a Burda.

*

Szokásos esti sétáim során olykor nem ülhettem a már-már tulajdonomnak tekintett fa-torzóra, mert ilyenkor egy öregember ült már rajta.

Mindig sötét rövid kabát volt rajta, és föld szürke térdnadrágja szalonnásan-patinás szarvasbőrrel erősített folttal díszítve. Ruházata mindig ugyanaz volt.

A kabát régimódi erdész, vagy vadász öltöny lehetett hajdan. Jobb vállán fényesre avult bőr rátét jelezte, hogy puskaforgató ember számára készült. Hajtókája se volt a kabátnak. Agancsból esztergált gombjai illettek a viseltes, mégis mutatós ruhához. Jó idő esetén kitaposott, de láthatóan egykor drága, jó minőségű meggy színű bőr bakancsot, hűvös, nedves idő esetén bilgeriszabású csizmát láttam rajta. A csizmán is látszott, hogy amolyan méretre készült, egész életre szóló lábbeli. Munkájára igényes csizmadia készíthette annak idején.

Az öltözetet zsíros keskeny karimájú kalap egészítette ki, melynek zsinórdíszén foszlott makkok fityegtek, és mellette kackiás gácsértoll pöndörödött, meg ezüst foglalatú gyöngyfog, valamint réges-rég ejtett szalonka ecsettolla.

Karcsú sétatálcája meggyfa sudarából volt faragva.

A fogója ezüst foglalatú, veretes ötvösmunka.

Második éves kölyökbika szemágának néztem a nyelét, mely az agancs-koszorúnál csatlakozott a foglathoz. Az agancs-nyél felső vágási felületét kis ezüst lapzárta le. A lapocskát ötvös mívés címer díszítette.

Az aggastyán egyként lehetett korombéli, de akár erős nyolcvanas éveit járó is.

Mivel ügyet se vetett rám, nem mentem a közelébe, hanem felsétáltam a domb homlokára, és ott ültem el egy térképészeti jelző kőre.

Az öregurat lenn a faluban soha nem láttam, és a tény, hogy csak itt a ló izzasztó emelkedő felett látom, ha épp látom, rejtélyesnek tűnt.

Megfigyeltem, hogy amikor az éltes úr elfoglalta a „helyemet”, akkor pár szál friss mezei virág mindig díszlett a tönk melletti katona sír keresztje melletti kis csuporban. Ilyenkor megvártam, míg elmegy, és mellé tettem a magam kis bokrétáját, vagy tölgyfa lomb töretét.

Töretet akkor teszek a sírra, ha Szent Hubertusz megkönyörül rajtam, és segít elejteni a keresett vadat...

Ha nem találkozom a kiszemelttel, vagy az lövés nélkül kereket old, akkor a halott hadfi csak az éppen nyíló vadvirágból szakított csokrétát kap.

A sírban nyugvó katona 1944. év december 17- én halt hősi halált. A Szent László hadosztály névtelen hőseként itt, a közelben érte hazája védelmében a végzetes sorozat. Társai a hegy élénél futó lövészároktól hozták idáig, ahol akkor még biztonságban el tudták temetni.

A védvonal, az árok, a légvédelmi lövegek számára készített rejtő földművek még látszanak majd' hetven év után is.

És látszik a sír is, mert a falu népe, az orosz horda beözönlése után átélt borzalmak hatására a mai napig tiszteli a katonát, aki társaival együtt megóvni igyekezett őket.

*

Egy alkalommal kis kapát, gereblyét is vittem magammal, mert a kilátó helyem közelében lévő magasleshez vezető ösvényt elborította a zörgős cserfa avar. Aznap csak leselkedni kívántam, miután kitakarítottam a cserkész utat, és a szóót is rendbe tettem.

A szór melletti malacetető egy ritkásan ácsolt karám. A cölöpök olyan sűrűek, amin a tavalyi süldő, és a koca már nem fér át, de az óvodás korú csíkos vadmalac akadálytalanul átfér közöttük. Így lehet biztosítani, hogy a kicsik számára odaszórt eleséget ne a nagyok szedjék fel, az apróságokat elverve menázsijuk mellől...

A karók, és keresztlécek komoly igénybe vételnek vannak kitéve, mert a mord természetű kanok, de a kocák is, nehezen törődnek bele, hogy a kiszórt árpa, kukorica, újabban a táp nem az ő számukra van oda kiadagolva. Ormányukkal, súlyos testükkel megkísérik lebontani az akadályt. A dorongok, bizony gyakran meglazulnak, mint most is. A hátizsákból előkerült a kalapács, csípő, és kombinált fogó, szögek, huzal, és megerősítettem a lötyögősre kínzott kerítést. Még a tető is megszenvedte valamelyik öreg disznó „munkáját”. Eddig húzta a hátamat a vörös só téglá, amit bele tettem a nyalatóba. Mikor a dolgaimat elvégeztem, megkönnyebbített hátizsákommal, a nyeles szerszámokkal a vállamon a katonasír felé szuszogtam fel magam.

*

Amikor odaértem, a titokzatos öregúr épp a korsóba helyezte virágait. Le volt épp hajolva, így a sírt övező bokortól csak akkor láttam meg, mikor két lépésre voltunk egymástól.

Felpillantott, és láttam, hogy nálam jóval idősebb, meg aztán én érkeztem később, ahol ő már teszi a dolgát, én köszöntöttem elsőként.

- Jó napot kívánok! – szóltam

-Viszont kívánom!- válaszolta az öregúr, és arca, ha nem is mosolygott, barátságos kifejezést öltött.

Kigyomláltuk a sír környékét. Kicsit rendeztük az elmozdult szegélyköveket a halom szélén. Míg dolgoztunk, szó nem is esett köztünk.

Mikor elvégeztük, mintegy vezényszóra kiegyenesítettük a derekunkat, kicsit megropogtattuk az ízületeinket.

Szinte egyszerre mondtuk:

-Ez jó munka volt. – ekkor mosolyodott el először, de mintha restellené vissza is húzódott a vékony vértelen ajak a szokásos helyzetébe.

Így kezdődött a beszélgetés.

Furcsa társalgás volt. Kimondott szó nem hangzott el. A gondolatok beszéltek helyettünk. Azóta is elgondolkodtam rajta, hogy vajon miért nem csodálkoztam el azon, hogy a gondolatok néma beszédjét oda-vissza meghallott mondatokként kezeltük. Megértettük, és válaszoltunk rájuk.

Szóba került minden. A pár éve felépített házam.

A hozzám csapódott, faluvégi kutya, aki már messziről meghallotta ócska kocsim kerregését.

Mire felértem az elhanyagolt úton a telek kerítéséig, Szuszi, ez a mindenki házörzője, már valahol átbújt a lécek alatt, és belülről kacagott rám, amíg lakatot, láncot, zárat kinyitva magam is be tudtam lépni tenyérszerű birodalmamra. (Eskü alatt vallom, hogy ez kutya nevetni tudott. Más érzelmét is ki tudta fejezni.)

Ha munkám, vagy bármi elfoglaltság okán nem mehettem fel a „birtokra”, más valamely szomszéd telkén töltötte idejét. Ha a hegyen lévő telkek néptelenek voltak, akkor a falu szélső házát őrizte. Gazdája valahol az emberi lét alsó fertályán létező lény volt. Valamikor kamasz korában berúgott, és azóta se józanodott ki! Néha, amikor a szellem homálya feloszlani látszott, akkor rátöltött az ereiben keringő alkoholnak vérszintjét helyre állítandó, és akkor jól érezte magát. A faluban senki nem szerette, még a többi szesztestvére sem.

Kutyája, életében először aludt fedél alatt, egy rettenetesen hideg téli éjszakán – nálunk – a faházunkban. Alkonyat után beengedtük a fagytól reszkető kutyát. Félt, alig akart bejönni! Kisfiam egy darab kolbásszal csalta be a hidegről. A szieszta kályha halk surrogása volt az egyetlen hang, ami hallatszott. A kutya a fűtő elemek vörös fényétől félt. A számára feláldozott ócska pokróc-darabot a foga közé vette, és addig mesterkedett, amíg azt át nem helyezte a kályha háta mögé. Aztán elaludt.

Gazdáját később a tettelegességig meggyűlöltük. Egy elmezavaros pillanatában egy fustéllyal eszméletlenre verte az ebet. A gerince-törött, fájdalomtól vonagló állat nyakára láncot hurkolt a vele agyi képességét illetően egy szinten lévő fiával együtt, majd átvonszolta a falun kocsija vonóhorgára kötve, míg az el nem pusztult!

Többen megesküdünk, az esetet hallva, hogy ugyanígy járunk el vele!

Most tisztos korú társam, néma szavával azt mondta.

- Nehogy számárságot tegyenek! A törvény úgy bána magukkal, mintha egy rendes embert bántalmaznának!

- A sors hamarabb bünteti meg, mint gondolnák.

(Így is lett. Az embernek alig mondható lény kiesett a vonatból Nagymaros, és Zebegény között. Megsérült, elvesztette eszméletét, és a Párkány felől érkező gyors szabályosan kettémetszette.)

Ekkor már a Zuvár mellett lefelé szállott a Nap. Képe vereslett az erőfeszítéstől, hogy tartsa még magát, de egy felhőcske a vállára telepedett, és nyomta lefelé.

Én köszöntem el korábban. És nem sokára kis házam teraszán ülve gondolkodtam el különös társamon.

Soha nem láttam a környéken. Többet tud a dolgainkról, mint saját magunk. Egyáltalán, amikor nem mutatkozik, hol van?

A beszélgetés még párszor megismétlődött. Ha ott találtam a katona sírjánál, mellé ültem.

Egy ízben puskával a vállamon érkeztem.

Éltes barátom ott ült a szokott helyén

- A báró szőlejehez menjen. - tanácsolta.

- Oda, ki fog menni az öreg kan, amelyiket pár hete a német vendég megsebzett.

- Csak szenved az a vad. Nem gyógyulna fel. Sebe elgennyedt. A húsa élvezhetetlen. Agyara nagy, és szép trófea lesz.

- A rossz lövés látszik majd rajta. Nem róják meg érte! – mondta

Az értékes, nagy agyarú kanokat meg szoktuk hagyni a pénzes idegen bérvadászoknak. A lődíjra szüksége van a társaságnak. Nehezen élünk. A vadásztársaságot az ág is húzza. Nekünk csak az jut az általunk gondozott vadállományból, amire más nem tart igényt...

Szót fogadtam, neki, és csak később nyilallott belém a kérdés.

- Honnan tudja mindezt?

- És miért fogadok neki szót?

- Nem is arra akartam menni, hanem a Kapitány réti magaslesre.

*

Elővettem sokat szidott zsebtelefonomat. Felhívtam a vadász mestert, és megkértem, hogy a beíró könyvben, (ami arra szolgál, hogy mindig tudjuk, ki hová megy vadászni) írjon át a báró szőlőhöz.

- Én, átírhatlak, oda soha nem megy senki, mert ott legfeljebb pár öreg tőkét, vagy számarkórót lehet löni! – dühöngött, de én ragaszkodtam a változtatáshoz. Így vállat rántva átjavította a beírást.

Amikor elbúcsúztunk, azt mondtam:

- Remélem, hamarosan látom!

- Találkozunk még, ne féljen. - mondta, és nézése, hangja is furcsa volt.

Eddig minden alkalommal én indultam korábban. Most láttam, hogy nem a falu irányába indul, hanem, az ellenkező irányba. A szomszéd község arra igen messze esik. Elhanyagolt, benőtt fahordó út vezet arra. Ágak, zörgős avar borítja. Az öreg úgy ment rajta, hangtalanul, mint egy szellem...

Lassan eltűnt szikár alakja a homályba vesző erdő fái között.

*

A mondott helyhez érkezve kinyitottam háromlábú vadász széket, és elhelyezkedtem egy alkalmas galagonya takarásában.

Érkezésemmel megzavartam egy gébicset, más néven vasfejű gáborjánt, aki jelenlétem miatt hangosan méltatlankodott. Semmi oka, és joga nem volt a hangoskodásra, mert fészket kicsit távolabb, egy kökény ágai között építette

meg. Fiókái ott tornásztak az ágakon, és ahogyan kereső látcsövemmel közelre varázsoltam őket, felfedeztem az éléskamrát is.

A hosszú töviseken ott voltak a pórul járt bogarak, amiket nehezebb időkre félretett a népes család táplálására. Emlékeztettem a fekete álarcos, tollas bűnözőt, hogy tudok a rovasán lévő pelyhes énekes-fiókák szomorú sorsáról.

Úgyhogy maradjon csendben, és ne sokat szidjon, mindenféle gyilkosnak nevezve...

Van az ő fején annyi vaj, mint nekem!

A gébics méltatlankodása oda csalt egy mátyást, aki túltett a kis kampós csőrűn. Fejét le-fel bókolva szidott a kék-szemű tojás rabló.

Szikrázó haraggal türtem szitkozódását. Megígérve neki, hogy a téli fácanozás idején, ha találkozunk, majd viszonzom a kedvességét!

Majd megnyugodtak a madárvilág rovott múltú képviselői, és amikor a bakancsom mellé érkezett egy kis güzü egér, hogy hegyes orrocskáját mókásan fintorgassa, tudtam, hogy befogadott az erdő.

Éreztem, hogy ha a Szél, a szemüvegem csillogása, nem árul el, és a sebzett kan is megjő lövilág idején, akkor... Persze még számos dolog jöhet közbe. Ezer, és egy okból érhet kudarc, de aki nem bíz a szerencséjében, azt el is kerüli!

Sok eső esett abban az évben. A tömérdék szúnyog az árnyékos sűrűségekben korábban mozdította meg a vadat.

Igaza lett az öregembernek. A sérült kan kijött a rét aljába, és mikor meglőttem, eldőlt. Odaérve láttam, hogy kegyelemlövés volt az a golyó. Régi sebe környéke szörnyű látvány volt. Életében ették a nyüvek! Rettenetes szenvedést állhatott ki szegény pára!

Igazi vadász ilyenkor arra gondol, hogy a rossz lövés leadójának kellene így járnia.

Az agyar életem eddigi legjobb trófeája!

Visszafelé ugyanarra mentem, hátha ott találok még az öreget. Elújságolom az eseményeket.

Tudtam, hogy elment, hisz előttem indult

A Hold fényében megcsillant a szép mívű, ott felejtett botja.

Első gondolatom az volt, hogy utána sietek.

- Hátha utolérem valahol!- gondoltam.

És ekkor hasított belém a felismerés. A sötétedő erdőben nem hallatszottak a léptei. Márpedig a szürkületben a sepréten ösvényen nem lehet úgy járni, hogy gallyra, száraz levélre ne lépjen az ember.

Felvettem a botot, és elhatároztam, hogy legközelebbi találkozásunk alkalmával visszaadom neki.

Évek teltek el utolsó találkozásunk óta.
Búcsúzó tekintete, hangja sokáig foglalkoztatott.
Egyik reggel a ház előtti rönk asztalra helyezett tükör előtt beretválkoztam.
Ekkor világosodott meg, mitől is volt furcsa az aggastyán tekintete: saját szemeimet láttam az arcában akkor este.

Azóta nem találkoztam az öregúrral. Ha arra vitt az utam, botját magammal vittem, hogy visszaadhassam.
Soha nem ült a fatönkön.
A bot cepeléséről lassan leszoktam.
A sétatálcáca ott lógott aztán a fogason.

Évekkel később egy őszi napon, mikor egy izomsérülés miatt nem mehettem fel kis birodalmamba, két tizenéves kölyök betört a gazdátlan házba. Kirabolták, és felgyújtották távozásukkor. Porig égett a házikó, amiért egy életet dolgoztam.
Nem adtam fel! Jövő tavasszal állt az új kalyiba!

Kifehéredett a hajam. Magasabbak lettek a hegyek, meredekebbek a kaptatók.
Már az „új” ház is megvénült.
Mind gyakrabban érzek fájdalmat a hónom alatt. Zsibbad a lábam, és furcsa fájdalmat érzek a talpam élén éjszakánként.
Valami sosem érzett készítés szív fel a katona sírjához.
Nézem a kora őszi tájat. A rozsdásodó levelek nyárbúcsúztató susogását. A magam mögött hagyott nyarakra gondolok.
Odalenn a templom harangja megkondult. Szava egyre halkulóan tovaleng.
Megvárom, amíg az alkony ellopta színeket.
A búcsúzó Nap fényét már csak egy vörösbe játszó sáv jelzi a régi várhegy lapos teteje felett.
Szikrázva felragyogtak az ég csillagai. A füvek tövében apró lámpácskáikat felgyújtották a kései Szent János-bogarak.
Felállok. Kinyújtóztatom a derekam.
A házikóm felé indulok.
Érzem, hogy mind közelebb az idő, amikor nem a szeretett ház felé fordul az utam.
Rá fogok térti arra a másik útra, amelyen egykor az öregember ballagott el, a homályba. Barátaim, az ős öreg tölgyek terméseinek koppanásai, mint dobszóló kísérnek a keményre szikkadt erdei úton. Lefelé, ahol akkor jártam utoljára, amikor agg barátom után vittem a botot, amit mellettem felejtett.
Tudom, hogy valahol a kanyargó ösvény végén a fényben úszó kapu előtt várni fog.

*

Adventkör

Rorate caeli d'ésu per
et nubes pluant justum
aperi-átur terra
et géminet Salvatore

Ülök az öreg fa mellett az alig hasadozó éjvégi sötétségben. Ide nem ér el az alvó falu ezernyi hangja, és fényei se törnek meg az éjszaka varázsát. Ide csak halkan ér el a hajnali misére hívó harangszó. Enyhe büntudattal gondolok rá, hogy a pálos atya ott áll a ledísztelenített oltár előtt violaszín miseruhában, mindig hófehér kámzsája felett, és végig pillantva korán kelt hívein, nem lát a megszokott padban... Én itt ülök, a hideg decemberi égbolt alatt. Hunyorgó csillagok tekintenek rám rosszállóan.

Eredetileg az erdőszet rakodója volt a hosszú tisztás. Egyfelől a patak, másik felől egy ritkán járt - fűvel borított - erdei út határolja. Amikor először jártam itt, akkor még óriás társával együtt, ketten álltak őrt az erdő felett. Társa meghalt (mert az ilyen gyönyörű fa-aggastyánok igenis meghalnak, nem pedig egyszerűen elszáradnak) pár éve. Hatalmas törzse, ágai figyelmeztetik az erre járókat, hogy az Idő bizony telik, sőt betelik a legerősebbek számára is. Holtában is áll a vén böhönc. Holtában is elégedetten biccent a magvából kelt kis utódra, akiből nem lehetett volna erős suháng sem, ha hatalmas ágai elvették volna előle az éltető fényt. A halott fa talán arra gondol, hogy ez így van rendben. Évszázadokig állott itt. Tavasszal friss zöld leveleket nevelt. Nyárra megérlelte zöld sapkás, fénylő barna terméseit, szét is szórta, kellő távolságra. Némelyiket felkapták a vadak, de mindig maradt a rögökbe bújva, amelyiknek az rendeltetett. Hátamat a halott tölgy-matuzsálemnek vetem.

Elgondolom, hogy ez a fa még rejteket adott izzó szemű lovasoknak, akik lesben állva várták a portyából visszafelé, Damásdra tartó török csapatot, amint azok láncra vert magyarokat tereltek. Recsegős, agyon terhelt szekereket, zsákmányolt birkákat, láncra vert embereket hajtottak. A magyar huszárok a Kékkői várból lopóztak át a Börzsöny úttalan útjain. Itt csaptak rájuk, váratlan, fergeteges rohammal! A harc rövid volt, és véres. A meglepett török csapat jószerivel magához se tért, zömük már vérben fetrengve fohászkodott Allahhoz.

A harcosok buzdító, a sebesültek könyörgő kiáltásai verték fel az erdő csendjét.

- Hegyibe, vágd a kontyost! – ordítottak a támadók

- Ja Kérim, il Allah!
- Jézus segíts!
- Tanri Yardin!
- Jeti sin!

A török tiszt nem adta meg magát. Egy fejére mért csapást követően engedelmesebbé vált. Lovára kötözve vitték magukkal a győztes magyarok. Ki lehet vele váltani egy magyar rabot a török tömlöcéből...

- Gyere Juszuf! Kihűl a piláf, ha nem sietünk. Vagy inkább kusz-kuszt ennél? – tréfálkozott a csapat vezére törökül.

Amelyik törökre a rabok rámutattak, hogy kegyetlenkedett velük, egy aszab, és két akindzsi, azt felkötötték. A török sebesülteket egy kivételével nem bántották. Az egyik, megtépett ruhájú, megkínzott leány, amikor szíjaitól megszabadították, felkapott egy földön heverő dárdát. Őrjöngve rontott egy vonagló muzulmán martalócra!

- A lányságomért, becsütemért! – üvöltötte rettenetes hangon

A fegyvert iszonyú erővel vágta megkínzójába. Senki nem csavarta ki kezéből a gyílok szerszámot.

Négy magyar is megsebesült, egy pedig holtan került a szekerekre. A kiszabadított rabok némelyikének jutott a török lovakból, a sebesültek, a lányfélék pedig a szekereken menekülhettek.

Haza nem mehettek, ott csak halott öregek, és üszkös romok várták volna őket. Házaik felégetve, falvaik népe szétfutott, aki nem tudott, azt megölték. Maradtak a katonákkal és új életet kezdhettek a töröktől mentes megyék valamelyikében.

Az egész csetepaté nem tartott fertály óránál tovább. A huszárcsíny győztesei sietve osontak a rengetegen át, vissza helyőrségükbe a zsákmánnyal együtt.

*

A tisztás földje mindig nedves kissé, és hosszúszerű éles levelű sás foltok tarkítják. Szeretek ide járni. Kieső része a területnek. Kevesen gyalognak ideig. Nekem pedig a hegy másik oldalán áll a kis faházam. Meredek kaptató megmászása után hamar értem ide. Az öreg fák pedig befogadnak, elmondják nekem a régmúltban történeteket.

*

Még teljes a sötét, vadásztáskám szelíden lóg egy letört ág csonkján. Háromlábú kisszékemen beleolvadok a szeretett tájba. Puskám csöve megtörve fekszik térdemen. Boldog várakozással lesem a virradatot, ami már készülődik a hegyeken túl, valahol a hátam mögött.

Arra gondolok, hogy nem bánnám, ha csupa hajnalból, meg alkonyatból állna a világ. Különösen így Advent idején. Ámbár ugyanígy ülök majd kora

tavasszal, az első márciusi hajnalon, amikor majd a hosszúcsőrű vándorok után leskelődök. Ugyanilyen érdek nélküli, mégis szenvedélytől fűtve, mert szalonkázni immár két éve nem enged a túlbuzgó új törvény...

Nincs határozott célom, nem akarom semmilyen erdei lény vesztét a mai nap során.

Érdekes dolog a vadászat mindenképpen. Akit nem a vad, és a Természet szeretete hoz a zöldkalaposok közé, az helyesebb, ha időben abbahagyja. Ha csak a vadhúst szereti, akkor kár azt a rengeteg pénzt puskára, felszerelésre, útiköltségre, szállásra kiadni.

Van egy barátom, igazi vadász, és azt hiszem ő „tüsszenthetett” rám, amikor elkaptam ezt a szenvedélyt. Soha nem tudott, még idősebb korában se úgy odamenni frissen ejtett zsákmányához, hogy a szeme ne legyen pírás...

Ma már nem járunk együtt. Tíz évvel idősebb, elnehezült a teste, lábai nem élvezik az itteni meredek hegyoldalakat. Már saját puskáit is átadta fiának. Ez a velem öregedő 16- os bock mégis rá emlékeztet. Amikor közel húszesztendőnyi vágyódás után vadász lehettem, eljött velem a vadászboltba puskát venni.

Kirakatta a támláról a pultra a teljes készletet. Az öblös torkú tizenketteseket félre tolta.

Vékony testalkatú, alacsony ember voltam. „Vasággyal együtt harminc kiló.”

- Nem neked való! Súlyos, nagyot rúg, és szétveri a válladat. – dünnyögte.

Górcső alá csupán a tizenhatosok, és két formás, kis húszas került.

Végig próbáltuk mindegyiket. Egyiknek hosszallotta a tusáját, másik – szemrevaló, karcsú húszas - lötyögött összecsupott állapotban. Amannak csöveibe nézve, szeme felvillámlott, felhorkantott. Megrándult, akár a vad, ha tört ütnek a horpaszába. Visszaadta az eladónak. Nem szólt le- legalább is hangosan nem - de ránézett az eladóra, aki behúzta nyakát, 's szépen hátravitte a raktárba. Végül ez a puska maradt a pulton.

- Ezt kell megvenni! Túl jó lesz neked, kétbalkezes, nem érdemelsz ilyet, de már mindegy... Szeresd nagyon! - nyújtotta felém, ingerkedve.

Barátomat két éve temettük, de ha valami nehéz helyzetbe keveredek itt az erdőn, érzem: velem van, amikor megoldom. Segít. A puska jól dolgozik, és ha nem talál, tudom, hogy a lövéskor, a „gyógyíthatatlan kétbalkezes” hibázott.

*

Kivilágosodott. A rétaljban a szórónál kukoricát hintettem a hajnalpírtól veres földre. Meglátogattam a Török vágásban a nagy szarvas etetőt. Lehúztam a padlásáról pár napra elegendő szénát. Hullott almát, vadgesztenyét szórtam a vályúkba.

A közelben muflon kosok szarvainak csattanását hallottam. Reménykedtem, hogy megláthatom viaskodásukat, ám nem jöttek ki a nyílt terepre.

A déli harangszó már a hegyről lefelé talált.

Hazafelé az öreg juhász sok-sok éve kántált Lucázó versét dünnyögöm:

Heverő legyen a tyukjok, ludjok,

bornyazzon meg a tehenjek,

csikozzon meg a lovok,

fiazzon meg az asszonyok,

vas legyen fazekok,

cin legyen tányérjok!

A lánnak szép mátkát,

a leginnek azok szerint,

Dicsértessék az Ur Jézus!

- Advent van. A várakozás ünnepnapjai.

Izajás szavait kongta a harang:

„Az Úr maga ad jelt nektek: Íme, a Szűz méhében fogan és fiat szül, neve Emmánuel: Velünk az Isten!” (Iz 7,10)

*

Az álom dísznő

Az erdőn Április kergetőzött a széllel. - lábaik alatt már idei friss füvek susogtak, és csiklandósan nyikkantak a vén akácok, ha a szél elkapta derekukat, hogy könnyebben térhessen ki a hóbortos elől...

Magukban voltak. Nem láttak engem, pedig lenyűgözve figyeltem őket.

A szél hajakibontva úszott kíváncsú, üde, viruló lány-alakja után, és nem hiszem el, ha nem is- merem meg, hogy ő ugyanaz, aki januárban: hisztérikusan sikoltozvatépte a tetszhalott fák üstökét, engem pedig félig fagyottan kergetett le a magaslesről, amely elé biztosan tíz perccel azután jött ki Krof.

Krof, a legöregebb, legfeketebb, legnagyobb agyarú, legravaszabb, leg...

Szóval a helybeli vaddisznók nagy öregje. Ő, akit még senki sem látott igazából, mégis mindenki eskü alatt vallja - ha kell -, hogy bizony: létezik.

Krof minden vadásztkioktatott már ebben az erdőben, sőt a szomszéd megyében is, mert Krofnak nemkell bejelentőt kitöltenie, ha költözik. És gyakran költözik. Kiszámíthatatlan, rigolyás remete, de rendhagyó remete. Ugyanis nem él bűnbánó, önmegettartóztató életet, mert ha kigyúl a szíve egy gubancos, sáros oldalú dáma iránt, akkor azt meg is szerezte eddig mindig. Agyarai - két hosszú, éles görbe kés - fehérén villantak, és az előbb még harcias vetélytárs visítva rohant a sűrűbe.

Most azonban nem ennek volt az ideje. A kocák apró, csíkos malacákat vezetgették, és nem mutattak volna hajlandóságot semmi pajkosságra. Krof aludt a magas fűben és nem lehetett látni. Pár lépésről is csak halott fatörzsnek nézte volna bárki, amit nem volna érdemes elszállítani, mert már életében elkorhadt a fele és még tüzelőnek se volna jó. Nem volt ezzel másként a szél sem, és át akart ugrani rajta. Megbotlott benne a lába és elesik, ha még idejében el nem kapja április. Karjába kapta, maga felé fordította a cseppet se védekező tündért. Szemérmesen elfordultam, mert a folytatás szigorúan csak rájuk tartozott ...

A szomszéd völgyben három muflon feküdt a csalános aljú akácosban. Szép, nagy csigájú kosok, tanult urak voltak, mert csillag alakban feküdtek. Nagy előnye ennek, 'hogya mindegyik más irányba figyelhet. És ügyelt is. Amelyiknek felém esett a feje, kényelmesen kérődzött, aztán megdermedt. Szájának őrlő mozdulata félbe maradt. Próbáltam mozdulatlan lenni, mert messze voltak, és tudtam, hogy ha pár percet kibírok mozdulatlanul, nem pattan fel pisszenve az egész kompánia, hogy furcsa ugrásaival eltűnjön. Gyanús folt leszek. Akkor már szemükben hozzátartozom majd a tájhoz, és lassan közelükbe juthatok. A figyelő kos szarva szélét e beállítottam egy fa törzse mellé, és azon igyekeztem, hogy onnan ne mozduljon el. Ha a fejem jobban billen, elriadnak. Ilyenkor csak az izmok laza tartására kell vigyázni. Esetleg hosszú ideig kell farkasszemet nézni vele. Én pedig már kaptam görcsöt is a lábamba ilyen helyzetben. A szemhéjakat hasznos ilyenkor lecsukni, mert a szem csillog!

Nem tudom, mennyi ideig meredt rám a kos. Aztán lassan elfordult, de tudtam, hogy még nincs itt az ideje a közelítésnek. Nem is volt! Mintha rugó lökte volna, úgy kapta vissza a fejét Ezt még kétszer megismételte.

Aztán újra komótosan tovább kérődzött és ügyet se vetett rám. Megindultam. Érdekes, máskor ugyanez az út simább, tisztább szokott lenni, a lépés is halkabb rajta. Jó harminc méterre engedtek magukhoz, akkor felállt az, amelyik engem észrevett. A másik kettő is keresni kezdett. Észrevettek! Ilyen közlelől már inkább a riasztó számukra, ha lopakodik valaki. Nyugodtan, csendben mentem inkább feléjük. Felkeltek, de nem rohantak ki a világból, hanem lassan odébb bandukoltak pár lépést. Szorgalmasan fényképeztem őket, de jutott időm gyönyörködni is bennük. Aztán talán a gép valamelyik fényes alkatrésze csillant, vagy én mozdultam ügyetlenül, mert egyikük hangosan füttyentett, dobbantott és elrobogtak.

Utánuk csend maradt. Sokféle csend van!

Ez dermedt, figyelő csend volt. Ezernyi fül, ezernyi szem és orr szagolt, hallgatózott és lesett mindenhol felém. Hagytam az erdőt, hogy megnyugodjék. Leültem egy kidőlt fára, amely gyökerestől fordult ki a földből. Nem voltam bosszús. Nem az öregurakra ment a játszma.

Az akác, nemhiába, került délről hozzánk; még rügyezett csupán. A nap könnyedén leküldhette sugarait a kopár ágak között az avarig, hogy jelentsék: előbújtak-e már a rovarok mindannyian. Láttá, hogy igen.

Induljatok! Itt az idő, szól a „szomszédban” csapatba verődött, kérdően néző tollas kis barátainknak. Persze azoknak, akik még nem indultak el.

A szárnyak hasítani kezdik a levegőt, elmarad a kopárság és elérik a tengert. Aztán elmarad a végtelen víz is, és elmaradnak azok a társak is, akiknek gyenge volt a szárnyuk, vagy betegen eredtek útnak. Partok jönnek aztán. Puha homok szegi a nagy kék vizet. Félholtan zuhannak rá a csapatok. Akik már lát-ták, azt mondják; ilyenkor feketéllik tőlük a part.

Művelt emberek lakják ezeket a tájakat. Dalos kedvű, napsugaras lelkű népek.

Már jönnek is. Kosarakkal, hálókka fogják tömegesen ezeket a parányi, kiszolgáltatott, tollas hősöket. Vacsorára, csemegének. Mondom: derék melegszívű emberek. Kultúrnép! Nemcsak tudják hol a határ, de - ha rokontalan-magányos népű, megbicsaklott erejű országgal kerülnek szembe - akkor meg is húzzák a határokat pillanatnyi érdekeik szerint...

Kultúrlények!

Azok a madárcák, kik meredek sziklapárkányon, magas parti fűben földet ér, akit nem érnek el, azok megmaradnak. Pihennek kicsit. Bujkálnak egy kicsit és újra szárnyra kapnak: eljutnak a fészkeikig. . Megszínesítik az erdőt, a mezőt, a rétet és a nádaszt. A világot.

De én még csak nem is miattuk járok most itt. Az öreg kanra vadászom. A szálason túl a csemetekertet háborgatják a disznók. Jóízű, felpuhult, csírázó makkra fáj a foguk. Nekem meg azokra a bizonyos agyarakra.

A szálasban, az út mellett megsüppedt katonasír állít meg.

Mindig megállít egy percre, ha erre járok. Nem tudom; nem is érdekel, hogy milyen színű az egyenruhája, s azon viselt-e és hány csillagot a halott.

Lehetett megszállott gyilkossá aljasult idegen, vagy fegyver alá terelt hazavágyó gyerekember.

Két számmal nagyobb egyenruhába kényszerített levante volt talán...

De lehetne akár az apám, vagy - ha szerencsétlenebb korban szül az anyám: lehetnék én is. Egyre megy. Halott. Itt halt meg az erdőn. Golyó tépte teste itt vonaglott utolsót halálos kínban. Ölébe ejtett kézzel Ukrajnában, Weizben, talán Kunszentmártonban nézte a szüksézáví értesítést egy anya vagy egy kedves... A halott megtört fényű szeme ezeket a bükköket látta utoljára. . Április volt akkor is. Társai temették, és szunnyad.

- Aludj, pajtás, békén! Úgy legyen, te légy az emberi barbár örület utolsó áldozata.

Délután van, lányok-asszonyok hajladoznak a facsemeték felett, amikor felülök az ágak közé eszkábált lesre.

Messzelátó, puska, fényképezőgép, tarisznya mind a helyére kerül. Kezem ügyébe: Már dalos az erdő a madaraktól. Hallgatom őket, és mind

messzebről jön a hangjuk. Mi tagadás, elnyomott az álom. Amikor felriadok már kihunyóban, vannak a színek, és vemhes öreg szarvastehén billegtetí füleit; közvetlenül alattam. Hátranéz, ahol tavalyi borja bóklászik. Egy szál fű lóg ki a szájából, amikor csetten a gép zárja. Felnéz, de vagy nem ismer fel, vagy tudja, hogy nem kell félnie. Nem ugrik el, hanem szép lassan vonul a szózó irányába.

A szél másfelé lehetett elfoglalva, vagy'; korábbi fáradalmait pihente ki valahol.

Csend volt. Vagyis cinkék ugráltak az ágakon, korán kelő legyek döngtek, rigók motoztak az avarban, és ki győzné felsorolni, hány mindenféle kis lény tette a dolgát. Az erdő ezerhangú csendje...

Kicsit még kótyagos vagyok az iménti álmotól. Várok. Várom az öreg kant.

Nagy kegy ám ez, hogy így egyedül ülhetek itt. És nagy felelősség is. Ez az első magányos fegyveres lesem.

Piros alkony volt már, amikor megindultak. a vadrejtők felől a disznók.

Először egy "ismerős" koca hozta népes családját, amely

a tavalyi malacokból serdült - és anyjával tartó két süldőből meg öt idei malacból állt. Ezek nem tudják még a regulát. Vékony hangon fel-felvisít a kárvallott, amelyiket valami sérelem ér éppen. Még szűkösen elég a fény a fényképezéshez.

Jó néhány felvételt készítek róluk. A puska hallgat, de valami azt súgja: beszél az még ma! Az idő csípősebb kezd lenni, a csemeték összebújnak - melegítik egymást. Ismét

Léptek zöreje hallatszik, majd fűjtat egyet az új jövevény. A zsendülő bokrok takarják, hiába igyekszem megállapítani kilétét. Testre nagyot mutat, az bizonyos. Egyedül jön – tehát vagy nem koca, vagy ha igen - akkor nem malacos. Az engedély arra is szól! Nem én nyúlok érte: a puska hajlik a kezembe. Reszket a kezem, de máskor is szokott, és elmúlik mindig, mire kell.

Izgalmam fokozódik, amikor a mord anya elvonul - kitér az érkező elől. Ez csak erős kan lehet, mert holmi nyámnyila legényke által nem hagyná magát eltessékelni. Láttam már ilyen családi jelenetet is. A papucsférjség intézménye vaddisznóéknál sem ismeretlen.

Nagyon szürke már minden. A bokor szövevénye mögött szimatot keres az új vendég. Ki azonban nem jön. No; most mégis tesz két lépést. A szívem valahol az ádámsutkám tájékán gingallózik bolondul. A feje már kinn ~ van. Céltávcsövön át keresem az agyarat

- Hogy meglövöm az már biztos (ha,"biztos"- dolgok egyáltalán vannak...), de azért tudni akarom, kivel állok szemben.

Elég sötét van már, de látni: erős agyarak ívelnek állkapcsából felfelé.

Csak épp az oldala nincs szabadon. A csőben az expanzív golyó várja, hogy elvégezhesse a dolgát. Így azon kívül, hogy takarásban lévő vadra löni

vadásziatlan, reménytelen is volna. Az útba eső gallyakon széjjelfreccsenne a golyó. Hát fejbe löjem?

Nagyon fogy a fény! Már alig látok, és káprázik a szemem az erőltetéstől.

Egyszer csak, szinte váratlan és érthetetlen módon nekilódul valami a disznó mögött. A gyorsító már meghúzva, mérget durran a fegyver. Nagyot taszít rajtam.

A zsákmány fejbe löve, tűzben roskad!

A vállam viszont sajog, de örömet nem rontja ez sem.

Azonban megkeseredik a vadászöröm ben- nem, mert a hátam mögött, igen mély horkanást követően, egy harckocsi zajával rohan el valami. És most már tudom, hogy nem az öreg álomdisznó" került terítékre, hanem, az apródja.

Egyszeriben megértem, miért lódult olyan hirtelen.

Egy leckével megint több. .

És a vadászházban, a petróleumlámpa pislá fényénél öt ember az óta is várja, reményli hogy ma biztosan megjön...

Tulajdonképpen nem is baj ez

Mert minden erdőnek megvan a saját, külön "álomdisznója", amelynek létezéséről mindenki meg van győződve, és amelyik sohasem kerül puskavégre. .

Ne is kerüljön!

Járja csak mindegyik Krof. magányos rejtelmes útjait.

Legyen miről álmodnunk a vadászházban

*

Az Aradi nap

Egy régi könyvet forgatok.

Valamikor régen az Úrnak 1908. éve június 28.- án kapta Bartha Mária, a Nagykárolyi Magyar Királyi polgári Leányiskola tanulója. A kisleány szorgalmas volt, és jó magaviseletű, és ezt kívánta jutalmazni Tattay Irén igazgató nő, egyetértésben Jánossy Jolán osztályfőnökkel. Mindkettejük aláírása szerint.

Ez idő szerint kötelező volt hat elemi osztályt kijárni a gyermekeknek, aztán vagy gimnáziumba járhattak, vagy polgári iskola várta őket. Az utóbbi négy osztályos volt. Ez tíz iskolapadban töltött évet jelentett Bartha Mária esetében. Akkor is hat esztendősen korbán lépték át az alsó fokú elemi iskola kapuját a gyerekek. A könyvet tehát tizenhat éves kishölgy kapta abból az alkalomból, hogy Polgári Iskolai tanulmányait minden bizonnyal dicsérettel fejezte be.

A nagyleány a könyvet megérdemelte, mert sűrűn forgatta. Ennyit tudok a könyv eredeti tulajdonosáról. Miután megvásároltam egy nagykárolyi

régiségboltban, 's hazahoztam, beleolvastam, úgy találtam, megérdemel ez az 1905- ben kiadott kötet még száz évet. Elvittem egy könyvkötőhöz. Az öreg mester nagyon megszenvedett érte, de a könyv új köntöst kapott. A hányatott sorsú kötet ma az én tulajdonom.

Ma október 6.-ra készülve ebből a kötetből idézek egy verset.

Lévay József a szerzője. Már szint teljesen elfeledett költő. Méltatlanul, mint ahogyan mindenkit méltatlanul felejt el az utókor, aki szívét-lelkét, művészetét adta, adja hazájának.

1825. november 18.- án Sajószentpéteren született.

1847- ben Szemere Bertalan írnokaként ott volt az utolsó rendi országgyűlésen. Principálisa révén lett 1848- ban a magyar kormány, hivatalos lapja, a Közlöny szerkesztőségének munkatársa.

A szabásharc idején hazafias versekkel buzdított a függetlenségi harcra.

Munkatársa volt a Pesti Naplónak. Később Miskolcon tanár. 1862- ben a Kisfaludy Társaság tagja. 1863- tól a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. 1883- tól rendes tagja az MTA- nak.

1895 után – nyugalomba vonulásától tiszteletbeli tag.

Költészetét csendes, néha mélabús hang jellemzi, de tanult Petőfitől, és Adytól is.

Verseit angol, német, francia, olasz, orosz, román, és héber nyelvre is lefordították.

Műfordítóként Robert Burns verseit ültette magyarra. A kötet 1892- ben jelent meg.

Fordított latinból Senecát, Moliert franciából. Nemkülönben Shakespeare Makrancos hölgyét, IV. Henriket, Titus Andronicusát, és a Víkereszt, vagy amit akartok

Az alábbi versét megzenésítették. Verses ének formájában egy idős göllei juhásztól hallottam harminc évnél régebben. Meg is feledkeztem róla azóta. Amikor a könyvben felfedeztem a verset, eszembe jutott a régi emlék, és az idős ember idő, és pipafüst marta hangja a somogyi éjszakában.

Emlékezzünk együtt mind a Magyar Szabadság hős mártírjaira, a költőre, és az öreg pásztoremerre, aki csak pár osztályt végzett ugyan, de késő öregségében is hibátlanul idézte fel a hősök mártír sorsát.

Az Aradi nap.

Jaj be búsan néz az őszi Nap sugára
Az aradi vártömlöcznek Ablakára!
Fogva ül ott tizenhárom Magyar vitéz,

S a hazaért a vérpadra Fellépni kész.

Seregünkben mind vezér volt,
Hős, hatalmas:
Lobogójuk száz csalán is
Diadalmas.
Bátran néztek szeme közé a halálnak',
Vele szemben nemcsak egyszer,
Százszor álltak.

Elitelték mindnyájokat
Szinte lopva,
Szóttek-fontak hamis vádat
A nyakokba.
Bélyegezték felségsértő Pártütőnek,
Hogy a tiprott szabadságért
Kardra költék.

S uramfia! Az ítélet
Gyász bitófa,
Mintha rablók, utonállók
Lettek volna.
Mintha méltók sem volnának
Egy lövésre,
Katonához, férfiúhoz
Illőbb végre!

Csikorog a tömlőcajtó
Vasas zárja,
Jertek, jertek hű vitézek
A halálra!
Bucsuzni kell itt egymástól Mindörökre:
Meg van ásva sirotoknak
Néma gödre.

És kijönnek vérző szívvel,
Haloványan,
Kezet fognak, könnyeznek is
Egynehányan;
De az a könny nem a bánat
Gyenge habja:
Egy sincs köztük ki a hitét
Megtagadja.

Most a búcsú már csak egy-két
Katonás szó.
Föld zajából fel magasba
Messze hangzó:
„Isten áldjon! Együtt leszünk
Fent az égben,
Elő tanuk árva hazánk
Szent ügyében”

És lépdegél a keserves
Útra sorba
A vértanuk dicsőülő
Kis csoportja.
Csak egy lépés a bitóról
A menny tája;
Elrepülő lelkeiket
Angyal várja...

S ki az az egy, aki még él
S áll magában?
Hősök hőse, félisten volt
A csatákban
Damjanicsra hej! bosszusak
Vérbírái,
S rajt gyáván itt akarnak
Bosszut állni.

Hű bajtársi zord halálát
Nézzé végig,
Haljon újra mindenikkel,
Ugy itélik;
Lelkét gyötrő kin tüzében
Hadd fürössze,
Vad rémület, szömyü kétség
Törje össze.

S áll közöttük gyenge mankón
Támaszkodva,
Mint leomló félben álló
Templom tornya;
Mint oroszlán, mely' vas közé
Vagyon zárva, Ingerkedő, dévaj sereg

Játékára.

„Első voltam én a harcon,
Jól tudjátok!
Utolsónak mért hogy éppen
Most hagyátok?
Jól van így is! mindenütt csak
Azt kerestem,
Hogyha esem, óh szabadság
Érted essem!”

S bátran fellép, égi fény gyul Hős szemében...
De a hóhér reszket, sápad
Félelmében,
„Bátorodjál, szegény pára!
Mit félsz nálam?
Jól vigyázz! Hogy föl ne borzold
A szakállam!”

Oly vigan megy, mintha menne Vigalomba
Nem rabszolga-kézzel ásott Siralomba;
Mintha mi sem vonzaná e
Föld határán.
S bus hazáját váltaná meg
Vére árán

És repíti szellemét az
Angyal szárnya,
S a kinyílt menny becsukó
Ő utána,
Arad felett zajlik sűrű
Őszi felleg,
Benne vihar, benne villám
Harczra kelnek.

Aradi vár! Aradi vár!
Halál völgye
Honszeretet, vértanúság
Szentelt földje!
Viruljanak környékeden Vérvirágok;
Örök emlék s hála könnyét

Sírni rájuk!

Lévay józsef

*

Az őrangyal

Az Úr a trónusán ült, a lába a legfényesebb felhőcskén nyugodott. Kis angyalok tömege állt a trón mellett félkörben, hogy ne zavarják az Úr látását lefelé, de ők is lássák, amit Teremtőjük.

Odalent a világmindenség látszott, de őket most abból csak a Föld érdekelte.

Odalenn itt is, ott is megszületett egy-egy kisbaba, másutt persze utolsót lobbant a gyertyája egyik-másik megfáradott, vagy beteg embernek.

Ahol új élet sírt fel, ott az Úristen ránézett valamelyik kisangyalra:

-Eridj, fiam, te fogsz rá vigyázni. Aztán semmi szeleskedés odalent! Azt hiszed, nem tudom, hogy tegnap mannaosztás után kis híján leverted a dicsfényt a felügyelő arkangyal fejről, úgy rohantál játszani?!

A kisangyal megszeppent egy pillanatra, aztán leszállott a bömbölő újszülött mellé, hogy el ne mozduljon mellőle, amíg él. A várakozó kisangyalok száma hol több volt, hol kevesebb, de olyan, hogy valamelyik gögicselő kisbaba mellé ne jusson őrangyal az nem fordulhatott elő semmi szín alatt!

Így ment ez az idők végezte óta, de mikor én születtem, akkor nagy háború dúlt a földön. Özönével haltak az emberek, és persze születtek is, mert az élet folyamatosságát még ilyenkor se veszélyeztette semmi.

Az Úr talán inkább arra összpontosított, hogy ezt a borzalmat mihamarabb megszüntesse.

Amikor a bába kezében felsírtam, jó hangosan, a lövegek tompa bufogásán, meg a golyószórók farkas hangú kerepelésén is áthallatszott az édig. Rám nézett az Úr, aztán felemelte az újját, hogy rábökjön a nekem való angyalkára: hát nincs körülötte egy se!!!

Ebben a szörnyű évben, egyszerűen elfogytak az angyalok!

Az Arkangyalok a szemük sarkából kajánul lesték, hogy most ugyan mit fog csinálni az „Öreg”... Az Úr észre is vette, és szemrehányóan pillantott rájuk, mire azok összekapták magukat.

Épp akkor érkezett egy lélek a Földről. Csak éppen kihúzta magát Szent Péter előtt, ahogy jó vadőrből lett katonához illik, aki pár perce még az Úz völgyénél, a csatában harcolt.

Jelentkezni akart, feszesen, ahogy egész életében szokott. Az Úr csak intett Péternek, hogy most nincs idő kösziklaskodni:

- Gyere csak ide fiam! Szólította magához a jövevényt, aki épp csak felért a földi borzalomból, és bár itt már nem fájnak a földi sebek, de annyira friss égbeli volt, hogy valami kis sajgás még emésztette...

- Te vigyázol majd erre a csöppségre! - mutatott le a Földre, és ott is pontosan rám, akit akkor emelt ki a teknőből a bába. Az orvos meg még csak akkor mosakodott ki a születésem sarából.

- De hát én nem vagyok angyal! - kiáltott a megszólított. (Bizonyára a földi életében volt édesanyja, később felesége időnkénti minősítő megjegyzései jutottak eszébe...) Én vadász vagyok, és katonaként haltam kínok között! Rám férne egy kis örök nyugalom!

- Eleget sopánkodtál! Eddig nem voltál angyal, meg is érdemelnéd, hogy a tisztítótűzben vezekelj, de a hazáért haltál meg, ami lemossa vétkeidet. Vadász pedig már nem vagy, ezek földi fogalmak. Úgy döntöttem, hogy mostantól angyal vagy, mégpedig őrangyal. Ennek a kisdednek az őrangyala, úgyhogy indulj vissza a földre.- dörrentett rá Teremtőnk

Az arkangyaloknak tetszett a rögtönzött megoldás eleganciája, meg feledtetni is akarták előbbi megnyilatkozásukat: ünnepélyes Hozsannázásba fogtak.

Őrangyalom sóhajtott egyet, még földi életéből tudta, hogy a felsőbbségnek mindig igaza van! Hát kitérta frissen vételezett szárnyait, és engedelmesen alászállott, hogy vigyázzon rám.

Egy s más tulajdonságait megőrizhette előző mivoltából, minthogy igen rövid ideig tartózkodott a mennyekben, és nem volt idő azokat angyalosán légiesíteni. Alighanem az angyali kiképzése más dolgokban is hiányos lehet, mert miután földi utamnak már magam is a vég felé járok valamerre, visszatekintve úgy érzem: esetenként jobban is ügyelhetett volna rám, sugallhatott volna jobb megoldást is kritikus élethelyzeteimben!

Mindenesetre, nagyon helyes választás volt az Úr részéről hogy őt küldötte vigyázásomra!

Mondják, hogy még pólyában tartózkodtam, amikor a nagyapámék tornácára fölém benyúló zöld ágat mindenáron el akartam érni kis mancsaimmal, és a piros-tarka csörgőre rá se néztem... Később is minden érdekelt, ami szörös, csúszik-mászik, vagy repülni tud! Esetenként a szükségesnél is jobban!

Csilloghatott nekem a legpompásabb autó a kirakatban, ha mellette egy játékpuska feszített büszkén, hát művészet volt odébb terelni.

Vékony, de izmos kisfiú voltam. Az osztálycsapatban focizni, oda beválogattatni nagy dicsőség volt. Nem is igen kerültem szóba ilyen alkalmakkor, mert a testesebb fiúk akkor sodortak el a labda mellől, amikor akartak. Egyszer tornaórán két kapura játszottunk. Én valahogyan kapus lettem. Nem féltettem magam, a kemény padlón bátran vetődtem, és jól vetődtem, hiszen reflexeim gyorsak voltak! Így aztán gyakrabban kerültem az álmok osztályválogatottjába, kapusnak. Mígnem....

A szomszédos osztályba járó egyik fiú apja a közeli sportegyesületnek bennfentese volt, és lehetővé tette, hogy amikor nem volt foglalt annak füves pályája, a csapatuk ott játszhatott.

Egyszer minket hívtak meg ellenfélnek. Lázas vetélkedés kezdődött nálunk, hogy ki játsszon! Bekerültem a csapatba szokás szerint „portásnak” a kapuban! Csiripelő verebekként gyülekeztünk a pálya kapujánál, és amikor a valódi öltözőben átöltözhettünk, erre az alkalomra biztosított igazi dresszekbe, sportszárakba, hát úgy éreztük: ennél nagyobb boldogság talán nincs is.

Amikor kimehettünk a gyepes pályára, megakadt a szemem az egyik kapun. A kapufán egy varázslatos színű, tarajos madár ült. Én még nem láttam Búbos Bankát élő valóságában, de volt egy madárhatározóm otthon, és már ott is megütötte a szemem ez a jellegzetesen szép madár. Tudtam, hogy latin neve Upupa epops, sőt még azt is tudtam, hogy a németek Wiedehopf-ként, az angolok Hoope-nak szólítják. Tudtam róla, hogy szinte egész Európában honos fészkelő, hogy vonuló. Azonnal elbűvölt! Sokáig kitartott, csak akkor repült el, a mikor a másik csapat kapusa már egészen közel ért hozzá. Az a fiú észre se vette!

- Micsoda tapló! Hát ember az ilyen?!- köveztem meg a hiányos ornitológiai érdeklődésű gyereket gondolatban.

Az őrangyalomnak talán ekkor kellett volna először figyelmeztetnie! Nem tette, mert szerintem ő is inkább a madarat nézte, hogy merre repül, hol lehet a fészke.

Az első félidő elég tűrhető eredménnyel ért véget. Védenem aránylag keveset kellett, azt jó eredménnyel háritottam. Bár kaptam két gólt, de a mezőnyben rúgtak hármat, így nagy önbizalommal ittuk a szünetben az ajándék Bambi. A Bambi, a kor szinte kizárólag kapható - állítólag kátrányból készülő - nyomaiban narancsízű, bár inkább langyos vízben oldott savanyúcukor-ízű üdítő itala volt. Szerencsétlenségem, hogy abba a kapuba kerültem a második félidőben. Persze nem a teljes pályán játszottunk, mert az túlontúl nagy lett volna nekünk, hanem keresztben a partvonalon felállított kézilabda kapuk között folyt a véres küzdelem! És ekkor sajnos visszajött a banka! Hullámos röptével rászállott a kissé távolabb eső futballkapu felső lécére.

- Figyelj már, te tulok! Kiáltott valamelyik védő, és felocsúdva épphogy elcsíptem egy gólba tartó lövést.

Ekkor már határozottan kellett volna valamit tennie az őrangyalomnak, de az egészen biztosan mégúgy el volt foglalva a bóbitás szárnyasban való gyönyörködéssel..

Aztán jött egy olyan bomba, amit közmegegyezéssel védhetetlennek kiáltott ki a mindkét párti közvélemény! Bánatosan kotortam ki a hálóból a labdát. És megfogadtam, hogy fütyülök a madárra, meg az egész világra! Most csak az a fontos hogy ne kapjak több gólt! Az eredmény pillanatnyilag döntetlen, ha „azok, ott elől” rúgnak egy gólt: győzünk!

Igen ám, csak hogy egy hibbant káposztalepke libegett be a képbe, és valahol a szögletzászló körül legelészett! A banka érdeklődéssel forgatta a fejét, és a pille egyik látványos légi mutatványa közben egyszer csak a levegőbe lökte magát. Röptében a szárnyával földre sodorta a pillét, aztán a földön megfogta. A lepke két szárnya jobbról-balról kilógott hosszú csőréből, és elrepült vele a pálya menti fasor irányába. Hogy hová repült azt pontosan nem tudom, mert többszólamú, fájdalmas ordítás hozott vissza a piszkos jelenbe!

Társaim lincshangulatban rohantak felém!

- Legalább kapd ki azt a fonnyadt bőrt a kapuból! - ordítottak velem

Az történt, hogy az ellenfél egyik szemfüles játékos a észrevette, hogy „madár megfigyelésen” vagyok, és szépen, puhán átemelte a védők, meg elrévült kapusuk feje felett a labdát, ami középmagasan, mellettem, betottyant a hálómbe! Többen megesküdték, hogy a nagyanyjuk is megfogta volna! Népszerűségem a mélyponra zuhant!

A továbbiakban játékomra nem tartottak igényt felháborodott társaim. És lehet, hogy ekkor már őrangyalom mentett meg attól, hogy jól elverjenek! Ám ez nem jelenti azt, hogy nem a kudarc megelőzésére kellett volna törekednie! Ezt hazafelé el is mondtam neki! Ludasnak érezhette magát maga is, mert nem hivatkozott arra, hogy: „Mert olyan könnyű dolog rád vigyázni! Mi?” Őrangyalom búsan lógatta a fejét, mert nem szereti, ha valamiben nekem van igazam. Aztán megszólalt:

- Jó, jó igazad van! De mikor, olyan szép volt az a madár! - sóhajtott, és ehhez aztán nem tudtam hozzáfűzni semmit

Ám nem akármilyen gyenge képességű őrangyal ám őkegyelme! Sok bajtól óvott meg, akár úgy, hogy megelőzte, hol úgy, hogyha már belevitt a rossz valamiféle bajba, hát jó sugallatára sikerült kimászni belőle. Leginkább az erdei, mezei csavargások idején volt elemében.

Gemencen jártam egy barátommal télidőben. Nagyon hideg volt akkor. A hőmérő szála alul tartózkodott valahol a mínusz tíz fok alatt. A hó recsegett, mint a selyempapír.

A már korábban megismert erdőrészeket hiába jártuk, nem találkoztunk semmi vaddal. Csupa nyavalygás volt minden esténk.

- Menjetek át reggel Sárosaljba! - javasolta házigazdánk

- Akkor behozzuk a kocsiból az akkumulátort. Hogy reggel elinduljon a kocsi! - mondta barátom, mert ez még a Trabantos világban történt.

- Minek ahhoz kocsi? Nem kell ahhoz visszamenni a gátórházig! Itt a Sió mentén mentek folyással szembe, Elhagyjátok Hátfői holtágat, és a jégen átmentek! Pár lépés az egész, és most tán száraz lábbal is át lehet menni. - magyarázta el barátunk.

Így lett. Még virradat előtt elrecsegtünk a mondott helyig, de amit mi annak hittünk, ott nyílt víz csobogott a folyóba. Megindultunk a holtág mentén felfelé. Látszott, hogy a jég mind vastagabb, és egy helyütt barátom azt mondta, hogy bizonyosan itt gondolta a vendéglátónk!

Nekem az őrangyalom vadul ellenkezett, de barátom makacs ember volt, én pedig kapható, ha valami esztelenségről volt szó! Márpedig ez elég nagy örülség volt.

Én voltam a könnyebb súlyú, így én mentem elől!

A közepén kissé „lengett” a jég, de nem reccsent meg alattam. Barátom követett. Át is ért szerencsésen. A túlsó oldalon mélyebb részek voltak, és felejthetetlen élményben volt részünk. Amikor megfagyott a víz, magas volt a vízállás. Amikor folyamatos jégpáncél nőtt a didergő fák között, egyszer csak a víz kiszaladt alóla. A jég valószínűleg egy darabig tarthatta magát, különösen ott, ahol a fák közelebb voltak, de aztán a saját súlyától, meg ahol a vad is járta, ott a túlsúlytól le-leszakadt. A fák körül fennmaradtak a vaskos jéggallérok, és tulajdonképpen a jég alatt jártunk, mert volt ahol csak félméteres, de sokhelyütt két méteres magasságban álltak a tizenöt centi vastag jégvárak. Itt-ott megmaradt két közeli fa között, és mint egy híd kötötte össze a szálfákat. Gyönyörű volt, de sajnos a párás szürke fényben a fényképek nem érvényesültek igazán.

Az etetőket megtaláltuk, és a váltókon érkező vadakról jó néhány képet készítettünk. Selejtezés ideje lett volna, de mindenik vad lába jégvágta, véres volt. Soványak voltak, és elcsigázottak. Nem lehetett megállapítani, melyik beteg, melyik ép. Eltelt a nap, és visszafelé ugyanarra vettük az irányt. A holtághoz érve megszólalt az őrangyal:

- Itt nem lehet átmenni! Ez alól ugyanúgy kiszaladt a víz, mint a fák alól! Beszakadnál, és ott vesznél! - szólt hozzám

Aggályait megértettem, és hangosan elismételtem barátomnak is.

- Jó tehát betojtál! Majd én megyek elől! - fennhéjázott és megindult

Pár lépést tett ugyan, de akkor, mintha egy hatalmas üveg pohár pattanna el, megszólalt a jég. Megdermedt. Lassan megfordult, és ahogy rám nézett, láttam, hogy most ő is meg van rémülve. Hátizsákját kidobta a „partra”, és óvatosan csúsztatva lábait, megindult vissza. Már akkor az én kezemben is volt egy meglehetősen hosszú ág, amit felé nyújtottam.. Minden lépését pendülő-pattanó hang kísérte. Elérte a feléje nyújtott ágat, és hideg ide-hideg oda: tigrisbukfenc--szerű mozdulattal érte el a gát szélét. Léptei nyomán cikkcakkos fehér vonal húzódott a szürke jégen...

Szerényen elindultunk a jókora távolságban lévő kisvasútig. Annak töltésén baktattunk és a kényszerű kerülő minden méterénél fáradtabbak lettünk. Mindketten tudtuk, hogy ez nagyon nagy kerülő.

Egy helyütt barátom ismét nagyon nézegette a jeget.

- Van nálad papír, meg toll? - kérdeztem

- Nincs! Mihez kellene? - kérdezett vissza

- Látom, nagyon nézed a holtágot ismét. Gondoltam, mielőtt át mégy, írd már meg a végrendeletedet. A kameráidat, azt a Swarovski távcsövet, meg a puskádat rám hagyhatnád.- mondtam nagyon komolyan

A válasz nem nyomtatható ki. Dögfáradtam értünk a vadászházhoz. Barátunk már a csizmáját húzta.

- Ha nem titok, elárulnátok, hogy hol csavarogtatok egész nap?- érdeklődött

- A gázlónál nem voltatok, mert odáig elétek mentünk hárman is!

- Miféle gázlónál? - kérdeztük vissza

- Átmentünk a hátfői ágon, ahogy mondtad.- hápogtunk

Kimeredt szemmel nézett ránk.

- Ti tényleg ilyen hülyék vagytok, vagy tettetitek magatokat? - érdeklődött, és felindultságában dupla adag kisüstit töltött magának.

Nos ha az őrangyalom nincs velem ekkor, úgy már én is felülről nézném ezt a világot, viszont Gemenc gazdagabb volna egy legendával, a két buggyant városi vadfotósról, akik odavesztek a befagyott hátfői holtágba.

*

Az öreg fa

A hosszú, meleg, napfényes őszt idén kiadós, kemény tél követte.

Elszoktunk errefelé a magas hótól. Mégis felkapaszkodtam szeretett nyári pihenő házamhoz.

Mi tagadás, elfáradtam. Feltöltöttem a madaraim etetőjét, és a vénséges körtefa alatti padot letisztítottam a hótól. A házból kihoztam a legmelegebb kabátot, 's így alaposan felöltözve, hátamat a kerges törzsnek támasztva leültem.

Szemléltem a fehér takaró alatt alvó kis birodalmat.

Elgondolkodtam.

- Hány nemzedék is ült, vetett számot a sorssal itt üldögélve, néha szeretve, néha keseregve?

Szél nem rebbent, mégis, mintha a sok időt megélt törzs megmozdult volna.

Az öreg fa mesélni kezdett.

- Régen kezdődött. Kis fácska voltam. Homályos sejtésem van arról, hogy egy nagy kertben állunk katonás rendben. Együtt, mégis elválasztva a keskenylevelű őszibarackoktól, a halványlila virágú manduláktól, a pirosas törzsű kényeskedő cseresznyéktől. Néha közénk jött a kertész, aki hol locsolt, hol meg a hernyók ellen ránk permetezett valami folyadékot, hol pedig ollójával kicsiny ágacskákat nyesett rólunk, hogy szebb, formásabb koronát növezzünk.

- Aztán - és erre már világosan emlékezem - egy öregember jött a kertbe! Kézen fogva vezetett egy kisfiút. Velük jött a kertész, és amelyik testvéremre rámutatott, azt ásójával óvatosan kiemelte. Már kifelé mentek, amikor megállt előttem.

- No, ezt a szép kis körtét még adja ráadásként András! - szólt a kertészhez
- Ez lesz a mi külön kis fánk, ölelte át a tágra nyílt szemű gyerek vállát. Aztán már a kocsi zörgött velünk. Ki a faluból, át az erdőn, kaptatón, meg lágy lejtőn csattogtak a lovak patkói és bekanyarodtunk ide, a zöld kerítéssel övezett kertbe. Lassan fogytunk a kocsiról, ahogy társaim beleálltak a kiásott gödrökbe, és egyszer csak magam is a levegőbe emelkedtem. Az élemedett korú ember felvitt a kikövezett utacskán, fel a domboldalon álló házacska elé.
- Te itt fogsz állni. Árnyékot adsz, ha nagy lesz a meleg, és egy kis padot is teszek alád. - mondotta, és szava szinte simogatott
- Itt fogok üldögélni, ha elfáradok, meg alkonyattájt, amíg fel nem jönnek a csillagok. - dörögte, és elültetett. Gondosan lapátolta a földet gyökereim közé, fölé, és ez alatt a fiúcska fogta puha kis kezével a törzsem. Ma is átmelegszik a szívem, ha a kis maszatos mancsok érintésére gondolok...

*

Évek jöttek, mentek aztán. A legényke alattam játszott kicsiny kocsijait tologatva, és berregve, amit az öreg a kertben dolgozva fel, felneszelve hallgatott, aztán, mert mindent rendben talált, folytatta dolgát. Ágaim alatt mesélt az ölébe gömbölyödő lurkónak Fehérlő fiáról, meg erős Jánosról, és a szegény ember legkisebb fiáról, aki a mese végén mindig elnyerte a világszép királykisasszony kezét, meg persze a fele királyságot is természetesen.

Itt gyakorolta a cseperedő gyerkőc a betűvetést, meg a hangosan való olvasást. Szép évek voltak! A kisfiúból nagyfiú lett, és akkortájt ritkábban jött nagyapjával. Egyedül üldögélt alattam az apó, és ha szeme messze révedővé vált, mintha túlnézne a szemközti hegyen álló kálvárián, túl a kőbánya sziklás meredekén, meg a várromot rejtő szomszéd-hegyen, elpárasodott a szeme. Beleláttam a szívébe, ott magányt és szerettei utáni sóvárgást láttam.

- Fő, hogy egészségesek vagytok!- suttozta maga elé.

Tavaszkok jöttek, őszyk mentek csendeskén, és az elaggott ember mozgása meglassúdott. A kaputól a házig mind lassabban ballagott fel, idővel aztán bottal segítette a járást, és ha valamiért lehajolt, hát nehézkesen történt. A munkákban már mások segítettek, és az öreg a munkák idején is a padon ült alattam.

*

- Aztán egyszer csak motorzúgás verte fel a hegyoldalt. Amikor megállt fürge fiatalember pattant ki belőle. Megkerülte a kocsit, és kisegítette az aggastyánt, és egy sudár fiatal lányt. Az öregember aprókat lépve jött-ment közöttük. A fiatalok megszabadították a szőlőt a gyomoktól, a kamasz - aki nem volt más, mint az egykori kisfiú - levágta a füvet, az asszonyka éktelen rendetlenséget csinált, amit ő nagytakarításnak nevezett, és az egész kert megfiatalodni látszott.

Újra szép évek jöttek. A fiatalok egészséges nyüzsgése nem volt bántó, bár amikor a vénülő faházat lefestették valami rossz szagú kulimással, akkor elköltözött a padlásról a nyest. A seregélyek is ritkábban jöttek, mert gyümölcséréskor színes szalagokat kötözött az ágakra az unoka, sőt még madárijesztőt is állítottak két szúvas dorongból, rossz kalapból, egérrágtakabából, és egy ki tudja honnan szerzett csíkos pizsama-nadrágból. A madarak egy darabig valóban tisztelték ezeket, de aztán a szalagokat megcsipkedték, a madárijesztő kitárt karjaira pedig ráültek, és amikor elrebbentek róla, akkor még fehér pöttyökkel is letisztelték galád módon.

*

Néhány évgyűrűt vastagodott a törzsem. Mígnem egy tavasszal a kocsiból egy kis kosarat is kivettek, amit nagy gondosan vittek fel a házhoz. A kosárkából halk gőgicsélés, majd harsány babasírás kelt, és ilyenkor vagy játszani kellett a picivel, vagy etetni, esetleg az átázott pelenkát kellett kicserélni. A következő évben a házba egy járóka költözött, amit napközben a kertbe állítottak fel a fiatalok, és a dédi nem mozdult el mellőle. Később első lépéseit is alattam tette meg a kisember, és vízszintes ágam tartotta a hintát, amelyen óvatos mozdulatokkal lengette a dédapa.

- Az idős férfi szinte megfiatalodott! Még a járása is szinte peckes lett!

- Aztán ahogy múltak az évek, végképp gyengülni látszott az öreg gazda. Addigra kis dédunokájával megismertette a közeli hegyek, dombok, völgyek titkait. Már tudta a kisgyerek, merre van a forrás, többször ő vitte a korsót megmeríteni, és szakszerűen le is takarta a medencét a festett bádoggal, ami valamikor egy benzines hordó teteje volt, de átminősült forrás-tetővé. A kisfiú tudta hol van az elesett katona sírja, és már egyedül is megállt előtte egy keresztvetés erejéig. Néha az öregúr még kihozta a puskáját is, és kezelését, használatának óvatos-értelmes módját megtanította a lassacskán nagykamasszá cseperedett fiúnak. Alattam, az árnyas padon tanulta a fegyver szétszedését, olajozását, összerakását a célzás módját a gyerek az öregtől, mert apja - az unoka - nem vadászott.

- Ahogy növekedett nem maradt el innen a kertből, mint annak idején apja tette volt. Amikor csak tehetett jött, és most már ő hozta dédapját, szinte szó szerint hozta, mert ekkor már a bot se segített az öreg testnek a feljövételben. Gyenge volt már a test, és már csak a két öreg szem volt ugyanaz, mint akkor régen, mikor gyökereimen a földet oly gondosan tömörítette!

*

- Aztán, nem tudom, mi történhetett, de nem jött többet az idős gazda.

- Unokája, ha jött, elvégezte a munkáját, aztán hazamentek. A kert szép volt, a gondossággal nem volt baj, de mi, a füvek, fák a virágágyás a kis ház előtt, és megvénült kerítés éreztük, hogy valami megváltozott. Nekünk hiányzott a

lassú mozgású, elnehezült testű éltető ültetőnk, akinek a szeméből éltető szeretet sugárzott ránk.

- Éreztem, hogy egyik ágam, épp az, amelyik a hintát tartotta valamikor, elernyed, élettelené válik. Amikor egy vad decemberi szeles napon letörött a nagyobbik része. Már nem is fájt...

- Talán az öregemberrel is ez történt?

- Aztán tavasz lett újra, és amikor a dédunoka kijött, nem féltem, amikor a házból létrát, fűrész, meg szurkot hozott elő. Pedig mi fák tudjuk mi végre a fűrész!

- Ne félj öreg fa nem fog fájni! - dünnyögte, aztán derekamnak támasztotta a létrát, és felmászva, okosan előbb alulról küldte a még egészséges részbe a fűrész, majd felülről folytatva a fájdalmas munkát, lemetszette a holt ágaimat. Helyét szurommal kente be, és már tudtam, hogy a sokféle ártó pondró hiába fente fogát.

- Aztán a legény lázasan dologhoz látott. A házacsát kifestette, hogy úgy nézett ki, mint az új. Kopogott a kalapács, és kiegyenesedtek a düledező kerítés oszlopok, a kikorhadt deszkák helyébe sárgán virító új lécek kerültek, majd az egész fiatalos zöld színbe derült az ecset nyomán. A lötyögős járólapokat felemelte, kitöltötte aljukat földdel, és amikor készen volt vele, az utacska olyan volt, mint az új!

- Gyönyörűek vagytok, suttogtam a Szél nyelvével, mert tényleg szép lett az egész kert.

- Örülök, hogy tetszik, csak éppen én nem tudom, hogy hol is fogok eztán aludni! - dühöngött a hatalmasra nőtt zöld gyík, aki eddig az út laza köve alatt lakott, de most, hogy a szilárdan állt, hontalanná vált.

*

Új kisgazdánk ekkor már szerszámaikat tisztogatta, és rövidesen el is porzott autóján.

- Legközelebb egy szédítően csinos lánnyal jött, és ekkor puskája is vele volt. Büszkén mutatta meg birodalmát, nem mulasztva el megemlíteni, hogy alattam tanult meg járni!

- Mondom, bár én aztán fából vagyok utolsó sejtemig, ez a lány egyszerűen gyönyörű volt. Első nap, nem is volt semmi baj! Második nap egy kicsit kedvetlenül mondta a lány, hogy:

- Innen „minden” olyan messze van!

- Gazdánk értetlenül nézett rá: Mi van innen messze? Itt körülölel a csend! Ha kinyújtod a kezed, szinte belé kívánczik a fáról a mézédese alma, körte, vagy szilva. Még nyújtózkodnod se kell! Tavaszutón hagyom megnőni a fűvet, mert közöttük olyan zamatos szamóca érkezik, amelyet nem kapsz a piacon!

- A levegő maga az élet. A forrás vize hűvös a legforróbb napok idején is. Itt minden a békét, a nyugalmat sugározza.

- Mi van itt messze?- kérdezte még egyszer és a szava kissé éles volt. A leányzó meghunyászkodott.
- Másnap reggel a fiú vadászni ment. Kora hajnalban érte jött régi barátja, és még nem is virradt, amikor lépteik halk neszt elnyelte az erdő. A lány elég későn került elő, és szemmel láthatóan duzzogott. Csípőre tett kézzel kiabált, amiért az árnyék a nyugágyára vetődött ágaimról. Idegesen hajtotta el a méheket, akik addig észre se vették, és mérgesen leütötte az arra libegő lepkét. Ahogy a reggel átment délelőttbe, a virágágyban motoszkálni kezdett a gyík, aki átköltözött az ágyás odvas szegélyköve alá. Most megéhezett, és elkapta sebes mozdulattal a madárcseresznye levelén sütkérező legyet. A lány odakapta fejét, és a mozdulattól a gyík, mint a kilőtt nyíl, vágatott bűvőhelyére. Ahhoz persze lassú volt, hogy teljesen láthatatlan legyen!
- Kígyó sivalkodott a lány, és berohant a házba!

Nem sokkal ezután megérkeztek a vadászok.

Igyekeztek csendesen jönni, és a gazdánk, a vállán hozott bakot szépen terítékre rendezte az ajtó előtt. Aztán büszkén mosolyogva várták a lányt, hogy jöjjön elő.

- Előjött, de abban nem volt köszönet. A gyönyörű lány helyett egy gyűlölködő fúria rontott ki az ajtón. A két fiú arcáról lefagyott a mosoly.

- Azt képzeled, hogy ezt Velem meg lehet csinálni? - rikácsolt éles fejhangon.

- Idehozol a világ végére! Darazsak, legyek, kígyók, meg mindenféle féreg közé. És még itt is hagysz, aztán megjössz egy véres döggel! És belerúgott a szájában gallyat tartó vadba. A jó barát behúzta a nyakát, és pár lépést hátralepett tétován.

- A lány a mozdulatot félreértette, és még jobban kitört: Hát csak menjen is innen, nem hívtam ide. Ezt az egész kócerájt, pedig ha összeházasodtunk, úgyis eladjuk! -üvöltözte a lány. Szép arcát a düh eltorzította

- Itt maradsz! - szólalt meg a fiú, a barátja felé, és a szeme rettenetes volt

- Ez a föld az enyém. Eladni? Ezt? - kérdezte, és meglepetésében még a hangját se emelte fel

- Ezt a házat még a dédapám emeltette. Ezt a fát is ő ültette, még kisfiú korában, és a nagyapám tartotta a csemetét, amíg a gyökereket nem fogta a föld! Ez alatt a fa alatt tanultam meg járni! Itt mi, a barátommal gyerekkorunk óta itthon vagyunk! Innen most nem ő fog elmenni!

- A busz a kocsma elől indul!- szólt még vissza, miközben a bakot betették a kocsiba, hogy annak rendje-módja szerint a hűtőházba vigyék.

- Régen volt. Csendes évek jöttek aztán. A padon többnyire egyedül ült ezután, és, ha az emlékek lenge szárnyán, nyári rőzsetűz, vagy gyertyafény mellett borozgatva ideidézte az egykori öregembert, meg az azóta jött, és elment őseit, a találkozásukban nem volt semmi rémületes kísértethistória. Az öregek árnya megült lombjaim között, és simogatásuk, egy-egy levél formájában lengett előbb sötét, később deres hajára. Eljöttek a távoli ősök is

csúcsos süvegükben. Lovaikat a kerítéshez kötötték, Jöttek, kardosan csizmásan, prémes mentéik panyókára vetve, és a többiek is mind, vadászruhásan, vagy másképp, akiket már én is ismertem. Aztán – a Mátyás madár, aki mindenbe beleüti orrát, mondta - kivitték őt is a temetőbe, és ma már csak a lelkekkel együtt jön hozzám.

- Te is ritkán jössz! Pedig hiányzol nekünk. Nélküled minden elvadul.

- Romlik, pusztul a kerítés. A zsindelek mondják, hogy mind több helyütt beázik a ház is. Néha egy rokon még feljön ide, amikor érik a gyümölcs, megszedik, és elmennek.

- Fenn a kert végében kotorékot ásott egy róka, és felneveli a fiakat tavaszonként. Itt a kotorék közelében nem bánt semmit, csak ősszel a szedetlen, kivadult szőlőt vámolja meg.

- Tavaly a szakadozott kerítésen bejött egy vemhes suta. Óvatosan szaglálódott, aztán a sűrű akác védelmében, a szeder között taposott alomban megszülte gidáját. Felső ágaimon a levelek azt mondják szép érett gida. Még nem jött elő, ott a sűrűben várja anyját, hogy megszoptassa. Nekem az idill egy régi Mózeskosarat juttat eszembe, meg egy járókát...

- Ha nagyritkán nyílik a rozzant kertkapu, lesem, hogy milyen szerszám van a látogató kezében. Kaszát hoz, hogy fűvet vágjon, kapát talán, hogy megtisztítsa a vaduló szőlőt, permetező van a hátán, netán olló van nála, hogy megnyesse a fattyúhajtásokat? És már nem borzongok attól se, ha a kezében fűrész villogtatja rettenet.

*

Elhallgatott az öreg fa.

Figyelmeztetésként utoljára megmozdította valamelyik felettem lévő ágát.

A hó lehullott, arcomat érte.

Felébredtem. Felálltam. Megsimítottam a rücskös törzset:

- Igazad van. Elhanyagoltalak, bocsáss meg.

- Lesz új tavasz, és az új tavaszban máshogyan lesz.

A vénséges, több nemzedéket szolgált fa időben ébresztett.

Utam a temető mellett vitt hazafelé.

A rozsdás vaskapu nyikorogva fordult.

Megálltam déd szüleim havas sírdombja előtt. Messze földről származott ide.

Gyökeret vert itt, szülőhelyét idéző hegyek között. Itt is nyugszik, háborítatlanul. A történelem vad szele sodorta ide.

Unokáját, dédunokáját magához szorítva más, egyesek szerint - fényes szelek – üzték távoli városba.

A faluba alkonyattal értem le, épp időben, hogy elérjem az autóbust.

*

Utóirat:

Szigorúan gyomlálom írásban, és szóban egyaránt az idegen kifejezéseket.

A vadászat sajátos szókincséből meghagytam kettőt, mert ezek nem helyettesíthetők.

Nem vadász, olvasóim számára ezeket „lefordítom”.

Kompetencia: Vadásznyelven, a közös vadászati eredményből – terítékből – elvihető zsákmány.

Léniázni: Társas vadászat során a célra tartott – kibiztosított – lövésre kész fegyvert tilos a vad követése során a vadász, vagy hajtósor vonalán test magasságban átfordítani. Életveszélyes, súlyos hiba. Jobb helyeken felszólítják az „elkövetőt”, hogy üritse ki puskáját, és aznapra akassza szépen a vállára.